

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI STRATEGIJE REGIONALNOG RAZVOJA CRNE GORE 2010-2014.

za 2012. godinu

Podgorica, jun 2013. Godine

Sadržaj

Lista korišćenih skraćenica	7
REZIME	8
UVOD	10
PRIKAZ REALIZACIJE STRATEGIJE REGIONALNOG RAZVOJA U 2012. U SKLADU SA AKCIONIM PLANOM	13
Strateški cilj 1: RAVNOMJERNIJI RAZVOJ JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE I REGIONA	13
1.1. PRIORITETI RAZVOJA SJEVERNOG REGIONA	13
1.1.1. Razvoj ljudskih resursa	13
1.1.2. Poboljšanje konkurentnosti razvojem poslovne infrastrukture i okruženja	17
1.1.3. Razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture	18
1.1.4 Poboljšanje konkurentnosti održivim korišćenjem privrednih, ruralnih i kulturnih resursa	32
1.2 PRIORITETI RAZVOJA SREDIŠNJEG REGIONA	38
1.2.1 Povećanje konkurentnosti jačanjem ljudskih potencijala	38
1.2.2 Unapređenje uslova za razvoj usluga, proizvodnje i preduzetništva	43
1.2.3 Valorizacija kulturnih i prirodnih potencijala na održiv način	45
1.2.4 Razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture	48
1.3. PRIORITETI RAZVOJA PRIMORSKOG REGIONA	56
1.3.1 Razvoj ljudskih potencijala	56
1.3.2 Valorizacija privrednih, kulturnih i prirodnih resursa na održiv način	58
1.3.3 Razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture	62
1.3.4 Jačanje konkurentnosti razvojem preduzetništva	66

Strateški cilj 2: UBRZANI RAZVOJ MANJE RAZVIJENIH JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE I REGIONA	68
Strateški cilj 3: REGIONALNI RAZVOJ I ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE	70
3.1 Održivo upravljanje i korišćenje prirodnih resursa	70
3.1.1 Mjere u okviru prioriteta 1 za Sjeverni region	70
3.1.2 Mjere u okviru prioriteta 1 za Središnji region	74
3.1.2 Mjere u okviru prioriteta 1 za Primorski region	76
3.2. Nisko karbonski razvoj	77
3.2.1 Mjere u okviru prioriteta 2 za Sjeverni region	77
3.2.2. Mjere u okviru prioriteta 2 za Središnji region	79
3.2.3 Mjere u okviru prioriteta 2 za Primorski region	81
3.3 Komunalna infrastruktura i zaštita životne sredine	82
3.3.1 Mjere u okviru prioriteta 3 za Sjeverni region	83
3.3.2 Mjere u okviru prioriteta 3 za Središnji region	85
3.3.3 Mjere u okviru prioriteta 3 za Primorski region	87
Zaključak i preporuke	85
ANEKSI	90
ANEKS 1: Prihodi lokalnih samouprava	90
ANEKS 2: Nezaposlenost	91
ANEKS 4: Preduzetnici, mikro, mala i srednja preduzeća	93
ANEKS 6: Kreditna aktivnost Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. (IRF)	96
ANEKS 7: Programi podsticanja razvoja klastera i preduzetništva	97

Lista korišćenih skraćenica

CSTI	Centar za održive turističke inicijative	WB	Svjetska banka
DJR	Direkcija javnih radova	ZZZCG	Zavod za zapošljavanje Crne Gore
DZS	Direkcija za saobraćaj	ZOCG	Zajednica opština Crne Gore
DMSP	Direkcija malih i srednjih preduzeća	ŽICG	Željeznička infrastruktura Crne Gore
EBRD	Evropska banka za razvoj	DPP	Detaljni prostorni plan
GIZ	Njemačka organizacija za međunarodnu saradnju	PUP	Prostorno urbanistički plan
IRFCG	Investiciono razvojni fond Crne Gore	PPPN	Prostorni plan posebne namjene
IMELS	Italijansko ministarstvo za zaštitu životne sredine	SPU	Studija procjene uticaja
JLS	Jedinica lokalne samouprave		
KfV	Njemačka banka za obnovu		
ME	Ministarstvo ekonomije		
MORIT	Ministarstvo održivog razvoja i turizma		
MZD	Ministarstvo zdravlja		
MSP	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva		
MPS	Ministarstvo prosvjete i sporta		
MRSS	Ministarstvo rada i socijalnog staranja		
MIDT	Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije		
MPIRR	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja		
MKUL	Ministarstvo kulture		
PK	Privredna komora Crne Gore		
SNV	Holandska razvojna organizacija		
UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj		
UNEP	Program Ujedinjenih nacija za zaštitu životne sredine		
UP	Udruženje poslodavaca Crne Gore		

REZIME

Izvještaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010–2014. za 2012. godinu, je urađen na osnovu člana 11 stav 3 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list CG“, broj 20/11 i 26/11).

Izvještaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja daje jasan pregled razvojnih projekata, po regionima, prepoznatim prioritetima i mjerama za njihovo ostvarenje, a u skladu sa strateškim ciljevima koji su definisani Strategijom. Na osnovu toga, Izvještaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja u 2012. godini predstavlja pregled svih mjera u realizaciji strateških ciljeva i razvojnih projekata u okviru navedenih mjera, pri čemu je data ukupna procijenjena vrijednost aktivnosti/projekata, realizovana vrijednost u 2012. godini, izvori finansiranja kao i prikaz nosioca aktivnosti. Podaci sadržani u Izvještaju su dobijeni od organa državne uprave i organizacija, koji na osnovu člana 9 Zakona o regionalnom razvoju učestvuju u pripremi i sprovođenju politike regionalnog razvoja.

Analizirajući period prije i poslije 2010. godine, odnosno prije i poslije usvajanja Strategije regionalnog razvoja, uočljive su značajne promjene kada je u pitanju makroekonomska situacija u Crnoj Gori. Posljedice ekonomske krize su vidljive ako uzmemo u obzir ekonomske indikatore ne samo za Crnu Goru u cjelini, nego i kada su u pitanju indikatori na nivou regiona i opština. Ipak, iako je jasno da se u *uslovima ekonomske krize nije moglo značajnije doprinijeti smanjenju regionalnih nejednakosti, važno je istaći da je postojeća politika regionalnog razvoja doprinijela da se ove razlike u većoj mjeri ne povećaju.*

Ključni demografski i socio-ekonomski indikatori po regionima Crne Gore u 2012. su:

- **Povećanje zarada** u skoro svim opštinama Sjevernog regiona u odnosu na 2011. godinu, kao i na cijeloj teritoriji Crne Gore;
- **Povećanje broja preduzetnika i mikro, malih i srednjih preduzeća** u odnosu na 2012. kao i broja zaposlenih u u MMSP. Tako je ukupan broj MMSP i preduzetnika u Sjevernom regionu u 2012. u odnosu na 2011. povećan za 4,23% i 2,79% respektivno. U Središnjem regionu je broj MMSP i preduzetnika u 2012. godini povećan za 6,08% i 12,3% respektivno, dok je u primorskom regionu broj MMSP povećan za 9,48%, a preduzetnika za 7,5%. **Broj zaposlenih u MMSP je u 2012. godini povećan** za 1,11% u Sjevernom, 4,24% u Središnjem i 8,61% u Primorskom regionu u odnosu na 2011. godinu.
- **Budžetski prihodi per capita** u Sjevernom regionu iznosili su 175,5 EUR, što je više u odnosu na Središnji region (164,8 EUR), ali i dalje znatno manje nego u Primorskom regionu (554 EUR). Ipak, ovi prihodi po glavi stanovnika su nešto niži u odnosu na 2011. godinu.
- **Obrazovna struktura stanovništva je u sva tri regiona poboljšana**¹. Učešće stanovništva (sa 15 i više godina) sa srednjom, višom i visokom stručnom spremom je povećano na 69% u ukupnom broju radno aktivnog stanovništva u 2011. u odnosu na 59% prema popisu iz 2003., što je, između ostalog rezultat niza mjera u oblasti unapređenja obrazovanja. Ovo učešće u Središnjem regionu se povećalo sa 76% u 2003. na 84% u 2011. godini i u Primorskom regionu sa 79% u 2003. na 87% u 2011. godini.

¹ U skladu sa podacima iz popisa stanovništva 2011. godine

- Relativno je **ublažen negativan demografski trend** stanovništva iz Sjevernog regiona u 2011. u odnosu na 2003, naročito u opštinama koje su u 2003. godine imale visoke negativne stope rasta stanovništva, a koje su po posljednjem popisu mnogo niže. Ostala dva regiona i dalje bilježe povećanje broja stanovnika.

Ipak, i pored prethodno navedenih pozitivnih kretanja, kao veoma važnih u godinama ekonomske krize, u Sjevernom regionu se nije ipak pokazalo značajnije zaustavljanje rasta stope nezaposlenosti, koja je na kraju 2012. godine u ovom regionu iznosila 20%, dok je u Primorskom i Središnjem regionu iznosila 10,55% i 11,43% respektivno.

Prethodno navedeni efekti značajnim dijelom predstavljaju rezultat mjera ekonomske i ukupne razvojne politike u skladu sa raspoloživim sredstvima u vremenu restriktivnog budžetskog okvira, i nijesu rezultat svih mjera za koje se smatralo da ih treba realizovati. U tom smislu i realizacija Strategije regionalnog razvoja se odvijala u uslovima restriktivnog budžetskog okvira, odnosno onoga što je bilo moguće ostvariti u odnosu na ono što je smatrano da je potrebno ostvariti.

U ovom izvještaju je prikazana realizacija razvojnih projekata po regionima, u okviru ključnih prioriteta i mjera Strategije i Akcionog plana za njenu primjenu u 2012. godini.

Za implementaciju mjera u okviru ključnih prioriteta Strategije regionalnog razvoja u 2012. godini ukupno je realizovano oko 190 miliona EUR², od čega se oko 40% odnosilo na Sjeverni region, a ključni efekti sprovođenja ovih mjera i aktivnosti će biti vidljivi u predstojećem periodu.

² Državni budžet, opštinski budžeti, EU fondovi i ostali donatori, krediti

UVOD

Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014. definiše tri strateška cilja, i to:

- Strateški cilj 1: Ravnomjerniji razvoj svih jedinica lokalne samouprave i regiona;

Kroz prilagođavanje i bolju povezanost potreba razvoja na lokalnom i regionalnom nivou sa prioritetima razvoja na nacionalnom nivou, te usklađivanje potreba razvoja na lokalnom i regionalnom nivou sa raspoloživim nacionalnim i EU fondovima koji su namijenjeni razvoju.

- Strateški cilj 2: Ubrzani razvoj manje razvijenih jedinica lokalne samouprave i regiona;

Kroz obezbjeđivanje stvaranja uslova za prepoznavanje, povećanje i optimalno korišćenje njihovih razvojnih potencijala eliminisanjem uzroka koji sprječavaju njihov razvoj;

- Strateški cilj 3: Regionalni razvoj i zaštita životne sredine.

Kroz unapređenje uslova za održivo korišćenje prirodnih resursa, primjenu nisko karbonskih tehnologija i razvoj komunalne infrastrukture, pružajući posebnu podršku područjima koja zaostaju u razvoju.

Nakon usvajanja Strategije u 2010. godini, u 2011. godini je usvojen i Zakon o regionalnom razvoju, kao pravni osnov za koordinaciju aktivnosti u sprovođenju politike regionalnog razvoja, i njime su utvrđena načela podsticanja regionalnog razvoja, definisano planiranje regionalnog razvoja, način razvrstavanja jedinica lokalne samouprave prema stepenu razvijenosti i stepenu konkurentnosti, podsticanje ravnomjernijeg regionalnog razvoja, finansiranje i osnivanje Partnerskog savjeta za regionalni razvoj.

Članom 11 stav 3 i 4 definisana je obaveza Ministarstva ekonomije da godišnji izvještaj dostavlja Vladi na usvajanje i Skupštini Crne Gore na razmatranje.

U procesu implementacije Zakona o regionalnom razvoju, Vlada Crne Gore je donijela sljedeće podzakonske akte:

-Uredbu o metodologiji izračunavanja indeksa razvijenosti jedinice lokalne samouprave („Sl. list CG“, br. 42/11)

-Odluku o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj („Sl. list CG“, br. 42/11)

-Rješenje o imenovanju članova Partnerskog savjeta za regionalni razvoj („Sl. list CG“ br. 54/11).

-Uredbu o metodologiji izračunavanja stepena konkurentnosti jedinice lokalne samouprave („Sl. list CG“ br. 35/12).

Ministarstvo ekonomije je, na osnovu Zakona o regionalnom razvoju donijelo Pravilnik o metodologiji za izradu Strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave („Sl. list CG“, br 37/11).

Takođe, u julu 2011. godine, Ministarstvo ekonomije je, na osnovu člana 10 Zakona o regionalnom razvoju, izradilo Mapu resursa koja obuhvata prirodne i kulturne karakteristike, geografski položaj, ljudske i druge resurse sa procjenom optimalnih pravaca specijalizacije regiona Crne Gore, kako bi na adekvatan način pomoglo jedinicama lokalne samouprave, da Mapu koriste kao podlogu u izradi Strateških planova razvoja.

Nakon donošenja Pravilnika, jedinice lokalne samouprave su započele proces izrade Strateškog plana razvoja, na kraju 2012. godine stanje tog procesa je prikazano u narednoj tabeli:

Tabela br. 1: Faze izrade Strateških planova razvoja po opštinama

Usvojen	U proceduri usvajanja
Danilovgrad	Pljevlja
Cetinje	Herceg Novi
Berane	Bar
Žabljak	Ulcinj
Mojkovac	Budva
Kolašin	Rožaje
Andrijevića	
Bijelo Polje	
Plužine	
Šavnik	
Tivat	
Podgorica	
Plav	
Kotor	
Nikšić	

Izvor: Ministarstvo ekonomije

Na osnovu prikazanih podataka može se zaključiti da sve jedinice lokalne samouprave nijesu u potpunosti odgovorno pristupile ispunjavanju ove zakonske obaveze i da nijesu prepoznale značaj strateškog planiranja i projektnog pristupa budućeg razvoja, naročito u kontekstu stvaranja osnove za finansiranje iz EU fondova. Pri tome, Strateški plan razvoja donijela je većina opština Sjevernog regiona, koje u najvećem broju pripadaju kategoriji manje razvijenih, i sve opštine Središnjeg regiona, dok tu obavezu nijesu izvršile uglavnom opštine Primorskog regiona (osim opština Tivat i Kotor koje su usvojile svoje Strateške planove razvoja).

Takođe, u procesu implementacije Zakona o regionalnom razvoju (član 22), kojim je definisano uspostavljanje „Elektronske baze podataka o razvojnim projektima, koji se odnose na regionalni razvoj Crne Gore”, Ministarstvo ekonomije je u periodu od 2011. godine objavilo tri javna poziva, sa ciljem nabavke softverskog rješenja Elektronske baze o razvojnim projektima i nakon objavljenog trećeg javnog poziva, u junu 2013. godine je izvršena nabavka softverskog rješenja koje treba biti u upotrebi do kraja septembra 2013. godine.

Obzirom da sprovođenje Strategije regionalnog razvoja predstavlja jedan od prioriternih zadataka za Vladu Crne Gore kako bi se ostvario razvoj čitave zemlje, a u skladu sa poglavljem 7 Strategije, koje se odnosi na donošenje Akcionog plana, Ministarstvo ekonomije je izradilo Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2012. do 2014 godine. Akcioni plan je organizovan oko tri strateška cilja, koji su dalje organizovani kroz prioritete i mjere. Ovako koncipiran Akcioni plan koji je usvojen na sjednici Vlade od 24. maja 2012. godine poslužio je kao osnov za pripremu Izvještaja o realizaciji Strategije regionalnog razvoja za 2012. godinu. Izvještaj je usmjeren na realizaciju ovih specifičnih ciljeva, odnosno mjera i aktivnosti za njihovo ostvarenje, tako da njegova struktura daje uvid u aktivnosti koje su realizovane u 2012. godini, po prioritetima i mjerama definisanim Strategijom.

PRIKAZ REALIZACIJE STRATEGIJE REGIONALNOG RAZVOJA U 2012. U SKLADU SA AKCIONIM PLANOM

Strateški cilj 1: RAVNOMJERNIJI RAZVOJ JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE I REGIONA

Ravnomjerniji razvoj jedinica lokalne samouprave je prvi strateški cilj Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014. godine, koji se odnosi na prilagođavanje i bolju povezanost potreba razvoja na lokalnom i regionalnom nivou sa prioritetima razvoja na nacionalnom nivou, kao i na usklađivanje potreba razvoja na lokalnom i regionalnom nivou sa raspoloživim nacionalnim i EU fondovima koji su namijenjeni razvoju. U skladu sa tim, posebna pažnja posvećena je jedinicama lokalne samouprave, kao nosiocima regionalnog razvoja, odnosno inputima dobijenim sa njihove strane kako bi se istima dao regionalni značaj. Na osnovu toga, u okviru ovog cilja definisani su ključni prioriteti razvoja primjenljivi za sva tri regiona: A) razvoj ljudskih resursa; B) poboljšanje konkurentnosti razvojem poslovne infrastrukture i okruženja; C) razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture i D) valorizacija privrednih, kulturnih i prirodnih resursa na održiv način. U okviru navedenih prioriteta dalje je razrađen niz mjera posebno za Sjeverni, Središnji i Primorski region u skladu sa specifičnostima, socio-ekonomskim stanjem, potencijalima i problemima koji karakterišu pojedinačno regione. Na taj način, za regione posebno su uzete u obzir one oblasti u okviru kojih bi realizacija aktivnosti doprinijela ravnomjernijem regionalnom razvoju.

U okviru strateškog cilja 1 - Ravnomjerniji razvoj jedinica lokalne samouprave u toku 2012. godine sprovedeno je niz aktivnosti, odnosno razvojnih projekata čija je realizacija u posmatranoj godini završena ili je u toku u slučaju dugogodišnjih projekata. Od ukupne vrijednosti isplata za realizovane projekte u 2012. godini u okviru strateškog cilja 1, oko 40% odnosilo na Sjeverni region, 40% na Središnji region, i oko 20% na Primorski region.

1.1. PRIORITETI RAZVOJA SJEVERNOG REGIONA

1.1.1. Razvoj ljudskih resursa

Za prioritet - razvoj ljudskih resursa u 2012. godini realizovano je 8 razvojnih projekata u iznosu od 2,7 miliona EUR koji se odnose na stimulisanje zapošljavanja i unapređenje tržišta rada, razvijanje servisa socijalne zaštite u opštinama Sjevernog regiona, pripremu za zapošljavanje, jačanje kapaciteta lokalnih samouprava i sl. Sa druge strane, tri projekta koja se odnose na osnivanje lokalnih savjeta za zapošljavanje, osnivanje Agencije za privremeno zapošljavanje i osnivanje dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju, će se realizovati u 2013. godini.

Mjera	Aktivnosti projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari	Nosioci
1.1.1.1 Unapređenje tržišta rada i sistema zapošljavanja	1.1.1.1.1 Programi za stimulisanje zapošljavanja	Dodjela kredita za zapošljavanje – broj kredita, broj zaposlenih i iznos kredita	2012. 500.000 ³		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	305.000	Broj zaposlenih 55	MRSS, ZZZCG
		Zapošljavanje organizovanjem javnih radova - broj zaposlenih i vrsta radova	2012. 500.000 ⁴		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	325.537	Broj programa 63, broj polaznika programa 255	MRSS, ZZZCG
	1.1.1.1.2 Programi za unapređenje tržišta rada	Program finansiranje zarada pripravnika - broj finansiranih pripravnika -projekti za mlade - broj zaposlenih mladih	2012. 2.575.000 ⁵	1.287.500	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	1.559.032	Broj pripravnika 276	MRSS, ZZZCG
1.1.1.2 Promovisanje društvene inkluzije	1.1.1.2.1 Razvijanje servisa socijalne zaštite u opštinama u Sjevernom regionu (Servis za posredovanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom: Servis pomoći	Osnovani i dostupni servisi u Bijelom Polju (servis za posredovanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, servis pomoći podrške ženama, servis sveobuhvatne podrške porodici u riziku)	2012-2013. IPA 2010 Reforma sistema socijalne zaštite ⁶	-	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	61.005	Uspostavljene usluge: 1. „Razvoj psiho –socijalnih usluga za OSI” 2. „Samopodrška ženama sa iskustvom nasilja u Bijelom Polju” 3. Porodično savjetovalište „Svjetlost” 4. „Pomoć u kući za starija lica”- Mojkovac 5. „Osnaživanje OSI” – Mojkovac 6. „pomoć u kući za stara lica”	MRSS, UNDP
		Osnovani servisi u Nikšiću (servis personalne asistencije, servis za	2012-2013. IPA 2010 Reforma sistema	-	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	96.050	Uspostavljene usluge: 1. „Pružanje podrške i pomoći u osnaživanju i ostvarivanju prava socijalno isključenim i ugroženim	MRSS, UNDP

³ Planirani iznos za tri regiona

⁴ Planirani iznos za tri regiona

⁵ Planirani iznos za tri regiona

⁶ Sredstva iz IPA 2010 u iznosu od 3.335.000 su namijenjena za sva tri regiona

<i>podrške ženama; Servis sveobuhvatne podrške porodici u riziku)</i>	posredovanje i zapošljavanje osoba sa invaliditeom, servis dnevni boravak za stare, servis za žene i djecu žrtve nasilja)	socijalne zaštite				<p>punoljetnim licima”</p> <p>2. Zapošljavanje OSI”</p> <p>3. Dnevni boravak za stare”</p> <p>4. „Socijalni servis za žene žrtve nasilja”</p> <p>5. „Socijalni servis podrške zavisnicima i njihovim porodicama” Egzodus”</p> <p>6. Psiho-socijalna i zdravstvena podrška starim osobama(mobilni timovi) na ruralnom području i</p> <p>7. Pomoć u kući za stara lica -Šavnik</p>	
	Formiranje socijalnog servisa za stare, pomoć u kući – geronto domaćice u Mojkovcu	2012.-2013. 17.740 opštinski budžet 7.860 donator UNDP 9.880	-	djelimično ostvareno	8.970	<p>-Razvijene profesionalne vještine 12 žena sa ruralnog područja;</p> <p>-Zaposlene 4 žene koje su se nalaze na evidenciji ZZZCG u opštini Mojkovac na period od 7 mjeseci;</p> <p>-Unaprijeđen život 34 staračkih domaćinstava kroz program rada gerontodomaćica u period od 7 mjeseci.</p>	Opština Mojkovac donator
	Personalna asistencija kao socijalni servis podrške u kući djeci i omladini sa invaliditetom u Mojkovcu	2012-2013. ZZZCG NVO “Srce”	-	djelimično ostvareno	14.000	<p>-Kroz fizikalni šestomjesečni rad poboljšana je kvaliteta života 15 djece i omladine sa invaliditetom;</p> <p>-Realizovana je edukacija 10-12 porodica za nastavak fizikalne rehabilitacije kući;</p> <p>- U velikoj mjeri obavljena socijalizacija i integracija djece u Udruženju.</p>	ZZZCG NVO “Srce
	Izrada Akcionog plana za osobe sa invaliditetom u Mojkovcu	2012. 10.000 Fond za aktivno građanstvo 6270 opštinski budžet 1040	6.270	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	6.270	<p>-Akcionni plan za osobe sa invaliditetom usvojen;</p> <p>-Ostvareno uključivanje osoba sa invaliditetom u radne odnose i društvene tokove života</p>	NVO “SRCE
	Izgradnja objekta JU ”Dnevni centar” u Pljevljima	2012. opštinski budžet	275.026	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	275.026		Opština Pljevlja

1.1.1.3 Ulaganje i izgradnja sistema doživotnog obrazovanja	1.1.1.3.1 Priprema za zapošljavanje (prekvalifikacija, dokvalifikacija i sl.)	-Broj programa pripreme za zapošljavanje - Broj osoba koji učestvuje u programima prekvalifikacije i dokvalifikacije	2012. 150.000 ⁷ državni budžet	82.500	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	55.175	Potpuno ostvareno na nivou programa – preraspodjela sredstava između opština Broj programa 10, broj polaznika programa 135	MRSS, ZZZCG
1.1.1.4 Jačanje kapaciteta lokalnih samouprava za strateško planiranje i korišćenje EU fondova i drugih raspoloživih izvora finansiranja	1.1.1.4.1 Izrada i usvajanje Strateških planova razvoja jedinica lokalne samouprave	- Najmanje 10 opština imaju pripremljen i usvojen Strateški plan razvoja do kraja 2012	2012.	-	djelimično ostvareno		Do kraja 2012. godine Strateški plan razvoja (SPR) je usvojen u osam JLS Sjevera (Žabljak, Kolašin, Šavnik, Plužine, Andrijevica Berane, Bijelo Polje i Mojkovac), početkom 2013. godine usvojen je SPR opštine Plav, a u završnoj fazi izrade je u opštini Pljevlja. Opština Rožaje nije usvojila SPR.	ME, ZOCC, JLS
	1.1.1.4.2 Plan jačanja kapaciteta za jedinice lokalnih samouprava u dijelu ispunjavanja obaveza iz Zakona o EE i njegova realizacija	- Broj učesnika obuka na temu obaveza po osnovu Zakona o EE - Usvojeni programi i planovi poboljšanja energetske efikasnosti jedinica lokalne samouprave u svim JLS - Uspostavljen sistem upravljanja energijom u 70% JLS	50.000 budžet donatorska podrška	30.000	djelimično ostvareno	12.000 donatorska podrška	Izrada programa poboljšanja energetske efikasnosti i informacionog sistema potrošnje energije i uspostavljanje sistema upravljanja energijom za Opštinu Berane	ME, JLS / GIZ

⁷ Planirani iznos za tri regiona

1.1.2. Poboljšanje konkurentnosti razvojem poslovne infrastrukture i okruženja

U cilju poboljšanja konkurentnosti razvojem poslovne infrastrukture i okruženja u Sjevernom regionu u 2012. godini, lokalne samouprave Berane i Kolašin u saradnji sa Ministarstvom ekonomije promovišu biznis zone na svojim teritorijama, dok je opština Bijelo Polje u potpunosti realizovala planirani projekat za promociju i korišćenje novih ICT-a koji se odnosi na izgradnju Disaster Recovery. Pregled realizovanih aktivnosti/projekata je prikazan u narednoj tabeli:

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari	Nosioci
1.1.2.1 Izgradnja i opremanje privrednih zona, biznis inkubatora, poslovno-razvojnih centara	1.1.2.1.1 Promovisanje biznis zona u Sjevernom regionu	- Urađena lokalna studija lokacije za Biznis zonu u Beranama. - Urađene fizibiliti studije, promotivne aktivnosti, edukacije potencijalnih korisnika biznis zona u Beranama	2012. 83.000 državni budžet 70.000 opštinski budžet 4.500 donatori 9.000	83.000	djelimično ostvareno		Lokalna studija lokacije je urađena od strane lokalne samouprave Berane. Predstoji priprema dokumentacije koja se odnosi na pristup investitora biznis zoni, odnosno koje uslove moraju da ispune.	Opština Berane, ME
		Razrada projekta poslovne zone „Bakovići“- Kolašin	2012-2014. opštinski budžet državni budžet korisnici zone	30.000	djelimično ostvareno	15.000	Izgrađen nacrt DUP „Industrijska zona“ Sproveden postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu Usvojene podsticajne mjere za privlačenje potencijalnih investitora	Opština Kolašin, ME
1.1.2.2 Promocija i korišćenje novih ICT-a, komunikacione mreže	1.1.2.2.1 Izgradnja Disaster Recovery centra u Bijelom Polju	Uspostavljanje bezbjedne rezervne lokacije koju koriste informacioni sistemi državnih organa i organa uprave	2012. 250.000 državni budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	187.433	Završene obaveze predviđene Akcionim planom.	MIDT

1.1.3. Razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture

Od ukupne realizacije razvojnih projekata u 2012. godini u okviru strateškog cilja 1, najveći dio se odnose na realizaciju projekata za razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture. Pri tome je od ukupne vrijednosti realizovanih projekata iz ove oblasti u Sjevernom regionu realizovano 38,27% planiranih projekata.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir / Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012.€/ Izvori	Komentari	Nosioci
1.1.3.1 Održavanje i unapređenje komunalne i javne infrastrukture, prije svega upravljanje otpadnim vodama i otpadom	1.1.3.1.1 Izgradnja vodovodne infrastrukture u Sjevernom regionu	Do kraja 2013. godine izgrađen vodovod u Rožajama - izveštaj o prijemu	2012. – 2013 2.000.000 izgradnja i 200.000 nadzor fondovi EU donatori krediti opština	1.760.000	djelimično ostvareno		Objavljen tender za izradu cjevovoda od vodoizvorišta do rezervoara 26.01.2013. Datum otvaranja ponuda 02.04.2013. Rok za izgradnju 270 dana od dana zaključivanja ugovora Očekivani rok završetka - maj 2014. god.	MORIT, opština Rožaje donatori
		Sanacija i izgradnja Gradskog vodovoda u Bijelom Polju, vodovoda u Nedakusima, vodovoda u Gubavču i kaptaža izvorišta Bistrica	2012. 232.000 donacija opštinski budžet JP Vodovod	232.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	232.000		Opština Bijelo Polje JP Vodovod
		Sanacija dovodnog vodovoda Podpeće-Pliješ u Pljevljima	2012. opštinski budžet	55.542	djelimično ostvareno	19.286		Opština Pljevlja
		Vodosnabdijevanje na seoskom području u Pljevljima	2012. opštinski budžet	94.555	djelimično ostvareno	24.435	Aktivnosti se odnose na izgradnji i sanaciji više seoskih vodovoda u Opštini	Opština Pljevlja
	1.1.3.1.2 Izgradnja i unapređenje kanalizacione i komunalne infrastrukture	Rekonstrukcija infrastrukture u MZ Bukovica	2008-2013. 4.470.000 državni budžet	500.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	423.778	- U 2012. godini izvođene su aktivnosti na izgradnji, modernizaciji i rekonstrukciji elektro i putne infrastrukture, kao i na izgradnji individualnih stambenih i pomoćnih objekata za potrebe raseljenih lica u MZ	Dir. Jav. Rad. (DJR),

	<i>u Sjevernom regionu</i>						Bukovica. - U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti iz prethodnog perioda	
	Uređenje korita rijeke Čehotine, izvještaj o obimu izvedenih radova u 2012. godini	2009-2013. 585.000 učešće DJR državni i opštinski budžet	60.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	186.620		-Učešće opštine 126.720 EUR-a -Učešće države preko DJR 59.900 EUR-a	Opština Pljevlja DJR
	Zatrvnjivanje Jalovišta-Mojkovac, završeni radovi	2005-2012. 10.780.000 ⁸ državni budžet donacije	180.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	115.677		Projekat u potpunosti realizovan	DJR
	Administrativni objekat Opštine Mojkovac, do kraja 2012 izrađena projektna dokumentacija	2012. i dalje 800.000 ⁹ državni budžet	20.000	djelimično ostvareno			- Tokom 2012. godine usaglašen je projektni zadatak sa opštinom i raspisano je javno nadmetanje za izbor obrađivača projektne dokumentacije. - U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti iz prethodnog perioda	DJR
	Tehničko opremanje JP „Komunalne djelatnosti” - Šavnik	2012. 200.000 MORIT	-	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	200.000		- Nabavljena 2 specijalna vozila za odvoz čvrstog otpada - nabavljeno 50 kontejnera	Opština Šavnik, MORIT
	Izgradnja fekalne kanalizacije (nastavak Mojkovačke ulice) na Žabljaku	2012-2013. 70.000 opštinski budžet	-	djelimično ostvareno	40.000			Opština
	1.1.3.1.3 Izgradnja i unapređenje sportske infrastrukture u Sjevernom regionu	Izgradnja sportske dvorane u Beranama, izvještaj o obimu izvedenih radova u 2012. godini	2008-2013. 4.400.000 ¹⁰ državni budžet	390.000	djelimično ostvareno	4.949		- Izvođeni grubi građevinski radovi I faze - Planiran nastavak aktivnosti u 2013. godini
	Do kraja 2013. renovirana sportska sala u Mojkovcu	2011-2012. 349.689 fondovi EU državni i opštinski	350.714	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	194.835		Sve aktivnosti se po planu realizuju, završetak projekta će biti na vrijeme.	Opština Mojkovac, Vlada

⁸Sredstva planirana za 2012. godinu predstavljaju opste prihode državnog budžeta.

⁹Sredstva planirana za 2012. godinu predstavljaju opste prihode državnog budžeta. Precizno utvrđena cijena koštanja objekta znaće se nakon izrade projektne dokumentacije

¹⁰Sredstva planirana za 2012. godinu predstavljaju opste prihode državnog budžeta.

			budžet					
		Izgradnja sportske hale na Žabljaku, u 2012. godini otpočeli radovi	2011-2013. 2.500.000 ¹¹ 2012. i dalje državni budžet	300.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	317.474	-U 2012. godini realizovane su aktivnosti u skladu sa obezbijedenim sredstvima -U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		Sportska infrastruktura za potrebe MOSI igara u Beranama	2012. 170.000 državni budžet	189.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	168.168	-U 2012. godini završena je izgradnja dva sportska terena sa prilaznim saobraćajnicama na lokacijama kod stare Sportske hale i izgradnji tri sportska terena sa prilaznom saobraćajnicom kod fudbalskog stadiona	DJR
		Rekonstrukcija Sportske sale i izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju objekta Doma mladih „Gorštak“ u okviru Sportskog kompleksa u Kolašinu	2011-2013. 2.400.000 2012. i dalje državni budžet	410.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	274.896	-U 2012. godini završeni su radovi na termotehničkim instalacijama u Sportskoj dvorani -U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		Izgradnja pomoćnih fudbalskih terena u Kolašinu, u 2012. godini završeni radovi	2011-2013. 105.000 2012. državni budžet	135.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	130.095		DJR
		Izgradnja tribina na stadionu malih sportova u Bijelom Polju	2012. 51.500 opštinski budžet	51.500	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	51.500		Opština Bijelo Polje
		Sportski centar Otoka u Bijelom Polju	2012-2014. 350.000	45.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	45.000	Pripremljen teren za gradnju	Opština Bijelo Polje
		Rekonstrukcija MZ Gusinje	2010-2014. 132.185 opštinski budžet Plav Fondacija za Gusinje	-	djelimično ostvareno	40.000	Izvedeni radovi po privremenim situacijama	Opština Plav, Fondacija za Gusinje

¹¹Sredstva planirana za 2012. godinu predstavljaju opste prihode državnog budžeta

	Rekonstrukcija Fudbalskog stadiona Gusinje	2012. 25.000 opštinski budžet donator „Caritas”	-	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	25.000	Završni radovi na travnatoj podlozi, obilježavanje, postavljanje stativa i dr.	Opština Plav, „Caritas”
	Izgradnja košarkaškog igrališta u MZ Besnik i Kalače - Rožaje	2012. 129.000 opštinski budžet	129.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	129.000		Opština Rožaje
1.1.3.1.4 Izgradnja i unapređenje zdravstvene i socijalne infrastrukture	Poliklinički centar sa Urgentnim centrom u Beranama Izveštaj o obimu izvedenih radova u 2012. godini	2011-2013. 2.150.000 ¹² državni budžet	30.000	nije ostvareno		- Tender za izgradnju Polikliničkog centra koji je raspisala Direkcija javnih radova je poništen. Novi tender se očekuje ove godine. - Planirano je u 2013. godini 400.000 EUR	DJR
	Rekonstruisan dom zdravlja u Bijelom Polju, do kraja 2012. godine	2011.-2012. 3.100.000 državni budžet 2012-2013	555.000 ¹³	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	1.777.819 ¹⁴	Realizovan transfer sredstava kao učešće	MZD, Opština Bijelo Polje, DJR
	Poboljšane energetske karakteristike objekta OB Bijelo Polje	2011-2013. 554.906 kredit IBRD, a koji se realizuje preko projekta "Energetska efikasnost u Crnoj Gori"	386.584	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	386.584 kredit IBRD, a koji se realizuje preko projekta "Energetska efikasnost u Crnoj Gori"	- Ugovoreni radovi su izvedeni. - Tehnički prijem radova izvršen je 20. marta 2013. godine.	ME, MZD, WB
	Izgradnja zgrade solidarnosti u Rožajama	2011-2013. 1.600.000 opštinski budžet FSSI	-	djelimično ostvareno	1.400.000		Opština Rožaje FSSI

¹²Sredstva planirana za 2012. godinu predstavljaju opšte prihode državnog budžeta

¹³ U pitanju su sredstva planirana državnim budžetom - DJR

¹⁴ Ovaj iznos uključuje planirana sredstva iz budžeta Direkcije javnih radova, opštine i ostalih nosilaca.

1.1.3.1.5 <i>Izgradnja i unapređenje predškolske i školske infrastrukture</i>	Dječji vrtić i jaslice u Bijelom Polju izgrađeni do kraja 2014. god.	2011-2014. 3.350.000 državni budžet	76.100	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	7.493	- Javno nadmetanje za izbor izvođača radova poništeno je od strane komisije za kontrolu postupka javnih nabavki i pokrenut je postupak pred Upravnim sudom - U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta	Opština Bijelo Polje, DJR
	Rekonstrukcija fiskulturne sale Gimnazija Miloje Dobrašinić, Bijelo Polje	2012. 100.000 opštinski budžet MPS	100.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	100.000		Opština Bijelo Polje MPS
	Rekonstrukcija škole i izgradnja sprata I faza u Rožajama	2012-2013 25.000 budžet opštine		djelimično ostvareno	15.000		Opština Rožaje
1.1.3.1.6 <i>Izgradnja i unapređenje službi zaštite i spašavanja</i>	Unaprijeđen centar službe zaštite i spašavanja u Beranama ¹⁵ . Izvještaj o realizaciji projekta	2011-2012. 636.321 fondovi Eu; državni i opštinski budžeti	636.321	djelimično ostvareno	175.579	Priprema svih većih tendera je završena. Jedan tender za nabavku opreme za vatrogasce nije bio uspješan u januaru te je ponovno objavljen. Predstoje dvije evaluacije (krajem februara i u aprilu). Izvođenje radova je trenutno na čekanju i biće nastavljeno čim to budu dozvolili vremenski uslovi. Sastanak izvođača radova i nadzora je održan u januaru. Izvođač radova je potvrdio da će sve aktivnosti koje se tiču radova biti završene ovog ljeta. Privremeni (interim) izvještaj sa zahtjevom za drugu isplatu finansija je podnjet Delegaciji EU u februaru.	Opština Berane, Vlada
	Izgrađena i tehnički opremljena Služba zaštite i spašavanja opštine Šavnik. ¹⁶ Izvještaj o realizaciji	2011-2012. 558.061 fondovi EU; državni i opštinski	558.061	djelimično ostvareno	214.821	Ovaj projekat je blizu završetka. Preostalo je da se objavi još jedan lokalno otvoren tender za nabavku robe, dok se očekuje da gradnja bude završena u 2013. god.	Opština Šavnik, Vlada

¹⁵ Grant šema za razvoj opština za male infrastrukturne projekte finansirana od delegacija EU, kofinansiranje od strane Vlade i opštine.

¹⁶ Grant šema za razvoj opština za male infrastrukturne projekte finansirana od delegacija EU, kofinansiranje od strane Vlade i opštine.

		projekta.	budžeti					
		Unaprijeđena služba zaštite i spašavanja u Plavu. ¹⁷ Izvještaj o realizaciji projekta	2011-2012. 251.290 fondovi EU; državni i opštinski budžet	251.290	djelimično ostvareno		Opština je aplicirala za grant samo sa preliminarnim dizajnom te je morala da implementira više pripremljenih aktivnosti prije početka izvršenja radova. Međutim, uslijed radova koji će se morati izvršiti, nabavke su bile male vrijednosti te stoga implementirane koristeći manje složene i zahtijevne procedure. Ugovor o radovima je potpisan od strane opštine sa manjim kašnjenjem, međutim, teško je za očekivati da će projekat da bude završen u predviđenom roku. Kao posljedica toga, opština Plav priprema zahtjev za adendum za produženje od 6 mjeseci bez troškova.	Opština Plav, Vlada
		Formiranje Službe zaštite u Andrijevici	2012. 15.000 opštinski budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	15.000	Obezbijeđen prostor za rad Službe spašavanja, primljen potreban broj izvršilaca, izvršena nabavka opreme i sredstava	Opština Andrijevica
		Nabavka specijalnog vozila za čišćenje snijega i motornih sanki u Kolašinu	2012. donacija		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	80.000	- Vlada donirala jedno specijalni vozilo za čišćenje snijega. - Turska agencija za razvoj TIKa, donirala motorne sanke	Opština Kolašin, donatori
	1.1.3.1.7 Izgradnja i unapređenje ostale javne infrastrukture	Izrada projekta za gradsku tržnicu u Bijelom Polju	2012. 60.000 opštinski budžet	60.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	60.000		Opština Bijelo Polje
		Rekonstrukcija kapele na gradskom groblju Ravni u Pljevljima	2012. opštinski budžet	50.000	djelimično ostvareno	33.320		Opština Pljevlja
		Unapređenje elektrodistributivnog sistema na teritoriji Bijelog Polja	2012. 1.130.000 Elektrodistribu cija B. Polje	1.130.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	1.130.000		Elektrodistri bucija Bijelo Polje Opština Bijelo Polje

¹⁷ Grant šema za razvoj opština za male infrastrukturne projekte finansirana od delegacija EU, kofinansiranje od strane Vlade i opštine.

		Izgradnja stočne pijace u Rožajama	2012-2013. 30.000 opštinski budžet CHF		djelimično ostvareno	20.000		JP Komunalno Rožaje
1.1.3.2 Izgradnja, održavanje i unapređenje saobraćajne infrastrukture (željezničko, vazdušnog i drumskog saobraćaja)	1.1.3.2.1 Izgradnja putne infrastrukture	Pripremljena projektna dokumentacija za most preko Lima na zaobilaznici u Beranama	2012. i dalje 1.300.000 državni budžet ¹⁸	50.000	djelimično ostvareno		-Završena izrada projektnog zadatka, pribavljeni urbanističko tehnički uslovi i raspisano javno nadmetanje za izbor obrađivača projektna dokumentacije -U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		Izrađena tehnička i ekonomska studija o opcijama realizacije autoputa Bar-Boljare, sa socijalnim uticajem i uticajem na zaštitu životne sredine i objavljen tender za izgradnju dijela autoputa Bar-Boljare.	2012. i dalje kredit EIB i EBRD sa indikativnim budžetom (Vlada CG 100 miliona eura; EIB/EBRD 400 miliona eura)	500.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	500.000	Završene aktivnosti planirane za 2012. god.	MSP, DZS
		Do kraja 2012. izgrađen most na Tari kod Kolašina koji bi bio veza između autoputa i magistralnog puta M-2	2011-2012. državni budžet	1.500.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	2.165.274	Radovi završeni	MSP, DZS
		Rekonstrukcija puta Berane – Lubnice Izveštaj o obimu završenih radova	2012. i dalje državni budžet 3.347.000	1.600.000	djelimično ostvareno	277.173	Izrađena projektna dokumentacija Ugovorena vrijednost 4.895.057,07	MSP, DZS
		Do kraja 2012. rekonstruisan put Slijepač most – Tomaševo – Pljevlja / dionica Pavino Polje – Kovren	2012. i dalje državni budžet 4.000.000	430.000	djelimično ostvareno		Realizacija projekta u toku Ugovorena vrijednost 3.995.555,25	MSP, DZS

¹⁸Precizno utvrđena cijena koštanja objekta znaće se nakon izrade projektna dokumentacije.

	Rekonstrukcija raskrsnice Bijelo Polje	2012. i dalje vrijednosti će biti definisane projektom	200.000	djelimično ostvareno	3.090	Projektna dokumentacija završena . Planirana vrijednost 300.000	MSP, DZS
	Rekonstrukcija puta Gusinje – Grnčar, Izvještaj o realizaciji aktivnosti	2011-2012. državni budžet 2.066.666	1.500.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	2.024.704 ¹⁹		MSP, DZS
	Do kraja 2012. izgrađen tunel Tifran-Berane	2011-2012. 4.442.000 državni budžet	2.000.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	2.029.007		MSP, DZS
	Urađena Studija izvodljivosti sa tehničkom dokumentacijom i rekonstruisane dionice lokalnih puteva Berane-Mojkovac; Berane –Kolašin; Veruša – granica sa Albanijom;Plav – Bogičevica (granica Kosovo);Plužine - Lipnik (granica BiH); Kosanica– Glibači-Meštrevac (granica BiH); Trpezi – Petnjica – Bioča	2012. i dalje 260.000 grant Indikativno 20.000.000 Kredit EBRD Studija će pokazati vrijednosti pojedinačnih projekata	260.000	djelimično ostvareno	130.000	Realizovane aktivnosti planirane za 2013. godinu	MSP, DZS
	Do kraja 2013. izgrađen put Zabrđe-Gradišnica (Andrijevice). ²⁰ Izvještaj o realizaciji projekta	2011- 2013. 759.260 fondovi EU, državni i opštinski budžeti	636.321	djelimično ostvaren	175.579	- Priprema svih većih tendera je završena - Aktivnosti koje se tiču radova bi trebalo biti završene ovog ljeta	Opština Andrijevice Vlada,

¹⁹ Utrošena sredstava su premašila planirana sredstva za 2012. godinu

²⁰ Grant šema za razvoj opština za male infrastrukturne projekte finansirana od delegacija EU, kofinansiranje od strane Vlade i opštine.

		Do kraja 2013. rekonstruisan dio lokalnog puta Crkvičko polje-Nikovici (Plužine) ²¹ Izveštaj o realizaciji projekta	2011 – 2012. 789.806 fondovi EU, državni i opštinski budžeti	789.806	djelimično ostvareno	219.646	Očekuje se da projekat bude završen na ljeto	Opština Plužine, Vlada
		U 2012. modernizovano 3 km lokalnih puteva u Pljevljima	2012. i dalje ²² 150.000 državni budžet	150.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	131.073		DJR
		Modernizacija lokalnih-seoskih puteva u Pljevljima	2012. opštinski budžet	106.923	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	104.418	Asfaltirano 9 km seoskih puteva	Opština Pljevlja
		Probijanje seoskih puteva u Pljevljima	2012. opštinski budžet	90.097	djelimično ostvareno	45.430	Izvršeno probijanje i tamponiranje preko 25 km seoskih puteva	Opština Pljevlja
		Izgradnja i rekonstrukcija gradskih saobraćajnica u opštini Pljevlja Izveštaj o realizaciji aktivnosti	2012. i dalje ²³ 170.000 državni budžet	170.000	djelimično ostvaren	130.188	- U 2012. godini izvođeni su hidrotehnički, elektro i telekomunikacioni radovi na rekonstrukciji gradske saobraćajnice, ul. „Voja Đenesijevića” - Planiran završetak radova u 2013. godini	DJR
		Izgradnja i rekonstrukcija saobraćajne infrastrukture u Pljevljima	2012. opštinski budžet	172.694	djelimično ostvaren	59.740	Aktivnosti se odnose na izgradnju, rekonstrukciju i sanaciju gradske saobraćajne infrastrukture	Opština Pljevlja
		U 2012. modernizovano 1.5 km lokalnih puteva u Mojkovcu	2012. i dalje državni budžet	75.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	61.058		DJR
		Izgradnja i rekonstrukcija gradskih saobraćajnica u Mojkovcu	2012. i dalje državni budžet	240.000	djelimično ostvareno	3.892	U 2012. godini raspisano je javno nadmetanje i izabran je Izvođač radova na rekonstrukciji gradske saobraćajnice	DJR

²¹ Grant šema za razvoj opština za male infrastrukturne projekte finansirana od delegacija EU, kofinansiranje od strane Vlade i opštine.

²² Projekat modernizacije lokalnih puteva je aktivnost koja se kontinuirano sprovodi kroz Kapitalni budžet u saradnji sa lokalnim upravama i prema prioritetima koje odrede lokalne uprave.

²³ Projekat izgradnje i rekonstrukcije gradskih saobraćajnica je aktivnost koja se kontinuirano sprovodi kroz Kapitalni budžet u saradnji sa lokalnim upravama i prema prioritetima koje odrede lokalne uprave.

	Izveštaj o realizaciji aktivnosti					„Vojislava Ščepanovića” u Mojkovcu, ali zbog nepovoljnih vremenskih prilika izvođač radova nije uveden u posao -Planiran početak i završetak radova u 2013. godini	
	U 2012. modernizovano 1.5 km. Lokalnih puteva u Plužinama	2012. i dalje državni budžet	75.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	70.278		DJR
	U 2012. modernizovano 1.5km. lokalnih puteva na Žabljaku	2012. i dalje državni budžet	75.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	66.974		DJR
	Izgradnja i rekonstrukcija gradskih saobraćajnica na Žabljaku Izveštaj o realizaciji aktivnosti	2012. i dalje državni budžet	140.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	98.524	U 2012. godini završeni su svi preostali radovi na ulici „Baja Pivljanina” u dužini od 350 m	DJR
	Izgradnja i rekonstrukcija gradskih saobraćajnica u Kolašinu Izveštaj o realizaciji aktivnosti	2012. i dalje državni budžet	120.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	129.440	U 2012. godini završeni su radovi na sanaciji 19 gradskih saobraćajnica ukupne površine 10.150 m ²	DJR
	Izgradnja i rekonstrukcija gradskih saobraćajnica u Bijelom Polju i rekonstrukcija Glavnog gradskog mosta „Nikoljac“ Izveštaj o realizaciji aktivnosti	2012. i dalje državni budžet	500.000 ²⁴	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	879.138	U 2012. godini završeni su svi radovi na rekonstrukciji Glavnog gradskog mosta „Nikoljac”, rekonstrukcija raskrsnice, izgrađen je kružni tok i 4 prilazne saobraćajnice	DJR
	Izgradnja Ul.Voja Lješnjaka u Bijelom Polju	2012-2013. donacija Vlade Azerbejdžana	2.000.000	djelimično ostvareno	400.000		Opština Bijelo Polje
	Održavanje i rekonstrukcija saobraćajne infrastrukture u Bijelom	2012. opštinski budžet	141.669	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	141.669		Opština Bijelo Polje

²⁴ U pitanju su sredstva planirana državnim budžetom - DJR

		Polju						
		U 2012. modernizovano 2,5 km lokalnih puteva u Rožajama	2012. i dalje državni budžet	190.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	201.428		DJR
		Izgradnja i rekonstrukcija gradskih saobraćajnica u Rožajama Izveštaj o realizaciji aktivnosti	2012. i dalje državni budžet	200.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	157.700	U 2012. godini završeni su svi ugovoreni radovi na rekonstrukciji i sanaciji 4 gradske saobraćajnice u Rožajama	DJR
		U 2012. modernizovano 4 km lokalnih puteva u Plavu	2012. i dalje državni budžet	200.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	183.961		DJR
		U 2012. modernizovano 2 km lokalnih puteva u Andrijevici	2012. i dalje državni budžet	50.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	101.604	Modernizovano 2 km lokalnih puteva u Andrijevici, od čega je dio obaveza iz 2011. godine za radove koji su bili ugovoreni, a nijesu izvođeni	DJR
		U 2012. modernizovano 4 km lokalnih puteva u Šavniku	2012. i dalje -državni budžet	200.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	182.079		DJR
		Izgradnja i rekonstrukcija gradskih saobraćajnica u Šavniku. Do kraja 2012. god. pripremljena dokumentacija	2012. i dalje državni budžet	20.000	djelimično ostvareno	13.125	- U 2012. godini završena je izrada i revizija projektne dokumentacije za radove na rekonstrukciji i izgradnji gradskih saobraćajnica u dužini od cca 600 m. - U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		Rekonstrukcija katunskog puta Laza – Štirni Do 4km u Šavniku	2012-2014. 200.000 opštinski budžet MORIT		djelimično ostvareno	38.000	- Djelimično je urađen trup puta sa nasipanjem i valjanjem, kao i propusti - Ugrađeno 2000m3 tampona	Opština Šavnik

		Hitne intervencije na sanaciji posljedica od poplava	10.000.000 ²⁵ kredit EIB-a		djelimično ostvareno	3.996.302	-U 2012. godini izvođeni su radovi na sanaciji posljedica od poplava iz decembra 2010. godine, koji su započeti u 2011. godini sa ciljem završetka u 2013. godini. -U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti na realizaciji projekta.	DJR
1.1.3.2.2 Sanacija i rekonstrukcija željezničke infrastrukture		Sanacija tunela br. 182 Ostrovnica – dionica Kolašin – Kos Indikatori: Ojačana obloga tunela na dužini 1,4 km sa kanalisanjem voda. Uvedena brzina od 50 km/h kroz tunel.	2010-2012. 4.080.387 kredit EBRD	1.917.591	ostvareno oko 98% u periodu 2011-2012. god.	318.406	Aktivnost nije završena u 2012. godini zbog nedostataka u organizaciji Izvođača tokom 2011. i 2012. godine. Urađen tehnički prijem oktobra 2012.godine, sa primjedbama. Tokom mjeseca maja/juna 2013.godine planirano otklanjanje primjedbi datih Izvještajem tehničkog prijema i završetak ugovora.	MSP, ŽICG
		Elektrifikacija i osiguranje VI i VII kolosjeka u stanici Bijelo Polje Indikatori: Izvršena elektrifikacija dva kolosjeka i povećan kapacitet stanice, što je od posebnog značaja za obavljanje carinskih poslova	2012. 285.197 kredit EIB	285.197	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	285.197	Dotadno odobren projekat i radovi od strane EIB Banke. Finansirano iz ostvarenih ušteda kredita iz i tranše.	MSP, ŽICG
		Projekat sanacije i antikorozijske zaštite 16 čeličnih mostova na pruzi Vrbnica – Bar. A. Izrada projekata B. Izvođenje radova Indikatori: Sanacija konstrukcije mostova sa antikorozijskom zaštitom čeličnih djelova, (rehabilitacija mostova kroz investicione radove)	2012-2016. 10.000.000 A. Izrada projekata 2012-2014. procjena koštanja 2.000.000 B. Izvođenje radova 2014-2016.	1.500.000	djelimično ostvareno (za stavku pod A. Izrada projekata - 5%)		- Tokom 2012.godine poništen tender za izradu projekata sanacije 16 čeličnih mostova, zbog previsoke cijene izrade projekata. U trećem kvartalu 2013.godine očekuje se konačna predaja revidovanog Glavnog projekta sanacije mosta Trebaljevo. - U toku je i Međunarodni tender za odabir projektanta za izradu projekata sanacije ostalih 15 mostova. Očekuje se da ugovor za projektavanje bude dodijeljen u drugom kvartalu 2013.	MSP, ŽICG

²⁵ Iznos je opredijeljen za teritoriju cijele države, cca 85% utrošenih sredstava realizovano je u opštinama u Sjevernom regionu CG

			procjena koštanja 8.000.000				godine, a da će projektovanje i revizija istih, biti završena u trećem kvartalu 2014. godine	
			EIB Operativni broj: 25.980 (II tranša)					
		Remont i rehabilitacija gornjeg stroja pruge dionica Trebaljevo – Kolašin Indikatori: Povećana sigurnost i bezbjednost saobraćaja i dovođenje pruge u tehničko stanje za uvođenje brzine od 80 km/h.	2010-2012. 5.000.000 IPA 2009	1.000.000	ostvareno (oko 99%)		- Urađen tehnički prijem septembra 2012.godine i dat nalog za otklanjanje nedostataka tokom drugog kvartala 2013.godine. - Projekat se realizuje pod nadzorom Delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori	Delegacija Evropske Unije u Crnoj Gori, MSP, ŽICG
		Remont-rehabilitacija gornjeg stroja pruge na dionici Mijatovo Kolo – Mojkovac Indikatori: Povećana sigurnost i bezbjednost saobraćaja i dovođenje pruge u tehničko stanje za uvođenje brzine od 80 km/h.	2011-2013. 3.984.791 IPA 10 donacija EU (N° IPA 2011/272-528)	2.940.525	ostvareno (oko 90%)	2.940.525	- Završni radovi u toku, planirano da se radovi završe u drugom kvartalu 2013.godine. Produženo zbog: - vremenskih prilika u februaru 2012. godine (vanredno stanje); - udesa u tunelu Mojkovac 13.11.2012.godine; - dodatno odobrenih radova za ŽICG iz rezervne sume	Delegacija Evropske Unije u Crnoj Gori, MSP, ŽICG
		Nabavka i instalacija nove elektrovnčne podstanice – Trebešica A. Izrada projekata (finansira se iz nacionalnog programa IPA 2010-mjere podrške) B. Izvođenje radova (finansira se iz IPA III Komponenta, Regionalni razvoj – oblast	2012-2016. 200.000 za stavku pod A. Izrada projekata 3.100.000 za stavku pod B. Izvođenje radova IPA III komponenta donacija EU		djelimično ostvareno (oko 10%)	- IPA III komponenta donacija EU	- Implementacija ovog Projekta je u toku. - Dati imputi za izradu Cost-benefit analize - Dostavljeno Idejno rješenje	Delegacija Evropske Unije u Crnoj Gori, MSP, ŽICG

		saobraćaja)						
1.1.3.3 Veći stepen bezbjednosti u saobraćaju	1.1.3.3.1 Izgradnja opštinske i regionalne infrastrukture za veću bezbjednost saobraćaja	Do kraja 2013. modernizovana gradska parking infrastruktura u Pljevljima ²⁶	2011- 2012. 842.378 fondovi EU državni i opštinski budžet	842.378	djelimično ostvareno	324.365	Očekuje se da gradnja bude završena krajem proljeća 2013.	Opština Pljevlja, Vlada
		Do kraja 2013. izgrađeni ivičnjaci u ulici Rifata Burdževića u Rožajama ²⁷	2011- 2013. 439.558 fondovi EU	439.558	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	318.988	Sve nabavke su uspješno završene i radovi su otpočeti u avgustu. Iako vremenski uslovi mogu usporiti radove, većina građevinskih radova je završena do kraja 2012. god. Manji dodatni radovi će biti izvršeni na proljeće 2013. Projekat će biti završen na vrijeme, a TA tim nadgleda posljednje aktivnosti koje će se implementirati	Opština Rožaje, Vlada
		Do kraja 2013. sanirano klizište Vlaškovac u Pljevljima	2012-2013. 340.000 kredit EIB		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	313.573	Radovi završeni	MSP, DZS
		Do kraja 2013. sanirano klizište u Plužinama	2012-2013. 470.000 kredit EIB		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	360.028	Radovi završeni	MSP, DZS
		Do kraja 2013. rekonstruisan tunel broj 8 na magistralnom putu M – 2 Ribarevina-Berane-Rožaje-Špiljani	2012-2013. 448.283 kredit EIB	448.283	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	312.056	Radovi završeni	MSP, DZS
		Do kraja 2013. rekonstruisan tunel broj 50 na magistralnom putu M -18 Plužine-Šćepan Polje	2012-2013. 165.268 kredit EIB	165.268	djelimično ostvareno	121.899	Radovi u završnoj fazi	MSP, DZS

²⁶Grant šema za razvoj opština za male infrastrukturne projekte finansirana od delegacija EU, kofinansiranje od strane Vlade i opštine.

²⁷Grant šema za razvoj opština za male infrastrukturne projekte finansirana od delegacija EU, kofinansiranje od strane Vlade i opštine.

1.1.4 Poboljšanje konkurentnosti održivim korišćenjem privrednih, ruralnih i kulturnih resursa

U cilju povećanja konkurentnosti korišćenjem privrednih, ruralnih i kulturnih resursa kroz unaprjeđenje ruralnog i novih vidova turizma, održivim razvojem poljoprivrede, razvojem energetike i valorizacijom prirodne kulturne baštine, u Sjevernom regionu u 2012. godini realizovano je 12 projekata, a 10 projekata je u toku realizacije. Za realizaciju ostvarenih projekata je utrošeno 10,2 miliona EUR, dok je za 10 djelimično ostvarenih projekata uloženo 6,75 miliona EUR u istoj godini.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari	Nosioci
1.1.4.1 Dalje unapređenje ruralnog i novih vidova turizma (biciklizam, splavarenje, lovni turizam)	1.1.4.1.1 <i>Održivi turizam za jednake šanse (STEC) (Prekogranična saradnja Srbiya – Crna Gora)</i>	- Unaprijeđena "laka" turistička infrastruktura i odgovarajuća postrojenja – Unaprijeđena saradnja i ojačani kapaciteti lokalnih turističkih stajkholdera - Kreiran zajednički turistički paket - Upostavljena zajednička promocija i marketing regiona	2010-2012. Ukupna vrijednost projekta u CG: 180.977,94 EU grant: 152.672,40 kofinansiranje: 27.000,00		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	43.000		Opština Berane (nosilac projekta) SNV, UNDP Turistička organizacija Berane
	1.1.4.1.2 <i>Održivi razvoj biciklizma</i>	- Unaprijeđen planinski biciklizam i biciklistička infrastruktura u prekograničnim opštinama - Promovisan planinski biciklizam kao novi turistički proizvod, kao dio turističkih potencijala prekograničnih opština - Podignuta svijest	2011-2012. Ukupna vrijednost projekta u CG: 68.330,74 EU grant: 57.835,13 kofinansiranje: 10.495,60		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	16.500 IPA Program prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora		Opština Pljevlja (nosilac projekta) Lokalna turistička organizacija Pljevlja Biciklistički klub Rudar Pljevlja

		građana i đaka o koristima biciklizma						
	1.1.4.1.3 Održivi turistički razvoj i zaštita životne sredine u sjevernoj Crnoj Gori (Prekogranična saradnja BiH – Crna Gora)	- Stalno partnerstvo kreirano da se koordiniraju zajedničke prekogranične aktivnosti između nacionalnih parkova - Održive ekonomske aktivnosti i prakse u cilnom području povećane, kroz uvođenje i korišćenje standarda kvaliteta - Povećani kapaciteti i korišćenje kulturnog i prirodnog nasljeđa prekogranične oblasti	Početak projekta: 01.02.2011. Završetak projekta: 01.08.2012. Ukupna vrijednost projekta u CG: 597.699,97 EU grant: 500.877,89 kofinansiranje: 96.822,08	298.849	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	298.849	Implementacija projekta se odvijala sa kašnjenjem zbog sledećih problema: - Mjesec dana razlike u potpisivanju ugovora među BiH i CG partnerima; - Snijeg je spriječio aktivnosti realizacije radova; - Požari su spriječili realizaciju aktivnosti u ljeto; - Promjena u sastavu menadžmenta projekta; Trenutno je u fazi priprema finalnog izvještaja na osnovu kojeg će se precizirati status tj. ostvareni rezultati projekta.	NVO “COSV”- Italija
	1.1.4.1.4 Unapređenje i razvoj lovno i ribolovnog turizma	Izgradnja i opremanje Ribolovačkog doma u Andrijevici	2012. 40.000 opštinski budžet donatori		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	40.000	Obezbijeđeni smještajni kapaciteti za ribolovce i opremljene prost. za rad ribolovnog društva	Opština Andrijevica USAID Ribolovni klub
1.1.4.2 Održivi razvoj poljoprivrede	1.1.4.2.1. Aktivnosti i mjere u okviru održivog razvoja poljoprivrede prikazane su u Annex-u	Direktna plaćanja i mjere ruralnog razvoja	2012. 13.221.906 agrobudžet	13.221.906 ²⁸		6.174.628 ²⁹	Iznos isplaćen korisnicima iz jedinica lokalne samouprave koje pripadaju Sjevernom regionu, 46.70% od ukupno isplaćenih sredstava	MPIRR

²⁸ Prikazani iznos predstavlja ukupno isplaćena sredstva za mjere planirane Agrobudžetom za 2012. godinu, na državnom nivou.

²⁹ U pitanju je iznos sredstava za jedinice lokalne samouprave Sjevernog regiona

1.1.4.3 Razvoj energetike (obnovljivi izvori energije, primjena mjera energetske efikasnosti)	1.1.4.3.1 Izgradnja sistema za toplifikaciju u opštinama na Sjeveru	Energetska efikasnost kroz sanaciju i toplifikaciju 5 javnih objekata u Mojkovcu Izvještaj o realizaciji aktivnosti	2012. i dalje 2.400.000 državni budžet 60% razvojna pomoć Slovenije 40%	200.000	u toku		Planirano je bilo da se projekat toplifikacije realizuje iz donatorskih sredstava Vlade Slovenije, ali obzirom da nijesu obezbijeđena neophodna sredstva, pomenuti projekat se nije realizovao u 2012. god.	DJR
	1.1.4.3.2 Obnovljivi izvori energije- izgradnja malih hidroelektrana u Sjevernom regionu³⁰	Izgradnja male hidroelektrane na vodotoku Bistrica-desna pritoka Lima – Bijelo Polje Izvještaj o stepenu realizacije projekta	2012-2013. 24.000.000 privatni investitor	4.000.000 ³¹	u toku		Zbog neizvršavanja ugovorenih obaveza raskinut je Ugovor sa koncesionarom. Očekuje se da će se sklapanjem ugovora sa novim koncesionarom projekat uspješno realizovati.	ME / Investitor (Koncesionar)
		Izgradnja male hidroelektrane na vodotoku Bistrica - Berane Izvještaj o stepenu realizacije projekta	2012-2014. 20.000.000 privatni investitor	2.000.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	1.300.000	Koncesionar je dobio građevinsku dozvolu za objekat mHE Jezerštica, izvedeni građevinski radovi na objektu sa cjevovodom dužine 1.700m i nabavljena potrebna oprema. Za objekte mHE Bistrica 1 i Bistrica 2 izrađena idejna rješenja koja obuhvataju geodetske podloge, geološke elaborate i ekološke elaborate.	ME / Investitor (Koncesionar)
		Izgradnja male hidroelektrane na vodotoku Šekularska - Berane Izvještaj o stepenu realizacije projekta	2012-2014. 8.000.000 privatni investitor	1.000.000	ostvareno	1.700.000 ³²	Koncesionar dobio građevinsku dozvolu za objekat MHE Orah, uradio dio građevinskih radova - postavljen dio cjevovoda, nabavljena kompletna oprema za objekat. Izrađena idejna rješenja za objekte MHE Spalevići 1 i Rmuš koja obuhvataju geodetske podloge, geološke elaborare i ekološke elaborare.	ME / Investitor (Koncesionar)

³⁰ Finansiranje svih projekata će biti -kreditni 70%, a -Investitor-sopstvena sredstva 30%

³¹ Rizik pribavljanja finansijskih sredstava je na investitoru. Građevinske dozvole su izdate

³² Premašnje plana je u skladu sa pribavljenim finansijskim sredstvima od strane investitora

		Izgradnja male hidroelektrane na vodotoku Babinopoljska - Plav Izvještaj o stepenu realizacije projekta	2012-2014. 9.000.000 privatni investitor	2.000.000 ³³	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	500.000	Izrađena je studija vodotoka i projektna dokumentacija za dvije MHE, nabavljen uređaj za mjerenje i izvršeno mjerenje protoka kao i otpočele aktivnosti na rješavanju imovinsko-pravnih odnosa.	ME / Investitor (Koncesionar)
		Izgradnja male hidroelektrane na vodotoku Bjelojevička rijeka Mojkovac. Izvještaj o stepenu realizacije projekta	2012/2013. 15.000.000 privatni investitor	7.000.000 ³⁴	u toku		Zbog neizvršavanja ugovorenih obaveza raskinut Ugovor sa koncesionarom. Očekuje se da će se sklapanjem ugovora sa novim koncesionarom projekat uspješno realizovati.	ME / Investitor (Koncesionar)
		Izgradnja male hidroelektrane na vodotoku Crnja-Kolašin. Izvještaj o stepenu realizacije projekta	2012-2013. 6.000.000 privatni investitor	800.000 ³⁵	ostvareno	2.940.000 ³⁶	Urađena hidrološka istraživanja, izvršena geodetska snimanja i istraživanja, urađeno idejno rješenje hidroenergetskog iskorišćenja slivnog područja vodotoka „Crnja“, izvršena procjena uticaja na životnu sredinu, urađen elaborat o mogućnostima priključka na elektroenergetsku mrežu, riješeni imovinsko-pravni odnosi, dobijena građevinska dozvola i otpočeli građevinski radovi.	ME / Investitor (Koncesionar)
		Izgradnja male hidroelektrane na vodotoku Trepačka rijeka - Andrijevića Izvještaj o stepenu realizacije projekta	2012-2014. 17.820.000 privatni investitor	200.000 ³⁷	ostvareno	2.400.000 ³⁸	Završena dodatna hidrološka analiza, završen elaborat o mogućnostima priključka, izvršena geotehnička istraživanja, izrađena kompletna tehnička dokumentacija, urađen elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu, riješeni su svi imovinsko-pravni odnosi.	ME / Investitor (Koncesionar)
		Izgradnja male hidroelektrane na	2012-2014. 12.700.000	100.000	u toku		Zbog neizvršavanja ugovorenih obaveza raskinut Ugovor sa	ME / Investitor

³³ Rizik pribavljanja finansijskih sredstava je na investitoru

³⁴ Rizik pribavljanja finansijskih sredstava je na investitoru

³⁵ Rizik pribavljanja finansijskih sredstava je na investitoru. Građevinske dozvole su izdate

³⁶ Premašenje plana je u skladu sa pribavljenim finansijskim sredstvima od strane investitora

³⁷ Rizik pribavljanja finansijskih sredstava je na investitoru. Građevinske dozvole su izdate

³⁸ Premašenje plana je u skladu sa pribavljenim finansijskim sredstvima od strane investitora

		vodotoku Tušina - Šavnik Izvještaj o stepenu realizacije projekta	privatni investitor				koncesionarom. Očekuje se da ce se sklapanjem ugovora sa novim koncesionarom projekat uspješno realizovati.	(Koncesionar)
		Izgradnja male hidroelektrane na vodotoku Murinska rijeka - Plav Izvještaj o stepenu realizacije projekta	2012-2014. 5.100.000 privatni investitor	80.000 Izrada projektne dokumentacije	djelimično ostvareno	59.000	Aktivnosti se odnose na izvođenju geodetskih mjerenja, geoloških istraživanja i na izradi Izmjena idejnog rješenja.	ME / Investitor (Koncesionar)
		Izgradnja male hidroelektrane na vodotoku Komarača - Plav Izvještaj o stepenu realizacije projekta	2012-2014. 6.100.000 privatni investitor	100.000 Izrada projektne dokumentacije	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	150.000 ³⁹	Koncesionar radio na izradi i kontroli idejnog projekta, istražnim radovima, izradi tendera za ugovaranje opreme i izradi i kontroli glavnog projekta.	ME / Investitor (Koncesionar)
		Izgradnja male hidroelektrane na vodotoku Raštak, izgradnja male hidroelektrane na osnovu izdate 3 energetske dozvole – Kolašin	2012/2013. 2.000.000 privatni investitor	400.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	235.000	Aktivnosti se odnose na projekte raštak 1, a sredstva su utrošena na izradu hidroloških podloga, mjerenjima, izradi idejnog rješenja, sanaciji odrona i puta Inžinjeringu itd.	ME / Investitor (Koncesionar)
1.1.4.4 Valorizacija prirodne i kulturne baštine.	1.1.4.4.1 Izgradnja i obnova kulture u opštinama na Sjeveru	Rekonstrukcija Doma kulture u Pljevljima	2012. opštinski i državni budžet	642.600	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	637.000 ⁴⁰	U 2012. godini realizovana su sredstva kao učešće u izradi projektne dokumentacije preostalih enterijerskih radova, koji se odnose na prostor muzeja, biblioteke i pratećih sadržaja	Opština Pljevlja,/ DJR
		U 2012. završena rekonstrukcija i opremanje Doma kulture u Mojkovcu	2011-2012. 400.000 državni budžet	200.000	djelimično ostvareno	87.517	-U 2012. godini završeni radovi na rušenju i uklanjanju opreme i mobilijara, grubom razvodu vodovodnih i kanalizacionih, termotehničkih i sprinkler instalacija	DJR

³⁹ Premašenje plana je u skladu sa pribavljenim finansijskim sredstvima od strane investitora

⁴⁰ Učešće Opštine 582.000 EUR

							-U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti na radovima II faze	
	1.1.4.4.2 Zaštita i očuvanje kulturnih dobara	U 2012. saniran spomen kompleks „Doli” u Plužinama	2012-2013. 250.000 državni budžet	100.000	djelimično ostvareno	90.442	-U 2012. godini izabran je izvođač radova i otpočelo se sa izvođenjem radova koji su obustavljeni usled nepovoljnih vremenskih prilika -U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		U 2012. izvršena: - Integralna zaštita 10.000 - Konzervatorski projekti i primjena konzervatorskih mjera 4.500 - Popularizacija, prezentacija i valorizacija kulturne baštine i tehničko tehnološko osavremenjivanje objekata u kojima se čuvaju kulturna dobra	2012. 67.130 državni budžet	67.130	djelimično ostvareno	34.630	Projekti su započeti, završetak se očekuje sredinom 2013.godine Izdavački projekat Polimskog muzeja će biti realizovan u 2013. godini	MKUL
	1.1.4.4.3 Realizacija programa „Razvoj kulture na sjeveru”	Podržana realizacija 89 programa u 11 opština na sjeveru Crne Gore (28 manifestacija i festivala i 29 pozorišnih predstava; 11 muzičkih programa; 11 izložbi, 7 književnih programa i 3 multimedijalna programa i manifestacije od posebnog značaja „Ratkovićeve večeri poezije“	277.559,29 državni budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	277.559		MKUL

1.2 PRIORITETI RAZVOJA SREDIŠNJEG REGIONA

1.2.1 Povećanje konkurentnosti jačanjem ljudskih potencijala

Za povećanje konkurentnosti jačanjem ljudskih potencijala u skladu sa Akcionim planom za 2012. godinu u Središnjem regionu, realizovano je ukupno 6,9 miliona eura, što je 67,65% od ukupno uloženi sredstava za realizaciju projekata za razvoj ljudskih resursa na nivou Crne Gore u istoj godini. Od ovog iznosa 30,97%, odnosno 2,12 miliona EUR, alocirano je u realizaciju aktivnosti 9 ostvarenih projekata, od kojih je najveći iznos sredstava utrošen za radove i opremanje Sportske streljane za potrebe policije u Danilovgradu i Centra za azilate u Spužu. Ostali iznos sredstava, tj. 69,03% odnosi se na realizaciju 11 djelimično ostvarenih projekata, a u pitanju su uglavnom višegodišnji projekti započeti u 2012. godini, dok je manji broj onih projekata čije je ostvarenje djelimično u odnosu na planiranu dinamiku realizacije.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ izvori	Komentari	Nosioci
1.2.1.1 Umrežavanje visokoobrazovnih ustanova i privrednih subjekata	<i>1.2.1.1.1 Izgradnja visoko-obrazovnih institucija</i>	Nastavak radova na izgradnji Akademije na Cetinju Izveštaj o stepenu realizacije projekta	2011-2017. 19.650.000 državni budžet	716.800	djelimično ostvareno	589.230	-U 2012. godini izrađen Idejni projekat i pribavljena građevinska dozvola za cijeli kompleks i započeti su radovi na iskopima i izradi temeljne konstrukcije I faze- objekat zajedničkih sadržaja. -U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta u skladu sa prioritetima iskazanim od strane Univerziteta CG	DJR
		Izgradnja sportske dvorane Univerziteta u Podgorici	2012. i dalje 3.525.000 državni budžet	65.000	djelimično ostvareno	29.486	-U 2012. godini je nakon završene procedure javnog nadmetanja odabran obrađivač projektne dokumentacije, završena je njena izrada i započeta je revizija iste. -U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		Izgradnja Filološkog fakulteta u Nikšiću U 2012. urađena projektna dokumentacija	2012-2015. 5.800.000 državni budžet	35.000	ostvareno	41.416	-U 2012. godini završena je izrada i revizija projektne dokumentacije -U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR

		i započeti radovi						
	1.2.1.1.1 Izgradnja objekata za podršku visokoškolskom obrazovanju	Izgradnja Studenskih domova u Nikšiću i Podgorici, po modelu javno-privatno partnerstvo. Za Nikšić do kraja 2012. odabran privatni partner, raščišćena lokacija i započeti radovi. Podgorica - zaključen Ugovor i završetak radova do kraja 2013.	2012. i dalje 6.100.000 ⁴¹ državni budžet privatni investitor	70.000 ⁴²	djelimično ostvareno	24.670	- U 2012. godini za Studenski dom u Podgorici završeni su radovi na raščišćavanju predmetne lokacije, radovi na iskopu, izrada armirano betonske konstrukcije objekta, kao i grubi razvod instalacija jake i slabe struje - U 2012. godini za Studenski dom u Nikšiću sprovedene su pripreme aktivnosti, odnosno vođeni su pregovori za izbor privatnog partnera -U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		Radovi i opremanje Sportske streljane za potrebe policije u Danilovgradu Do kraja 2012. izrađena projektna dokumentacija	2012. i dalje 4.570.000 ⁴³ državni budžet donacije	790.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	774.854	-U 2012. godini završeni svi radovi i objekat predat korisniku na upotrebu - U 2013. godini planirano izmirenje preostalih obaveza prema izvođačima radova	DJR
1.2.1.2 Razvoj tržišta rada i sistema zapošljavanja	1.2.1.2.1 Programi za stimulisanje zapošljavanja	Dodjela kredita za zapošljavanje Broj i iznos kredita, broj zaposlenih	2012. 500.000 ⁴⁴ državni budžet	145.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	195.000	Broj zaposlenih 29	MRSS, ZZZCG
		Zapošljavanje organizovanjem javnih radova- broj zaposlenih i vrsta radova	2012. 500.000 ⁴⁵ državni budžet	145.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	323.307	Broj programa 31, broj polaznika programa 224	MRSS, ZZZCG
	1.2.1.2.2 Programi za unapređenje tržišta rada	Program finansiranja zarada pripravnika - broj finansiranih pripravnika; Projekti za mlade - broj	2012. 2.575.000 ⁴⁶ državni budžet	963.240	djelimično ostvareno	689.127	Potpuno ostvareno na nivou programa – preraspodjela sredstava između opština. Broj pripravnika 122.	MRSS, ZZZCG

⁴¹Precizno utvrđena cijena koštanja objekta znaće se nakon izrade projektne dokumentacije.

⁴² Planirana sredstva se odnose na obavezu javnog partnera namijenjena raščišćavanju lokacija i stručnom nadzoru započetih radova

⁴³Sredstva planirana za 2012. godinu predstavljaju opste prihode državnog budžeta

⁴⁴ Planirani iznos za tri regiona

⁴⁵ Planirani iznos za tri regiona

⁴⁶ Planirani iznos za tri regiona

		zaposlenih mladih						
		Broj osnovanih Agencija za privremeno zapošljavanje kao sredstvo za promovisanje fleksibilnosti na tržištu rada	2012-2013.		djelimično ostvareno		Tokom 2012. godine osnovane su 3 Agencije za privremeno zapošljavanje sa sjedištem u Podgorici	Pravna i fizička lica
1.2.1.3 Promovisanje društvene inkluzije	1.2.1.3.1 Projekti za inkluziju djece i mladih	U 2012. završeni radovi na Centru za djecu i mlade Ljubović – Podgorica	2010-2012. 1.375.000 državni budžet	71.600	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	55.888	U 2012. godini završeni svi radovi i objekat predat korisniku na upotrebu	DJR
		U 2012. osnovan dnevni centra za djecu sa smetnjama u razvoju – Cetinje	2012-2013. 560.000 državni budžet	190.000	djelimično ostvareno	167.544	-U 2012. godini završeni su grubo građevinski i bravarski radovi kao i grubo razvod instalacija na izgradnji poslovnog objekta, kao i započeti radovi na konstruktivnoj sanaciji glavnog objekta. -U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		Centar za azilante u Spužu	2010-2012 1.450.000 državni budžet donacije	573.200	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	492.163	-U 2012. godini završeni svi radovi i objekat predat korisniku na upotrebu	DJR
	1.2.1.3.2 Programi za socijalnu inkluziju osjetljivih grupa	U 2012. završena adaptacija objekata u sklopu SZ Komanski most	2010-2012. 480.000 državni budžet	58.400	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	76.834	-U 2012. godini završeni preostali radovi koji su se odnosili na rekonstrukciju kuhinje	DJR
		Izgradnja kampa za izbjeglice na Koniku Do kraja 2012. izrađena projektna dokumentacija	2012. i dalje 4.500.000 državni budžet ⁴⁷	10.000	djelimično ostvareno		-U 2012. godini završena je procedura javnog nadmetanja i odabran je obrađivač Glavnog projekta za stambene jedinice i Višenamjenski dom -U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekt	DJR

⁴⁷Precizno utvrđena cijena koštanja objekta znaće se nakon izrade projektne dokumentacije.

		Srednjoročno rješavanje stambenih pitanja interno raseljenih lica i stanovnika kampa na Koniku	2012. i dalje 340.000 državni budžet	370.000 ⁴⁸	djelimično ostvareno	301.994	-U 2012. godini izvedena je većina radova na izradi pristupnih betonskih staza i betonskih platoa na kojima su smješteni kontejneri, kao i radova na izradi elektrotehničkih i hidrotehničkih instalacija -U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		Izgradnja četiri stambena objekta za socijalno stanovanje u Podgorici	2012-2014. 17.000.000 budžet Glavnog grada privatno javno partnerstvo		djelimično ostvareno	2.900.000	Privatno javno partnerstvo u kome ulog Glavnog grada predstavlja zemljište i naknada za komunalno opremanje i po tom osnovu će dobiti određeni broj stambenih jedinica za svoje potrebe. Ulog partnera je vrijednost radova.	Agencija za stanovanje d.o.o. Podgorica i Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice d.o.o.
		Pomoć i njega u kući za stara i nemoćna lica u Podgorici	2012-2017. 700.000 budžet Glavnog grada 420.000 državni budžet 70.000 donacije 210.000	140.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	140.000	Usluge starim i nemoćnim licima se odnose na pomoć u održavanju lične higijene i higijene stambenog prostora, obavljanje kućnih poslova i sl.	Sekretarijat za socijalno staranje Podgorica
1.2.1.4 Ulaganje i izgradnja sistema doživotnog obrazovanja u skladu sa potrebama	1.2.1.4.1 Priprema za zapošljavanje (prekvalifikacija, dokvalifikacija i sl.)	- Broj programa pripreme za zapošljavanje - Broj osoba koji učestvuje u programima prekvalifikacije i dokvalifikacije	2012. 150.000 ⁴⁹ državni budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	70.539	Broj programa 10, broj polaznika programa 231	MRSS, ZZZCG

⁴⁸ Sredstva planirana za 2012. godinu predstavljaju opste prihode državnog budžeta.

⁴⁹ Planirani iznos za tri regiona

tržišta								
1.2.1.5 Jačanje kapaciteta lokalnih samouprava za strateško planiranje i korišćenje EU fondova i drugih raspoloživih izvora finansiranja	1.2.1.5.1 Izrada i usvajanje Strateških planova razvoja jedinica lokalne samouprave	Sve četiri lokalne samouprave imaju pripremljen i usvojen Strateški plan razvoja do kraja 2012.	2012.		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.		U 2012. godini Glavni grad Podgorica, Prijestonica Cetinje i Opština Danilovgrad su usvojili Strateški plan razvoja. Opština Nikšić je dobila saglasnost Ministarstva ekonomije na Predlog SPR, zbog održavanja lokalnih izbora u Nikšiću usvajanje SPR se očekuje u prvoj polovini 2013. godine.	ME, ZOČG, JLS
	1.2.1.5.2 Plan jačanja kapaciteta za jedinice lokalnih samouprava u dijelu ispunjavanja obaveza iz Zakona o EE i njegova realizacija	- Broj učesnika obuka na temu obaveza po osnovu Zakona o EE - Usvojeni programi i planovi poboljšanja energetske efikasnosti jedinica lokalne samouprave u svim JLS - Uspostavljen sistem upravljanja energijom u 70% JLS	2012. i dalje 50.000 budžet donatorska podrška	30.000 (za sva tri regiona)	djelimično ostvareno		Napomena: Mjera je u 2012. realizovana u sjevernom i primorskom regionu , opštine Berane i Tivat – mjere 1.1.1.4 i 1.3.1.5	ME, JLS / GIZ

1.2.2 Unapređenje uslova za razvoj usluga, proizvodnje i preduzetništva

U cilju unapređenja uslova za razvoj usluga, proizvodnje i preduzetništva, u Središnjem regionu u toku 2012. godine, ostvarena su 4 razvojna projekta. Jedan od prvobitno planiranih projekata u okviru ovog prioriteta odnosi se na definisanje biznis zone u Podgorici, međutim, isti nije ostvaren s obzirom da prostorni plan Glavnog grada, kojim je planirano definisanje biznis zone na prostoru Aerodroma Golubovci, nije bio usvojen, te samim tim biznis zona nije definisana.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari	Nosioci
1.2.2.1 Unapređenje informacione tehnologije i e- trgovine	1.2.2.1.1 Implementacija projekta Centra za prevenciju i suzbijanje incidenata na internetu nacionalni CIRT	Uspostavljen centar koji će pružati informacije u vezi internet sigurnosti i obavljane detaljnih istraga u slučajevima internet incidenta na nacionalnom nivou. ⁵⁰	2011-2012. 142.390 državni budžet donacija ITU		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.		Završene obaveze predviđene Akcionim planom	MIDT
	1.2.2.1.2 Izgradnja nacionalne obrazovne mreže	U toku 2012. godine uspostavljena nacionalna obrazovna mreža u kojoj su povezane sve obrazovne institucije na broadband mrežu ⁵¹ Izveštaj o realizaciji	2012. 50.000 državni budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	54.843	Prema podacima od strane Ministarstva prosvjete Svi fakulteti su povezani na široko pojasni pristup internetu. 101 Osnov. škola povezana sa ADSL 50 Srednjih škola povezana sa ADSL 58 Osnovnih škola koristi satelitski internet 4 škole bez interneta	MIDT
	1.2.2.1.3 Implementacija ICT inkubatora – Biznis inkubator Inventivnost- Podgorica	Otvaranje novih radnih mjesta i povećanje broja stanara-firmi koje posluju u okviru inkubatora, - broj stanara-firmi, broj	2012.		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.		Biznis inkubator „Inventivnost“ Podgorica ima 10 „stanara“ koji aktivno posluju, 2 preduzeća posluju virtuelno. U 2012.godini inkubator je sproveo niz aktivnosti koje su za cilj imale dalju promociju ovog projekta kako u zemlji	DMSP

⁵⁰ Projekat se odnosi na sva tri regiona

⁵¹ Projekat se odnosi na sva tri regiona

		zaposlenih.					tako i u inostranstvu, a takođe je rađeno na usavršavanju stanara kao i na praćenju njihove poslovne aktivnosti.	
	<i>1.2.2.1.4 Poboljšanje poslovnog ambijentana Cetinju</i>	Projekat Wireless Cetinje	2012. 40.000 40 % Vlada Republike Slovenije 60% budžet Prijestonice i donatori		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	40.000		Prijestonica Cetinje

1.2.3 Valorizacija kulturnih i prirodnih potencijala na održiv način

Valorizacija kulturnih i prirodnih potencijala na održiv način u Središnjem regionu se u značajnom ostvaruje kroz ulaganja u sektor poljoprivrede, sektor energetike i kroz valorizaciju kulturno-istorijske baštine. Shodno tome, od 2008. godine, a naročito 2012. godine, u Središnjem regionu se sprovodi ukupno 12 razvojnih projekata u cilju ostvarenja navedenog prioriteta, za čiju realizaciju je utrošeno ukupno 13,3 miliona eura u 2012. godini. Od ukupnog iznosa, 30,6% sredstava je utrošeno za sprovođenje aktivnosti u okviru 6 projekata koji su iste godine finalizovani.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati*	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari**	Nosioci
1.2.3.1 Održivi razvoj poljoprivrede	1.2.3.1.1 Aktivnosti i mjere u okviru održivog razvoja poljoprivrede prikazane su u Aneksu ovog akcionog plana	Direktna plaćanja i mjere ruralnog razvoja	2012. 13.221.906 Agrobudžet	13.221.906 ⁵²	djelimično ostvareno	6.320.072	Iznos isplaćen korisnicima Agrobudžeta iz jedinica lokalne samouprave koje pripadaju Središnjem regionu, 47.80% od ukupno isplaćenih sredstava	MPIRR
		Izgradnja vjetroelektrane na lokalitetu Krново-Nikšić Izvještaj o realizaciji projekta	2012-2014. 100.000.000 privatni investitor	5.000.000	djelimično ostvareno	2.378.500	- Aktivnosti su se odnosile na Izradu idejnog projekta za gradjevinsku dozvolu dalekovoda Brezna-Brezna i Brezna-Krново - Izradu idejnog projekta za gradjevinsku dozvolu trafostanica Brezna (400/110/35 kV) i Krново (33/110 kV) - Izradu glavnog projekta vjetroelektrane sa prometnicama, temeljima i zgradom održavanja	ME / Investitor-Koncesionar

⁵² Prikazani iznos predstavlja ukupno isplaćena sredstva za mjere planirane Agrobudžetom za 2012. godinu, na državnom nivou.

							- Izradu geoistražnog elaborata sa bušenjima i izradu ekspropriaacionog elaborata.	
1.2.3.2 Valorizacija prirodne i kulturno – istorijske baštine	1.2.3.2.1 Izgradnja i obnova objekata kulture	Do kraja 2013. završen Muzički centar Crne Gore u Podgorici	2008-2013. 9.500.000 državni budžet	750.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	617.688	- U 2012. godini završeni su radovi na izradi armiranobetonske konstrukcije, zidarski radovi na prizemlju, prvom, drugom i trećem spratu i grubi razvod instalacija jake struje i instalacija vodovoda i kanalizacije. -U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		Izgradnja objekta Crnogorske Akademije Nauka i Umjetnosti u Podgorici	2010. i dalje 7.450.000 državni budžet	1.421.097	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	1.337.386	-U 2012. godini izvođeni radovi na oblaganju armiranobetonskih zidova južne i zapadne fasade cijepanim kamenom, radovi na izradi čelične krovne konstrukcije i krovopokrivački radovi, radovi na instalacijama -U 2013. godini planiran nastavak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		Bioskop „18. septembar“ u Nikšiću Izveštaj o realizaciji projekta	2012-2013. 2.150.000 državni budžet ⁵³	400.000	djelimično ostvareno	205.934	- U 2012. godini nakon završene procedure javnog nadmetanja izabran je izvođač radova i otpočelo se sa radovima na rušenju i uklanjanju opreme i mobilijara kao i sa zidarskim radovima. -U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR, opština
		Adaptacija dvorca Kralja Nikole na Kruševcu u Podgorici	2011-2013 državni budžet	210.000	djelimično ostvareno	162.415	-U 2012. godini završeni su radovi na sanaciji krovnog pokrivača i izradi horizontalnih opšiva od lima, kao i započeti radovi na grubom razvodu instalacija vodovoda i kanalizacije i elektro instalacija -U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
		Objekti kulture na Cetinju.	2010-2013. 20.000.000 ⁵⁴	1.620.000	ostvareno u skladu sa	1.581.934	- Realizovan projekat kupovine zgrade Belgijskog poslanstva u iznosu od 205.000	MKUL DJR

⁵³Sredstva planirana za 2012. godinu predstavljaju opste prihode državnog budžeta.

⁵⁴Sredstva planirana za 2012. godinu predstavljaju opste prihode državnog budžeta.

		Do kraja 2013. završen projekat Cetinje grad kulture	državni budžet kredit		planom za 2012. god.		- Realizovan projekat hitnih sanacionih radova na zgradi bivšeg Ruskog poslanstva na Cetinju u iznosu od 100.000 - Izvođeni radovi na rekonstrukciji i restauraciji Dvorca Kralja Nikole na Cetinju sa pripadajućim dvorskim objektima i dvorištem u iznosu od 10.879 - nastavak radova planiran u 2013. godini - U 2012. godini izabran je izvođač i započeli su radovi na rekonstrukciji i adaptaciji bivše Upravne zgrade Oboda na Cetinju - U 2012. godini raspisano je javno nadmetanje za izbor izvođača radova za sanaciju tunela Mauzoleja Petra II Petrovića Njegoša- realizovano 6.545 - Realizovana sredstva u iznosu od 19.510 za projekat Administrativnog objekta Ministarstva kulture - Realizovan projekat MACCOC (Marina Abramovic Community Centre Obod Cetinje) u iznosu od 1.100.000 - Realizovan projekat otkupa trpezarije Oboda u nekadašnjem Obodu u iznosu od 140.000	
		Realizacija projekta Cetinje – Siguran grad	2012. 90.000 40 % Vlada Republike Slovenije 60% budžet Prijestonice i donatori		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	90.000	Postavljen video nadzor na teritoriji Prijestonice	Prijestonica Cetinje
	1.2.3.2.2 Registracija i zaštita kulturne baštine	Izvršena: - Istraživanja u oblasti kulturne baštine 71.810 - Konzervatorski projekti i primjena konzervatorskih mjera	2012. 248.060 državni budžet	248.060	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god. ostvareno	71.810 22.500	Projekat je započet krajem 2012. godine i realizovan u potpunosti početkom 2013. godine	MKUL

		27.500 - Popularizacija, prezentacija i valorizacija kulturne baštine i tehničko tehnološko osavremenjivanje objekata u kojima se čuvaju kulturna dobra 148.750			većim dijelom ostvareno većim dijelom	118.750	Projekat je započet krajem 2012. godine i biće realizovan u potpunosti do kraja avgusta 2013. godine	
	1.2.3.2.3. Realizacija programa i projekata u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva	Sufinansiranje 50 programa i projekata na osnovu javnog konkursa iz oblasti likovne i muzičke umjetnosti, književnosti i izdavaštva, filma i pozorišta, manifestacija i festivala	353.500 državni budžet	353.500 državni budžet	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	353.500		MKUL

1.2.4 Razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture

Slično kao i u Sjevernom regionu, ulaganja u razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture dominantna su i u Središnjem regionu. Stoga, od ukupnog iznosa uloženih sredstava u Središnjem regionu za realizaciju aktivnosti u okviru strateškog cilja 1 u 2012. godini, 58,53% utrošeno je za aktivnosti ove prioritetne oblasti razvoja, odnosno 28,5 miliona EUR. Pomenute aktivnosti odnose se na 38 razvojnih projekata od kojih je 13 projekata finalizovano u 2012. godini i za čije ostvarenje je utrošeno 13.6 miliona EUR. Neki od najznačajnijih projekata su: rehabilitacija vodovodnog sistema u Podgorici, tj. zamjena pumpnih agregata na crpnoj stanici „Mareza 2“, aktivnosti na izgradnji objekta Agencije za lijekove i medicinska sredstva u Podgorici, čija je finalizacija planirana za 2013. godinu, rekonstrukcija puta Vilusi-Petrovići i drugi. Sa druge strane, za djelimično ostvarene projekte uloženo je 14,9 miliona EUR, pri čemu se veći broj ovih projekata odnosi na višegodišnje projekte koji su započeti u 2012. godini ili je predmetna godina u sklopu višegodišnjeg vremenskog okvira projekta, dok je manji broj projekata čije je ostvarenje djelimično zbog odstupanja od planirane realizacije.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari	Nosioci
1.2.4.1 Održavanje i unapređenje komunalne infrastrukture	1.2.4.1.1 Izgradnja vodovodne infrastrukture u Središnjem regionu	Rješavanje pitanja vodosnabdijevanja Cetinja Izveštaj o realizaciji projekta	2012. i dalje 1.755.000 fondovi EU donatori krediti budžet Prijestonice	550.000	u toku		- Navedeni iznos potrebnih sredstava odnosi se na hitne mjere. Prema do sada urađenoj projektnoj dokumentaciji, ukupna vrijednost projekta Rješavanja pitanja vodosnabdijevanja procijenjena je na 11,5 miliona EUR, ali će se projekat realizovati tokom nekoliko godina. - Za dio projekta koji se odnosi na realizaciju hitnih mjera urađen je Projektni zadatak i tenderska dokumentacija za izbor konsultanta koji će raditi pojedine faze projekta (idejni i glavni projekti za pojedine segmente vodovodnog sistema), tendersku dokumentaciju za svaku aktivnost i druge poslove.	MORIT, Prijestonica Ceinje
		Rehabilitacija vodovodnog sistema u Podgorici	2012. 3.200.000 Donacija Vlada Japana 2.800.000 JP, „Vodovod i kanalizacija“ Podgorica 400.000		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	3.200.000	Zamijenjeni pumpni agregati na crpnoj stanici „Mareza 2“. Ugrađena oprema za nadzor i kontrolu rada svih crpnih stanica kao i centralizacija svih tehničkih podataka u jedinstvenom kontrolnom mjernom centru te izgrađene tehničke informacione mreže za prikupljanje i obradu podataka.	JP “Vodovod I kanalizacija” Podgorica
		Izgradnja seoskog vodovoda u Kučima-Podgorica	2012-2014. 1.626.700/ Budžet Glavnog grada i JP “Vodovod i kanalizacija” Podgorica		djelimično ostvareno	340.000		JP “Vodovod I kanalizacija” Podgorica
		Izgradnja i rehabilitacija	2012 i dalje 1.300.000		djelimično ostvareno	350.000	Izgrađen vodovod u dužini 5,2 km	Opština JP

		vodovodne mreže u Danilovgradu	opštinski budžet krediti					„Vodovod i kanalizacija“ Danilovgrad	
		Obnovljena crpna stanica Duklo u opštini Nikšić	2011-2013. 459.123,2 fondovi EU državni i opštinski budžeti	274.941	djelimično ostvareno	194.141	- Projekat napreduje veoma dobro. Sprovode se glavne aktivnosti. DEU je odobrila produženje bez troškova te će stoga opština Nikšić biti u mogućnosti da obnovi pumpnu stanicu Duklo koristeći uštede na projektu. Objavljen je tender za radove za obnovu pumpne stanice Duklo. Završetak projekta se očekuje na vrijeme.	Opština Nikšić, Vlada	
	1.2.4.1.2	Izgradnja i unapređenje opštinske infrastrukture	Realizovani infrastrukturni projekti u glavnom gradu Podgorici. Izveštaj o realizaciji projekata	2012. 2.970.000 državni budžet	2.970.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	2.970.450	U 2012. godini realizovan transfer sredstava shodno odluci Vlade kao učešće Direkcije u realizaciji projekta	DJR, Glavni grad
		Izgradnja zgrade Gradskog parlamenta u Podgorici	2007-2013 oko 10.000.000 budžet Glavnog grada		djelimično ostvareno	1.000.000	Izgradnja objekta u završnoj fazi, preostali za finansiranje završni radovi i oprema	Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice	
		Proširenje i uređenje groblja „Čepurci“ i uređenje groblja „Zagorič“ u Podgorici	2012-2013. 360.000 JP „Pogrebne usluge“	-	djelimično ostvareno	138.052		JP „Pogrebne usluge“ Podgorica	
		Rekonstrukcija i dogradnja gradskog stadiona u Danilovgradu	2012-2013 480.000 opštinski budžet Vlada FSCG donatori		djelimično ostvareno	130.000	Započeta prva faza izgradnje klupskih prostorija	Opština Danilovgrad FSCG	

1.2.4.1.3 Izgradnja i unapređenje infrastrukture u zdravstvu	U 2012. započeti radovi na rekonstrukciji odjeljenja intenzivne njege bolnice u Brezoviku	2012. i dalje 300.000 državni budžet	10.000	djelimično ostvareno	2.880	-U 2012. godini završena je izrada projektne dokumentacije i započeta je revizija iste. -U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR ME, JLS
	Poboljšane energetske karakteristike objekta SB Brezovik	2012-2013 Ukupna vrijednost radova: 487.710 kredit IBRD, a koji se realizuje preko projekta "Energetska efikasnost u Crnoj Gori"	192.916	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	192.916	Radovi na objektu su završeni 14. aprila 2013. godine	MZD ME, MZD, WB
	Nacionalni centar za transfuziju krvi u Podgorici	2012. i dalje 2.975.000 državni budžet	360.000	djelimično ostvareno	267.987	-U 2012. godini završena je izrada projektne dokumentacije i nakon završene procedure javnog nadmetanja odabran je izvođač radova -U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
	Agencija za lijekove i medicinska sredstva u Podgorici	2011-2013. 2.500.000 državni budžet	1.211.550	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	1.199.655	-U 2012. godini završeni su radovi na izradi armiranobetonske konstrukcije, izradi montažne i čelične krovne konstrukcije, radovi na grubom razvodu instalacija, radovi na ugradnji unutrašnje stolarije i bravarije, radovi na izradi fasadnih obloga -U 2013. godini planiran je završetak radova na realizaciji projekta	DJR
	Ambulanta MZ Kličevo u Nikšiću	2012-2013 120.000 državni budžet	5.000	djelimično ostvareno	3.381	-U 2012. godini raspisano je javno nadmetanje za izbor izvođača radova -U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
	U 2012. izgrađen dječji vrtić u	2010-2012. 1.970.000	100.000	djelimično ostvareno	44.797	- U 2012. godini izvođeni su završni radovi u objektu, kao i radovi na uređenju	DJR

		Golubovcima	državni budžet				terena. -U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti na rerealizaciji projekta.	
		U 2012. izgrađena OŠ „M. Vukotić“ Gornja Zeta	2012. 420.000 državni budžet	420.000	ostvareno	465.581	- U 2012. godini završeni su svi ugovoreni radovi na izgradnji objekta, takođe raspisano je javno nadmetanje za izbor izvođača radova na uređenju terena -U 2013. godini planiran je završetak aktivnosti na realizaciji projekta	DJR
1.2.4.2 Upravljanje otpadom i otpadnim vodama	1.2.4.2.1 Unapređenje systema upravljanja otpadnim vodama	Do kraja 2013. unaprijeđeno upravljanje otpadom u opštini Danilovgrad. ⁵⁵ Izvještaj o realizaciji projekta	2011-2012. 1.019.345 fondovi EU državni i opštinski budžet	996.624	djelimično ostvareno	790.955		Opština Danilovgrad Vlada
		Do kraja 2013. unaprijeđen dio systema kanalizacije u prijestonici Cetinje. ⁵⁶ Izvještaj o realizaciji projekta	2011-2012. 238.490 fondovi EU državni budžet budžet Prijestonice	232.390	djelimično ostvareno	137.143		Prijestonica Cetinje, Vlada
		Unapređenje komunalnih djelatnosti na Cetinju	2012. 304.000 IPA 2009	-	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	304.000	Nabavka tri vozila za odvoz smeća koja su ustupljena JP „Komunalno“	Prijestonica Cetinje
1.2.4.3 Izgradnja, održavanje i unapređenje saobraćajne infrastrukture (željezničkog, vazdušnog i drumskog	1.2.4.3.1 Izgradnja i unapređenje Putne infrastrukture u Središnjem regionu	Do kraja 2012. završen lokalni put Ostrog-Ždrebaonik	2012. državni budžet	355.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	342.251	- U 2012. godini završeni su svi preostali radovi na izgradnji lokalnog puta Ostrog- Ždrebaonik	DJR
		Izgrađena obilaznica Nikšić – II faza, u dužini od 9km	2012-2013. 10.000.000 državni budžet	4.200.000	djelimično ostvareno	224.458	Izvođenje radova u toku	MSP, DZS

⁵⁵Grant šema za razvoj opština za male infrastrukturne projekte finansirana od delegacija EU, kofinansiranje od strane Vlade i opštine.

⁵⁶Grant šema za razvoj opština za male infrastrukturne projekte finansirana od delegacija EU, kofinansiranje od strane Vlade i opštine.

saobraćaja)	Do kraja 2012. rekonstruisan put Vilusi- Petrovići. Izvještaj o realizaciji projekta	2011-2012. 3.420.000 državni budžet	2.500.000	ostvareno u skladu sa planom za 2011 i 2012. god.	3.420.064	Radovi završeni	MSP, DZS
	Izgrađena treća traka na lokalitetu Kuside na magistralnom putu Nikšić – Vilusi, u dužini od 5,5 km. Izvještaj o realizaciji projekata	2012-2013. 2.500.000 državni budžet krediti donacije	400.000	u toku	-	Završena je procedura , čeka se izvještaj komisije za javne nabavke	MSP, DZS
	Do kraja 2013. rekonstruisana raskrsnica Cetinje (mag. Put Podgorica-Cetinje-Budva)	2012-2013. Vrijednosti će biti definisane projektom	400.000	djelimično ostvareno	92.224	Zbog vremenskih uslova radovi su odloženi, završetak se očekuje u maju 2013. godine.	MSP, DZS
	Urađena Studija izvodljivosti sa tehničkom dokumentacijom i Rekonstruisane dionice lokalnih puteva Maočići-Velimplje-Petrovići;Podgorica – Danilovgrad (stari put) –Glava Zete – Bogetići- Cerovo;Golubovci – Tuzi;Podgorica – Dinoša – granica Albanije	2012. i dalje 260.000 grant Indikativno 20.000.000 Kredit EBRD Studija će pokazati vrijednosti pojedinačnih projekata	260.000 grant	djelimično ostvareno	130.000		MSP, DZS
	U 2012. modernizovano 1,5 km lokalnih puteva u Nikšiću	2012. i dalje državni budžet	75.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	65.714		DJR
	Izgradnja i rekonstrukcija gradskih saobraćajnica u Nikšiću	2012. i dalje državni budžet	65.000	u toku		-U 2013. godini planiran je nastavak aktivnosti na realizaciji projekta - U 2012. godini započeta je izrada projektne dokumentacije za radove na	DJR

	Izveštaj o realizaciji aktivnosti					rekonstrukciji gradske saobraćajnice u dužini od 3,4 km	
	Rekonstrukcija Trebješke ulice u Nikšiću	2012 1.600.000 opštinski budžet		djelimično ostvareno	567.767		Opoština Nikšić
	U 2012. modernizovano 1,5 km lokalnih puteva na Cetinju	2012. i dalje državni budžet	110.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	101.021		DJR
	Izgradnja i rekonstrukcija gradskih saobraćajnica na Cetinju Izveštaj o realizaciji aktivnosti	2012. i dalje državni budžet	300.000	djelimično ostvareno	203.666	U 2012. godini započeti su radovi na rekonstrukciji i sanaciji Njegoševe ulice na Cetinju	DJR
	U 2012. modernizovano 2,1 km. lokalnih puteva u Danilovgradu	2012. i dalje državni budžet	75.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	72.582		DJR
	Izgradnja i rekonstrukcija gradskih saobraćajnica u Danilovgradu. Izveštaj o realizaciji aktivnosti	2012. i dalje državni budžet	240.000		197.980	U 2012. godini izvođeni su završni radovi na izgradnji prilazne saobraćajnice Vojnom kompleksu u dužini od 330 m	DJR
	Rekonstrukcija i modernizacija nekategorisanih puteva u Danilovgradu	2012. 1.170.000 opštinski budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	1.170.000	Asfaltirano 5 km puteva, presvučeno 3200 m ² gradskih ulica, nasuto 8 km puteva a utrošeno 2500 m ³ materijala	Opština Danilovgrad, Direkcija za saobraćaj i puteve Danilovgrad
1.2.4.3.2 Izgradnja i unapređenje željezničke infrastrukture u Središnjem regionu	Remont i elektrifikacija pruge Nikšić-Podgorica, sa polaganjem novog gornjeg stroja, sanacijom 12 tunela, sanacijom 2 klizišta, adaptacijom zgrada	2005-2013. 67.513.166 kredit EBRD 12.820.242 kredit ČEB 54.692.924	Ukupna vrijednost 10.822.746 kredit EBRD 5.576.899 kredit	djelimično ostvareno (oko 98%)	Ukupna vrijednost 8.846.711 kredit EBRD 3.622.762 kredit ČEB-a 5.223.949	Pruga je u probnom radu do 01. 10. 2013. god.	MSP, ŽICG

		Nikšić, Ostrog, Danilovgrad, Spuž, dogradnjom staničnih kolosijeka, uređenjem 20 pružnih prelaza i drugi radovi		ČEB-a 5.245.847				
	1.2.4.3.3 <i>Izgradnja i unapređenje infrastrukture u vazdušnom saobraćaju u Središnjem regionu</i>	Rekonstrukcija aerodroma Kapino Polje u Nikšiću sa izgradnjom novih sadržaja (I faza)	2012-2013. 1.624.300 IPA sredstva		djelimično ostvareno	1.350.000		Opština Nikšić DZS
1.2.4.4 Veći stepen bezbjednosti u saobraćaju	1.2.4.4.1 <i>Izgradnja opštinske i regionalne infrastrukture za veću bezbjednost saobraćaja</i>	Do kraja 2013. rekonstruisan tunel broj 2 na magistralnom putu M-2 Podgorica - Kolašin	2012-2013. 610.265 kredit EIB	-	djelimično ostvareno		Radovi u toku	MSP, DZS
		Do kraja 2013. rekonstruisan tunel broj 4 na magistralnom putu M-2 Podgorica - Kolašin	2012-2013. 302.725 kredit EIB		djelimično ostvareno		Radovi u toku	MSP, DZS
		Do kraja 2013. rekonstruisan tunel broj 10 na magistralnom putu M-2 Podgorica - Kolašin	2012-2013. 304.158 kredit EIB		djelimično ostvareno		Radovi u toku	MSP, DZS

1.3. PRIORITETI RAZVOJA PRIMORSKOG REGIONA

1.3.1 Razvoj ljudskih potencijala

Za povećanje konkurentnosti jačanjem ljudskih potencijala u Primorskom regionu se od 2012. godine sprovodi 9 razvojnih projekata, pri čemu su ostvarena 3 projekta čija realizacija je u 2012. godini iznosila 481.064 EUR, a za 5 djelimično ostvarenih projekata realizovano je 130.844 EUR u istoj godini.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari	Nosioci
1.3.1.1 Usaglašavanje tražnje i ponude radne snage i unapređenje mjera zapošljavanja	1.3.1.1.1 Programi za stimulisanje zapošljavanja	Dodjela kredita za zapošljavanje – broj i iznos kredita	2012. 500.000 ⁵⁷	80.000	djelimično ostvareno	50.000	Broj zaposlenih 16	MRSS, ZZZCG
		Zapošljavanje organizovanjem javnih radova- broj zaposlenih i vrsta radova.	2012. 500.000 ⁵⁸		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	111.974	Broj programa 12, broj polaznika programa 64	MRSS, ZZZCG
	1.3.1.1.2 Programi za unapređenje tržišta rada	Program finansiranja zarada pripravnika- broj finansiranih pripravnika; Projekti za mlade- broj zaposlenih mladih	2012. 2.575.000 ⁵⁹	324.260	ostvareno (99,3%)	321.974	Broj pripravnika 57	MRSS, ZZZCG
1.3.1.2 Usklađivanje sistema obrazovanja sa potrebama tržišta rada	1.3.1.2.1 Mjere za usklađivanje sistema obrazovanja prema potrebama tržišta rada	- Usklađene upisne politike sa potrebama tržišta rada - Unaprijedjen kvalitet praktične obuke u srednjim stručnim školama - Razvijeni programi	2012-2013.		djelimično ostvareno	10.605	U cilju unapređenja kvaliteta praktične nastave u srednjim stručnim školama stvoreni su materijalni uslovi za realizaciju starteški bitnih zanimanja iz oblasti turzma i ugostiteljstva, te kadrova u pomorskom saobraćaju. Vršena je intezivna obuka nastavnika za primjenu obrazovnih programa.	MPS, CSO

⁵⁷ Planirani iznos za tri regiona

⁵⁸ Planirani iznos za tri regiona

⁵⁹ Planirani iznos za tri regiona

		obrazovanja za deficitarna zanimanja					4 programa za sticanje stručnih kvalifikacija, 10 programa za sticanje ključnih vještina koje su pripremili organizatori obrazovanja odraslih i 6 materijala za e-učenje u okviru projekta	
1.3.1.3 Promovisanje društvene inkluzije	1.3.1.3.1 Razvijanje servisa socijalne zaštite u opštinama u Primorskom regionu	Osnovan servis zaštite starih lica u Baru	2012-2013. IPA 2010 Reforma sistema socijalne zaštite		djelimično ostvareno	58.239	Uspostavljeni servisi : 1. „Dnevni boravak za odrasle osobe sa smetnjama u psiho-fizičkom razvoju” 2. „Socijalna zaštita starih lica u gradu i selu” 3. Dnevni centar za stare osobe” 4. Servis samopodrške za žene sa iskustvom nasilja – Ulcinj 5. Servis podrške samohranim roditeljima –Ulcinj Uspostavljeni servisi se finansiraju u okviru IPA 2010 i imaju određen period finansijske podrške, a odobreno je 58.239 eura	MRSS, UNDP
1.3.1.4 Ulaganje i izgradnja sistema doživotnog obrazovanja	1.3.1.4.1 Priprema za zapošljavanje (prekvalifikacija, dokvalifikacija i sl.)	- Broj programa za pripremu za zapošljavanje - Broj osoba koji učestvuje u programima prekvalifikacije i dokvalifikacije	2012. 150.000 ⁶⁰ državni budžet	24.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	47.116	Broj programa 10, broj polaznika programa 199	MRSS, ZZZCG
1.3.1.5 Jačanje kapaciteta lokalnih samouprava za strateško planiranje i korišćenje EU	1.3.1.5.1 Izrada i usvajanje Strateških planova razvoja jedinica lokalne samouprave	- Tri lokalne samouprave imaju usvojene Strateške planove razvoja do 07.2012 - Najmanje pet opština imaju pripremljen i usvojen Strateški plan razvoja do kraja 2012.	2012.		djelimično ostvareno		Do kraja 2012. godine Strateški plan razvoja je usvojila Opština Tivat, ostale opštine Primorskog regiona su u različitim fazama pripreme dokumenta. Opština Bar dobila saglasnost od strane Ministarstva ekonomije na Predlog SPR, nema informacije zbog čega nije upućen Skupštini na usvajanje. Opština Kotor dobila saglasnost Ministarstva ekonomije, SPR usvojen u aprilu 2013. god.	ME, ZOCG, JLS

⁶⁰ Planirani iznos za tri regiona

fondova i drugih raspoloživih izvora finansiranja	1.3.1.5.2 Plan jačanja kapaciteta za jedinice lokalnih samouprava u dijelu ispunjavanja obaveza iz Zakona o EE i njegova realizacija	- Broj učesnika obuka na temu obaveza po osnovu Zakona o EE - Usvojeni programi i planovi poboljšanja energetske efikasnosti jedinica lokalne samouprave u svim JLS - Uspostavljen sistem upravljanja energijom u 70% JLS	2012. i dalje 50.000 budžet donatorska podrška	30.000 (za sva tri regiona)	djelimično ostvareno	12.000	Izrada programa poboljšanja energetske efikasnosti i informacionog sistema potrošnje energije i uspostavljanje sistema upravljanja energijom za Opštinu Tivat	ME, JLS / GIZ
--	---	---	---	-----------------------------	----------------------	--------	---	---------------

1.3.2 Valorizacija privrednih, kulturnih i prirodnih resursa na održiv način

Za valorizaciju kulturnih i prirodnih potencijala na održiv način u Primorskom regionu se implementira 15 razvojnih projekata od čega je 8 projekata realizovano, dok su ostali projekti djelimično ostavareni. Za realizaciju aktivnosti za sprovođenje tih projekata u Primorskom regionu utrošeno je ukupno 5,68 miliona EUR u 2012. godini. Imajući u vidu značaj razvoja turizma, posebno kada je u pitanju Primorski region, sasvim razumljivo je što je najveći dio sredstava u okviru ovog prioriteta, tačnije 70,8% usmjeren za stvaranje potrebne turističke i prateće infrastrukture u cilju unaprijeđenja turističke ponude ovog regiona.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari	Nosioci
1.3.2.1 Stvaranje potrebne turističke i prateće infrastrukture	1.3.2.1.1 Izgradnja turističke infrastrukture	Do kraja 2012. izgrađen bazena na Škveru - Herceg Novi	2009-2012. 4.430.000 državni budžet	2.200.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	2.301.154	- U 2012. godini svi planirani radovi završeni i objekat predat Korisniku na upotrebu.	DJR
		Izgradnja Sportsko rekreativnog centra u Kotoru	2011-2013. 6.050.000 ⁶¹ državni budžet	700.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	1.180.703	- U 2012. godini završeni su radovi na izradi armiranobetonske konstrukcije hale sa grubim razvodom instalacija -U 2013. godini planiran je nastavak	DJR

⁶¹Sredstva u iznosu 3.330.000 predstavljaju učešće Min. Finansija i Direkcije javnih radova.

		Izveštaj o realizaciji projekta					aktivnosti na realizaciji projekta	
		Zajednička promocija i povećanje nivoa bezbjednosti u nautičkom turizmu u Dubrovačko-Neretvanskoj Županiji i na crnogorskom primorju (Prekogranična saradnja Hrvatska – Crna Gora)	2011-2012. Ukupna vrijednost projekta CG 205.011 EU grant 169.873,76 kofinansiranje 35.137,24	35.137 Kofinansiranje	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	72.170	1. Uspostavljen održivi pristup turističkim informacijama o prekograničnoj oblasti (usluge, sigurnost plovidbe, turističke atrakcije) za nautičare 2. Uspostavljena osnova za koordinaciju pružalaca turističkih usluga u nautičkom turizmu (Marine, Čarter agencije) i pomorskih bezbjednosnih organa iz prekogranične oblasti 3. Kapaciteti Hidrometeorološkog zavoda Crne Gore za izvođenje hidrografskih mjerenja i pripreme zvaničnih hidrografskih publikacija poboljšani kroz saradnju sa Hrvatskim Hidrografskim institutom	Hidrometeorološki zavod Crne Gore (glavni nosilac) Nacionalna turistička organizacija Crne Gore (partner)
		Poslovna saradnja i unapređenje vještina u razvoju rekreativnog turizma (Prekogranična saradnja Hrvatska – Crna Gora)	2011-2012. Ukupna vrijednost projekta CG 234.189 EU grant 196.926 kofinansiranje 37.263		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	87.282	Unaprjeđena mala turistička infrastruktura:	Centar za inicijative iz oblasti održivog turizma (glavni nosilac) UNDP (partner)
		Do kraja 2013. nabavljena oprema za održavanje plaže u Ulcinju	2011-2013. 224.078.03 fondovi EU državni i opštinski budžet	237.018	djelimično ostvareno	208.030	Glavna nabavka robe je obavljena tokom ljeta i druga uplata je izvršena od strane Delegacije EU u septembru 2012. god. Samo aktivnosti vezane za podizanje svijesti će morati biti odložene za ljeto kako bi se osigurala velika vidljivost. Opština je zatražila odobrenje za produženje roka bez troškova u februaru 2013. god.	Opština Ulcinj, Vlada,
		Izrada lifta u brdu Sv. Ivan u Kotoru	2009-2013 opštinski budžet		djelimično ostvareno	143.225	Urađen idejni i glavni projekat sa revizijom. Do sada utrošeno 909.129 EUR	Opština Kotor

		Konstruktivna sanacija crkve Sv. Pavla u Starom gradu i adaptacija iste u višenamjensku salu za potrebe konferencijskog turizma	2011-2013 288.264 opštinski budžet		djelimično ostvareno	35.032	Na osnovu dinamičkog plana radova do sada realizovano 278.385 EUR	Opština Kotor
1.3.2.2 Održivi razvoj poljoprivrede u korist turizma i razvoj marikulture	1.3.2.2.1 Tradicionalna proizvodnja maslina kao dio prekogranične turističke ponude (Prekogranična saradnja Hrvatska – Crna Gora)	1. Formirana zajednička osnova za saradnju u maslinarskom i turističkom sektoru u prekograničnom regionu 2. Podignut nivo znanja i tehničkih kapaciteta proizvođača maslina 3. Poboljšana zajednička promocija i marketing regionalnih maslinarsko-turističkih aktivnosti	2010- 2012. Ukupna vrijednost projekta CG 249.270,09 EU grant 211,605.38 kofinansiranje 37.664,71		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	146.174	1. Kreirana baza podataka, saradnja i umrežavanje relevantnih zainteresovanih strana u agro turizmu vezanim za maslinarstvo 2. Obučene 24 osobe za organoleptičko ocjenjivanje maslinovog ulja Unaprijeđeno znanje proizvođača maslinovog ulja o poboljšanju kvaliteta pakovanja i kvaliteta maslinovog ulja Izrađene su studije o ekonomskoj valorizaci sorti Bjelica i Crnica	SNV - Holandska razvojna organizacija (glavni nosilac) Opština Bar Udruženje maslinara Bar Maslinarsko društvo Boka
	Aktivnosti i mjere u okviru održivog razvoja poljoprivrede prikazane su u	Direktna plaćanja i mjere ruralnog razvoja	2012. 13.221.906 Agrobudžet	13.221.906 ⁶²		727.205 ⁶³	Iznos isplaćen korisnicima Agrobudžeta iz jedinica lokalne samouprave koje pripadaju Primorskom regionu, 5,50% od ukupno isplaćenih sredstava	MPIRR

⁶² Prikazani iznos predstavlja ukupno isplaćena sredstva za mjere planirane Agrobudžetom za 2012. godinu, na državnom nivou

⁶³ Iznos isplaćen korisnicima iz jedinica lokalne samouprave koje pripadaju Primorskom regionu, 5,50% od ukupno isplaćenih sredstava

	Aneksu ovog akcionog plana							
1.3.2.3 Valorizacija, zaštita i razvoj kulturne i prirodne baštine	1.3.2.3.1 Zastita i očuvanje kulturnih dobara	U toku 2012. izvršena: - Istraživanja u oblasti kulturne baštine 84.800 - Integralna zaštita 37.000 - Konzervatorski projekti i primjena konzervatorskih mjera 49.900 - Popularizacija, prezentacija i valorizacija kulturne baštine i tehničko tehnološko osavremenjivanje objekata u kojima se čuvaju kulturna dobra 15.500	2012. 181.800 državni budžet	181.800	ostvareno većim dijelom nije ostvareno djelimično ostvareno ostvareno	74.450 - 7.500 15.500	Dva projekta istraživanja u Opštini Bar su započeta u 2012. godini i biće realizovani u potpunosti do kraja 2013. godine. Projekti su u toku i biće realizovani do kraja 2013. godine. Projekti su u toku i biće realizovani do kraja 2013. godine.	MKUL.
		Rekonstrukciji domova kulture u Donjoj Lastvi, Gradiošnici i Đuraševićima – I faza - Tivat	2012 75.000 opštinski budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	75.000	- Rekonstruisani domovi kulture u D.Lastvi, Gradiošnici i Đuraševićima - Povećan kvalite boravka u objektima	Opština Tivat
	1.3.2.3.2. Realizacija programa i projekata iu oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva	Sufinansiranje programa i projekata iz oblasti likovne i muzičke umjetnosti, književnosti i izdavaštva, pozorišne djelatnosti,	610.850 državni budžet	610.850	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	610.850		MKUL

		manifestacija i festivala, te manifestacija i festivala sa statusom posebnog značaja za kulturu						
--	--	---	--	--	--	--	--	--

1.3.3 Razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture

U dijelu vodovodne i komunalne infrastrukture u 2012. godini u Primorskom regionu ostvareno je 15 razvojnih projekata i utrošeno 13,9 miliona EUR za realizaciju aktivnosti u okviru tih projekata, a djelimično je ostvareno 10 projekata za čiju realizaciju je utrošeno 2,6 miliona EUR. Dakle, za razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture u Primorskom regionu uloženo je ukupno 16,5 miliona EUR u 2012. godini, što je 72,7% od ukupno uložених sredstava za realizaciju aktivnosti koje se u okviru strateškog cilja 1 odnose na Primorski region. Neki od naznačajnijih projekata su: regionalni vodovod za opštinu Ulcinj, izgradnja mosta na Port Mileni u Ulcinju, rekonstrukcija put M-2.4 Petrovac-Bar (Bulevar Bar), više projekata u okviru saobraćajnog sistema opštine Budva i drugi.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ izvori	Komentari	Nosioci
1.3.3.1 Poboljšanje funkcionisanja javne i komunalne infrastrukture, prije svega vodosnabdijevanja i kanalizacije, sa tretmanom otpadnih voda	1.3.3.1.1 Izgradnja vodovodne infrastrukture u Primorskom regionu	U toku 2012. izgrađen regionalni vodovod za Ulcinj	2012.	4.500.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	4.500.000	Projekat je završen	MORIT, Regionalni vodovod, Opština Ulcinj
		Izgradnja vodovodne i kanalizacione mreže u Budvi	2012	505.500 opštinski budžet	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	499.000	Aktivnosti se odnose na projektovanje i izgradnju vodovodne i kanalizacione mreže u više naselja u Budvi	Opština Budva JP "Vodovod i kanalizacija" Budva
		Radovi na hidrotehničkim instalacijama u Baru	2012-2013	194.000 opštinski budžet	djelimično ostvareno	178.184	Aktivnosti se odnose na izradu atmosferskih kolektora, hidrotehničke instalacije po DUP-u "Topolica III", zacjvljenje postojećeg kanala Rene i dr.	Opština Bar

		Izrada glavnog projekta rezervoara Gradiošnica i Đuraševići u Tivatu	2011-2012 33.500 opštinski budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	33.500	-Izrađen glavni projekat za rezervoar u Gradiošnici i Đuraševićima , - Izvršena revizija projekta	Opština Tivat
		U toku 2012. rekonstrisan dječji vrtić u Tivtu Izveštaj o realizaciji projekta	2010-2012. 1.200.000 državni budžet	445.000	ostvareno u 2012. god.	544.343	U 2012. godini izvođeni su završni građevinsko-zanatski radovi kao i radovi na uređenju terena	DJR
	1.3.3.1.3 Izgradnja i unapredje nje infrastrukture u zdravstvu	Poboljšanje energetske karakteristika objekta SB Risan	2012 - 2013 Ukupna vrijednost radova: 291.327 kredit IBRD, a koji se realizuje preko projekta "Energetska efikasnost u Crnoj Gori"	117.868	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	117.868	- Svi ugovoreni radovi su izvedeni. - Tehnički prijem radova izvršen je 5. marta 2013. godine.	ME, MZD, WB
	1.3.3.1.4 Izgradnja i unapredje nje ostale javne infrastrukture	Radovi na javnoj infrastrukturi u Tivatu	2012. 490.000 opštinski budžet		djelimično ostvareno	156.500	Aktivnosti se odnose na poslove vezano za rekonstrukciju DTV Partizan, sanaciju i uređenje igrališta u Donjoj Lastvi i Gošićima , sanaciju i uređenje terena oko vjerskih objekata – I faza, izgradnju ograde oko velikog gradskog parka, izgradnja nove javne rasvjete i sufinansiranje uređenja fasada zgrada.	Opština Tivat
		Sanacija bedema oko starog grada u Kotoru	2010/2015 150.000 opštinski budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	30.000	Aktivnost obuhvata rekonstrukciju oštećenih partija ogradnog zida, šetne staze i stepenika	Opština Kotor
		Izgradnja sportske dvorane u Kotoru	2010-2014. 6.009.089 državni i opštinski budžet		djelimično ostvareno	269.412	- U toku su grubi građevinski radovi i izrada čelične krovne konstrukcije. - Do sada realizovano 3.785.161EUR, Vlada Crne Gore 1.470.703 EUR, Budžet Opštine Kotor 2.314.458 EUR	Opština Kotor DJR

		Do kraja 2013. izgrađen most na Port Mileni u Ulcinju	2010-2012. 13.900.00 državni budžet	5.000.000	ostvareno skoro u potpunosti	4.001.444	Radovi u završnoj fazi	MSP, DZS
		Izgradnja i rekonstrukcija gradskih saobraćajnica u Ulcinju Izveštaj o realizovanim aktivnostima	2012. i dalje državni budžet	500.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	319.778	U 2012. godini završeni su svi ugovoreni radovi na rekonstrukciji gradskih i prigradskih saobraćajnica	DJR
		Do kraja 2013. rekonstruisana raskrsnica Morinj	2012-2013. Vrijednosti će biti definisane projektom	300.000	djelimično ostvareno		Ugovor spreman za potpisivanje. Ugovorena vrijednost 267.957	MSP, DZS
		Do kraja 2013. rekonstruisan put M-2.4 Petrovac-Bar (Bulevar Bar)	2012-2013. 3.173.053 državni budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	2.550.362	Radovi završeni	MSP, DZS
		Razvoj i unapređenje sistema saobraćaja u Budvi	2012-2013. 2.694.800 opštinski budžet		djelimično ostvareno	1.224.680	Aktivnosti se odnose na: Završetak puta od manastira Maine da sela Krapina, Završetak šetališta Petrovac, Izgradnja ulice S-6 u naselju Rozino I, Izgradnja ulice S-10 u naselju Rozino I i Projektovanje saobraćajne infrastrukture	Opština Budva
		Izgradnja gradskih saobraćajnica u Baru	2012. 178.480 opštinski budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	178.480	Aktivnosti se odnose na izgradnju ulica u naselju Podgrad (I, II, III) i saobraćajnice u naselju Polje	Opština Bar
		Asvaltiranje lokalnih puteva u Baru	2012-2013. 274.450 opštinski budžet		djelimično ostvareno	235.240	Aktivnosti se odnose na asvaltiranje lokalni puteva na više lokacija u Opštini	Opština Bar
		Izrada projekta zaobilaznice oko Kotora	2008-2013 opštinski budžet		djelimično ostvareno	207.754	Urađen je i revidovan Glavni projekat zaobilaznice (projekat je rađen u dvije faze). Do sada utrošeno 463.645 EUR-a	Opština Kotor
		Izgradnja novih i sanacija postojećih lokalnih puteva u Kotoru	2012. opštinski budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	326.579	Izvršena izgradnja i sanacija lokalnih puteva na više lokacija u Kotoru	Opština Kotor

1.3.3.3 Veći stepen turističke bezbjednosti i bezbjednosti u saobraćaju	1.3.3.3.1 Unapređe nje saobraćajne infrastrukture	Do kraja 2013. sanirano klizište iza tunela Mogren u Budvi	2012-2013. 300.000 kredit EIB		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	253.899	Radovi završeni	MSP, DZS
		Do kraja 2013. sanirano klizište Kumbor u Herceg Novom	2012-2013. 110.000 kredit EIB		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	86.367	Radovi završeni	MSP, DZS
		Do kraja 2013. sanirano klizište Baošići u Herceg Novom	2012-2013. 150.000 kredit EIB		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	96.842	Radovi završeni	MSP, DZS
		Do kraja 2013. sanirano klizište Sotonići u Baru	2012-2013. 470.000 kredit EIB		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	384.344	Radovi završeni	MSP, DZS
		Do kraja 2013. sanirano klizište Bukovik u Baru	2012-2013. 320.000 kredit EIB		djelimično ostvareno	206.380	Radovi u završnoj fazi	MSP, DZS
		Do kraja 2013. sanirano klizište Brčeli	2012-2013. 285.000 kredit EIB		djelimično ostvareno		Radovi u toku	MSP, DZS
		Izgradnja pothodnika (prolaza za pješake) u Dobroti - Kotor	2012.-2013. 100.000 opštinski budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	96.698	Izgrađen je prolaz za pješake u blizini Osnovne , Srednje škole i Doma zdravlja u Dobroti	Opština Kotor

1.3.4 Jačanje konkurentnosti razvojem preduzetništva

Za povećanje konkurentnosti razvojem preduzetništva, u Primorskom regionu je u 2012. godini realizovano nekoliko razvojnih projekata, koji su prema raspoloživim podacima uglavnom ostvareni u skladu sa planom.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati*	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari**	Nosioci
1.3.4.1 Unapređenje poslovne infrastrukture (biznis inkubatora, privrednih i turističkih zona)	<i>1.3.4.1.1</i> <i>Definisanje</i> <i>biznis zone</i> <i>Bar</i>	Do kraja 2012. god. definisana biznis zona	2012-2013.		djelimično ostvareno		Opština Bar je pripremila dokumentaciju i definisala prostore koji su predviđeni za biznis zonu, ali zvanična Odluka o proglašenju biznis zone nije usvojena od strane Skupštine Opštine i dokumentacija nije prosljeđena Ministarstvu ekonomije na uvid i tumačenje.	ME, Opština Bar
		Promocija i povećanje broja stanara-firmi koje posluju u okviru inkubatora BSC"- Bar	2012.		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.		U biznis inkubatoru „BSC“ Bar trenutno boravi 38 stanara – preduzetnika, koji aktivno obavljaju svoju djelatnost. U cilju promocije inkubatora, dizajniran je i redovno ažuriran web site	DMSP
1.3.4.2 Jačanje obrazovanja u skladu sa potrebama privatnog sektora u cilju usklađivanja ponude i tražnje za radnom snagom	<i>1.3.4.2.1</i> <i>Izrada</i> <i>profila</i> <i>sektora (sa</i> <i>pregledom</i> <i>stanja i</i> <i>preporukama</i> <i>i</i> <i>prioritetima</i> <i>za razvoj</i> <i>kvalifikacija)</i>	Unaprijeđena analiza promjena na tržištu rada koja uključuje i analizu obrazovne strukture zaposlenih i nezaposlenih	2012-2013. sredstva planirana budžetom za redovne aktivnosti		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.		Sektorske komisije za inženjerstvo, medicinu, poljoprivredu, građevinu i zdravstvo pripremile su profile sektora na osnovu analize strateških dokumenata državnih organa, podataka i preporuka Privredne komore, Unije poslodavaca, Zavoda za zapošljavanje, Monstata, Centralne banke, preporuka iz međunarodnih dokumenata, kao i dostignutog nivoa razvoja u sektoru obrazovanja. U sektorima turizam i poljoprivreda razvijene su kvalifikacije, bazirane na ishodima učenja, u ostalim sektorima, u skladu sa utvrđenim prioritetima, započet je razvoj	MPS/MRSS, Zavod za školstvo, CSO, PK, UP

							kvalifikacija.	
1.3.4.2.2 Obuka radnih grupa za izradu standarda kvalifikacija. Izrada standarda kvalifikacija	Unaprijeđeni ljudski resursi ključnih institucija, organa i tijela, koji su uključeni u razvoj kvalifikacija	2012-2013. sredstva planirana budžetom za redovne aktivnosti			ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.		Za radne grupe koje su radile na razvoju standarda zanimanja i kvalifikacija, kao i obrazovnih programa, organizovana je obuka koju je omogućio projekat Mne/011 (LuxDevelopment). Za ostale komisije obuka se sprovodi uz podršku Ministarstva prosvjete. Oko 100 članova radnih grupa je prošlo različite vidove obuke	MPS, Zavod za školstvo, CSO
1.3.4.2.3 Izrada kurikuluma za sve nivoa obrazovanja	Poboljšana fleksibilnost sistema obrazovanja kroz izradu modularizovanih i kreditno vrednovanih kurikuluma, usklađenih sa potrebama tržišta rada	2012-2013. sredstva planirana budžetom za redovne aktivnosti			ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.		U skladu sa novim sistemskim rješenjima razvijeno je deset kvalifikacija, od čega osam stručnih i dvije kvalifikacije nivoa obrazovanja. Razvijena su dva obrazovna programa na principu modularizovanosti i kreditnih vrijednosti, čime je povećana fleksibilnost srednjeg stručnog obrazovanja. U toku su aktivnosti na razvoju još 8 kvalifikacija (stručnih i nivoa obrazovanja) Urađena su dva modularizovana i kreditno vrednovana obrazovna programa za kvalifikacije nivoa IV1, Turistički tehničar i Poljoprivredni tehničar	MPS/CSO, ZZZCG/škole, univerziteti, poslodavci

Strateški cilj 2: UBRZANI RAZVOJ MANJE RAZVIJENIH JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE I REGIONA

Na osnovu Strategije regionalnog razvoja i Zakona o regionalnom razvoju, jedinice lokalne samouprave koje se nalaze ispod 75% nacionalnog prosjeka razvijenosti su manje razvijene jedinice lokalne samouprave⁶⁴, i biće podržane kroz mjere u okviru Strateškog cilja 2: Ubrzani razvoj manje razvijениh jedinica lokalne samouprave i regiona, čime dobijaju dodatne poene prilikom kandidovanja razvojnih projekata za finansiranja kako iz nacionalnih tako i iz sredstava komponente III IPA-e, namijenjene regionalnom razvoju. Pri tome je važno istaći da projekti moraju zadovoljiti traženi nivo kvaliteta i kriterijume.

Indikator:

Indeks razvijenosti opština u Crnoj Gori

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvi / Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €	Komentari	Nosioci
Povećanje privredne aktivnosti i dalji podsticaji razvoju preduzetništva, malog i srednjeg biznisa	<i>Aktivnosti Ivensticiono razvojnog fonda Crne Gore</i> ⁶⁵	U toku 2012. odobreni broj kredita i njihova vrijednost	2012. 20.000.000	20.000.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	16.800.000 ⁶⁶	IRF je u 2012. godini odobri ukupno 146 projekata koji su podržani sredstvima IRF sa 14,46 mil, dok su banke realizaciju onih projekata koji su realizovani uz njihove garancije i učešće dodatno kreditno podržale sa 2,34 mil. EUR	IRFCG
	<i>Podsticaji realizacijom "MIDAS" projekta</i> ⁶⁷	Izvršene isplate grantova po ugovorima za 2012. godinu	2009-2014 kreditna sredstva Svjetske banke	-	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	1.381.333	Nepovratna sredstva su isplaćena u 2012. godini za podršku aplikantima koji su potpisali Ugovore po prvom i drugom Javnom pozivu.	MPPR

⁶⁴ Podaci o stepenu razvijenosti JLS su objavljeni u Stratgeiji regionalog razvoja 201-2014. Za period od 3 godine i prema njima u Crnoj Gori ima 11 manje razvijениh opština. Novi podaci o stepenu razvijenosti JLS će biti objavljeni u 2013. godini

⁶⁵ Aktivnosti IRF detaljno prikazane u Anexu

⁶⁶ Ovo su ukupno realizovani krediti IRF-a u Crnoj Gori, od kojih se 1/3 odnosi na manje razvijene opštine

⁶⁷ Detaljan pregled dat u Anexu

	Podsticanje razvoja klastera i razvoju preduzetništva, posebno u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim JLS⁶⁸	- Broj razvijenih klastera - Broj obučeni aktera za razvoj klastera	2012. i dalje do 100.000 godišnje	80.000	djelimično ostvareno	50.200	Sredstva su realizovana na osnovu dva programa podsticanja preduzetništva na teritoriji manje razvijenih opština i to: -Program podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore za 2012-2016. godinu. Program podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama za 2012. godinu. Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća je u 2012. godini realizovala projekat „Vaučerske šeme za inovativna mala i srednja preduzeća“	ME
	Podrška manje razvijenim JLS putem u cilju fiskalne egalizacije⁶⁹	Sredstva isplaćena iz Egalizacionog fonda	2012. Egalizacioni fond		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	20.873.830	Sredstava iz Egalizacionog fonda koriste opštine čiji je fiskalni kapacitet po stanovniku, u godini koja prethodi godini za koju se vrši fiskalna egalizacija, manji od prosječnog fiskalnog kapaciteta po stanovniku na nivou svih opština	
		Uslovne dotacije iz Budžeta Crne Gore	2012. državni budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	750.000	Uslovne dotacija iz Budžeta Crne Gore se koriste za finansiranje investicionih projekata koji su od posebnog interesa za opštinu ili više opština i za kofinansiranje projekata koji se većim dijelom finansiraju iz donatorskih sredstava.	

⁶⁸ Aktivnosti na podsticaju razvoja klastera i preduzetništva detaljnije prikazane u Anexu

⁶⁹ Detaljan pregled dat u Anexu

Strateški cilj 3: REGIONALNI RAZVOJ I ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

U cilju sprovođenja aktivnosti iz strateškog cilja 3 Strategije regionalnog razvoja, u Crnoj Gori je u 2012. godini uloženo ukupno 29,4 miliona EUR. Sprovedene su aktivnosti u okviru ukupno 49 projekata iz ove oblasti, od kojih je njih 14 ili 28,57% realizovano u skladu sa planiranom dinamikom, dok kod ostalih 35 projekata ili 71,43% postoje određena odstupanja u realizaciji u odnosu na planove. Sa druge strane, kada je u pitanju regionalna alokacija sredstava najviše je utrošeno u Primorskom regionu i to 19 miliona EUR ili 67,85% od ukupno uložених sredstava na nivou Crne Gore u okviru ovog strateškog cilja u 2012. godini, što je rezultat realizacije krupnijih projekata iz oblasti komunalne infrastrukture kao što su: izgradnja kanalizacione infrastrukture na teritoriji opštine Kotor, izgradnja regionalnog centra za obradu otpada za opštine Bar i Ulcinj i izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Herceg Novi. U Središnjem regionu je utrošeno ukupno 5,72 miliona EUR ili 19,45%, dok je u Sjevernom regionu utrošeno 3,73 miliona EUR ili 12,70% ukupnih sredstava za ovu namjenu u 2012. godini.

3.1 Održivo upravljanje i korišćenje prirodnih resursa

Raznovrsnost biljnog i životinjskog svijeta i specifične prirodne vrijednosti su značajna odlika i komparativna prednost kako zemlje u cjelini tako i pojedinih regiona. Veći dio postojećih zaštićenih područja nalazi se u Sjevernom regionu, dok je udio teritorija zaštićenih radi očuvanja biodiverziteta najniži u Primorskom regionu. U cilju održivog upravljanja i korišćenja prirodnih resursa u Crnoj Gori je u 2012. godini uloženo ukupno 2,14 miliona EUR, pri čemu je najveća alokacija sredstava bila u Sjevernom regionu i to 1,14 miliona EUR ili 53,1%, zatim u Primorskom 713.605 EUR, odnosno 33,3%, dok je za realizaciju projekata u okviru ovog prioriteta u Središnjem regionu utrošeno 291.270 EUR ili 13,6% od ukupno uložених sredstava u 2012. godini. Na ukupno 8 razvojnih projekata realizovanih u skladu sa planiranim aktivnostima utrošeno je 42,7% realizovanih sredstava, dok je 57,3% utrošeno za realizaciju aktivnosti 11 projekata koji su djelimično ostvareni u odnosu na planirane rokove i dinamiku realizacije.

3.1.1 Mjere u okviru prioriteta 1 za Sjeverni region

Kako je već navedeno najveći dio sredstava je opredijeljen za projekte u Sjevernom regionu u okviru ovog prioriteta. Ukupna planirana sredstva za održivo upravljanje i korišćenje prirodnih resursa u 2012. godini za Sjeverni region iznosila su 2,2 miliona EUR, od čega je realizovano 51,6%. Od 10 projekata iz ove oblasti za Sjeverni region, 5 projekata je realizovano u planiranom periodu, dok je drugih 5 djelimično ostvareno u odnosu na planiranu dinamiku realizacije.

Razlog nepotpune realizacije planiranih projekata jeste prije svega kašnjenje sa usvajanjem prostorne i planske dokumentacije, a veliki dio nje je doveden upravo do forme nacrtu za usvajanje. Na osnovu informacija dobijenih od nadležnih institucija, realno je očekivati da će planirane aktivnosti biti završene u toku 2013. godine.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari	Nosioci
3.1.1.1 Unaprijediti kapacitete lokalnih samouprava, posebno onih koje zaostaju u razvoju, za primjenu instrumenata održivosti	3.1.1.1.1 Podrška izgradnji malih hidroelektrana u Crnoj Gori	Razvoj održivih praksi za zaštitu, promociju i upravljanje prirodnim resursima (Prekogranična saradnja BiH – Crna Gora)	2011-2012. 78.111,07 EU grant: 66.394,41 kofinansiranje 11.716,41	39.055	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	39.055		Opština Pljevlja
3.1.1.2 Unaprijediti prostorno plansku dokumentaciju i posebno kontrolu gradnje na atraktivnim lokacijama (okolina zaštićenih područja)	3.1.1.2.1 Izrada PUP i SPU za opštine u Sjevernom regionu	Završetak PUP i SPU za četiri opštine: Kolašin, Šavnik, Bijelo Polje i Plav do kraja 2012. god.	14 mjeseci, 31.12.2012. 1. 037. 000 državni budžet kredit Svjetske Banka	875.900	djelimično ostavreno	358.750	<u>Kolašin i Šavnik –191.880</u> Šavnik – urađen nacrt plana, čekaju se mišljenja institucija na isti Kolašin – Urađen nacrt plana, čekaju se mišljenja na isti, ukoliko predmetna mišljenja budu pozitivna plan se upućuje na javnu raspravu <u>Bijelo Polje i Plav – 166.950.</u> Bijelo Polje – urađena IV faza - prednacrt plana Plav – Urađena III Faza – izrada scenarija razvoja , čeka se mišljenje savjeta za planiranje na III Fazu	MORIT Opštine: Kolašin, Plav, Bijelo Polje, Plav, Cetinje Danilovgrad
		Podrška dofinansiranju izrade PUP i SPU za Opštine Pljevlja i Andrijevicu, do kraja 2012. god. završeni planovi	2011-2012. 119 000 državni budžet kredit Svjetske Banka		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	119.000		MORIT, Opštine Pljevlja i Andrijevica

	Izrada Prostorno-urbanističkog plana opštine Rožaje	2011-2012 108.000 opštinski budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	100.000		Opština Rožaje
	Izrada prostorno urbanističke dokumentacije Pljevljima	2012. opštinski budžet	135.777	djelimično ostvareno	92.418	Aktivnosti su se odnosile na izradu PUP-a i izradu i izmjenu više DUP-ova u opštini	Opština Pljevlja
3.1.1.2.2 <i>Izrada PPPN NPDurmitorsko područje</i>	Izrada PPPN Durmitorsko područje	2009-2012. 950.000 državni budžet	570.000	djelimično ostvareno		Utvrđen Nacrt plana U toku je javna rasprava na nacrt PPPN	MORIT
3.1.1.2.3 <i>Izrada DPP i SPU za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici</i>	Izrada DPP i SPU za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici	2010-2012. 220.000 državni budžet	115.000	djelimično ostvareno	65.760	Utvrđen Nacrt plana i sprovedena javna rasprava, urađen izvještaj sa javne rasprave. Shodno Zaključku Vlade usvajanje predloga plana zavisi od izbora koncesionara.	MORIT
3.1.1.2.4 <i>Izrada DPP za prostor višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači</i>	Izrada DPP za prostor višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači	2008-2012. 330.000 državni budžet	66.000	djelimično ostvareno		Nakon Javne rasprave urađena je varijanta II koja nije poslata Vladi na utvrđivanje jer se očekivalo da budući koncesionar predloži i svoju varijantu. S obzirom da nismo dobili koncesionara stalo se sa daljim aktivnostima Sklopljen Anex 3 za izradu studije za 11 hidroelektrana u slivu Morače-plaćanje iz donatorskih sredstava Slovenije (90.000 EUR)	MORIT

3.1.1.3 Proglasiti nova zaštićena područja, poklanjajući posebnu pažnju obalnom području i zaštićenim područjima u moru, unaprijediti sistem zaštićenih područja (prirodnih i kulturnih) uopšte.	3.1.1.3.1 Uspostavljanje regionalnih parkova prirode „Piva“ i „Komovi“ u okviru projekta „Jačanje sistema održivosti u zaštićenim prostorima“ (PAS)	- Izrada menadžment plana za potencijalno zaštićeno marinsko područje. - Jačanje kapaciteta za ustpostavljanje menadžment strukture i jačanje finansijskog sistema održivosti - Izrađena Studija zaštite za ustpostavljanje regionalnog parka „Piva“	2012. i dalje Ukupna vrijednost projekta: 4.163.000 USD GEF grant 1.100.000 USD In kind kofinansiranje 3.063.000 USD ⁷⁰	235.752 ⁷¹ (303.000 USD)	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	214.699 (275.942 USD)	Kroz projekat je urađen nacrt Studije zaštite za uspostavljanje regionalnog parka „Komovi“ i prijedlog Studije zaštite za uspostavljanje regionalnog parka »Piva« i urađen je finalni nacrt Gap analize za zaštićena prirodna dobra u Crnoj Gori. Nastavljaju se Planirane aktivnosti za 2013. godinu <u>Napomena za budzet</u> :PAS - od ukupnog budzeta projekta, koji iznosi 990.000USD, do 31.12.2012. je potroseno 542.000USD. Ostatak budzeta u iznosu 448.000USD ce se koristiti za projektne aktivnosti 2013 i 2014.	MORIT, Opštine
	3.1.1.3.2 Kataliziranje finansiranja u zaštićenim područjima (PAF)	Izrađena fizibiliti studija za finansiranje zaštićenih prirodnih dobara. Razvijen petogodišnji plan finansiranja zaštićenih područja. Razvijeni institucionalni kapaciteti za upravljanje zaštićenim područjima i održavanje njihove finansijske stabilnosti. Razvijen sistem naplate ekosistemskih usluga.	2012. i dalje Ukupna vrijednost projekta: 8.125.000 USD GEF grant 1.000.000 USD In kind kofinansiranje 7.125.000 USD ⁷²	170.395 ⁷³ (219.000 USD)	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	156.487 (201.124 USD)	Urađena je Studija izvodljivosti za samofinansiranje zaštićenih prirodnih dobara. Studijom je tretirano šest pilot lokacija sa statusom zaštićenog prirodnog dobra. Nastavljaju se planirane aktivnosti za 2013. godinu <u>Napomena za budzet</u> PAF - od ukupnog budzeta projekta, koji iznosi 990.000USD, do 31.12.2012. je potroseno 375.000USD. Ostatak budzeta u iznosu 615.000USD ce se koristiti 2013. i 2014.godine.	MORIT, Opštine

⁷⁰ Za izradu studije zaštite učešće opštine Plužine iznosi 13.000 €. Država nema drugih izdataka po pitanju uspostavljanja ovog parka.

⁷¹ Kako je projekat realizovan u američkim dolarima, za konverziju u EUR uzet je srednji godišnji kurs od 0,77806 (www.oanda.com)

⁷² Direktnih izdataka za ovaj projekat Država nema, jer je njeno učešće zasnovano na izradi PPPN „Durmitorsko područje“ i PPPN „Bjelasica i Komovi“ i dr.

⁷³ Kako je projekat realizovan u američkim dolarima, za konverziju u EUR uzet je srednji godišnji kurs od 0,77806 (www.oanda.com)

3.1.1.4 Poboljšati iskorišćenost poljoprivrednog zemljišta, vodnih resursa i prirodne baštine na održiv način	3.1.1.4.1 <i>Sadržano u aktivnostii 3.1.1.1.1</i>
	3.1.1.3.2 <i>Sadržano u aktivnost 1.1.4.3.2</i>

3.1.2 Mjere u okviru prioriteta 1 za Središnji region

Ukupna planirana sredstva za održivo upravljanje i korišćenje prirodnih resursa za Središnji region za 2012. godinu iznosila su 799.000 EUR. Ukupno je realizovano 291.270 EUR, što je procentualno u odnosu na planirana sredstva 36,5%. Svi planirani projekti (ukupno 4) su djelimično ostvareni u odnosu na planirane rokove realizacije. Razlozi relativno niske realizacije planiranih sredstava (nešto iznad trećine) jesu prije svega kašnjenje u pojedinim fazama donošenja dokumenata neophodnih za realizaciju projekata, a to je najčešće u fazama usaglašavanja stavova različitih stejkholdera i samog zvaničnog usvajanja. Međutim, prema raspoloživim informacijama realno je očekivati da će se pomenuta dokumenta usvojiti u toku 2013. godine, tim prije što mnoge dalje aktivnosti opština zavise upravo od istih.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari	Nosioci
3.1.2.1 Unaprijediti kapacitete lokalnih samouprava, posebno onih koje zaostaju u razvoju, za primjenu instrumenata održivosti (kao što je integralno planiranje i upravljanje	3.1.2.1.1 <i>Sadržano u mjeri 3.1.1.1.1</i>							

prostorom i resursima, strateške procjene uticaja i sl.)								
3.1.2.2 Unaprijediti prostorno plansku dokumentaciju i posebno kontrolu gradnje na atraktivnim lokacijama (obala, okolina zaštićenih područja)	3.1.2.2.1 Izrada PUP i SPU za opštine u Središnjem regionu	Izrada PUP i SPU za Opštinu Nikšić do kraja 2013. god.	14 mjeseci, Avgust 2013. 448 000 državni budžet kredit Svjetske Banka	148.000	djelimično ostvareno	46.300	Završene I i II faza plana (urađene bazne studije)	MORIT Opština Nikšić
		Izrada PUP i SPU za opštine: Cetinje i Danilovgrad do kraja 2012. god.	14 mjeseci, 31.12.2012. 449. 000 državni budžet kredit Svjetske Banka	404. 000	djelimično ostvareno	134.970	- Cetinje: Završena III faza (izrada scenarija) u toku izrada prednacrt plana. - Danilovgrad: Završena III faza (izrada scenarija) u toku izrada prednacrt plana.	MORIT Cetinje Danilovgrad
	3.1.2.2.2 Izrada DPP Jadransko-Jonski auto put	Do kraja 2012. izrađen DPP Jadransko-Jonski auto put	2010-2012. 275.000 državni budžet	137.000	djelimično ostvareno	55.000	- Utvrđen Nacrt plana i sprovedena javna rasprava, urađen izvještaj sa javne rasprave. - Još nijesu usaglašeni svi stavovi oko „priključnih petlji” (Podgorica, Ministarstvo saobraćaja)	MORIT
	3.1.2.2.3 PPPN Nacionalni Park „Lovćen”	Do kraja 2012. izrađen PPPN Nacionalni Park „Lovćen”	2010-2012. 275.000 državni budžet	110.000	djelimično ostvareno	55.000	- Predlog plana dostavljen Valadi na razmatranje i utvrđivanje nakon čega će se procesuirati Skupštini Crne Gore na donošenje. - Vlada usvojila Predlog PPPN i prosljeden je Skupštini na donošenje	MORIT

3.1.2 Mjere u okviru prioriteta 1 za Primorski region

Ukupna planirana sredstva za održivo upravljanje i korišćenje prirodnih resursa za Primorski region u 2012. godini iznosila su 1,4 miliona EUR, od čega je u skladu sa planom realizovano 51%. Tri projekta su u potpunosti ostvarena, jedan je u završnoj fazi, dok je izrada PUP-a Ulcinj u početnoj fazi. Iako podaci ukazuju da skoro polovina sredstava nije realizovana u skladu sa postavljenim planovima, odnos realizovano/nerealizovano najvećim dijelom se pripisuje nerealizaciji izrade PUP-a opštine Ulcinj, koja je bila planirana do kraja 2012. godine. Prema raspoloživim podacima projekti koji nijesu finalizovani, biće realizovani tokom 2013. i 2014. godine.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planiran i budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. €/ Izvori	Komentari	Nosioci
3.1.3.1 Unaprijediti prostorno plansku dokumentaciju i posebno kontrolu gradnje na atraktivnim lokacijama (obala, okolina zaštićenih područja)	3.1.3.1.1 Izrada PPPN za obalno područje	Do kraja 2013. izrađen PPPN za obalno područje	2012-2013. 1.395.000 državni budžet	560.000	djelimično ostvareno	348.944	- Završena IV faza izrade planskog dokumenta (analiza postojeće dokumentacije) - Završena V faza izrada scenarija	MORIT
	3.1.3.1.2 Izrada PUP Ulcinj	Do kraja 2012. godine izrađen PUP Ulcinj.	2011-2012. 795.000 državni budžet	556.000	djelimično ostvareno	79.500	U toku je izrada Nacrta plana	MORIT
	3.1.3.1.3 Izrada lokalnih planskih dokumenata	Izrada i usvajanje više lokalnih planskih dokumenata u Budvi	2012. 153.000 opštinski budžet	153.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	153.000	Aktivnosti se odnose na proces donošenja DUP-a "Babin do", i LSL "Podostrog", "Krstac", "Reževići", "Žukovica", "Lapčići", "Bare", "Milino brdo", "Laze", "Duljevo", "Radovića laz", "Vrba II" i "Seoce"	Opština Budva
		Izrada i usvajanje više lokalnih planskih dokumenata u Tivtu	2011-2013 158.000 opštinski budžet	53.400	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	53.400	Aktivnosti se odnose na proces donošenja UP Pržno II, Krašići 1, 2 i 3, Turistički kompleks Lepetane; DUP Donja Lastva, Gošići, Mrčevac, Seljanovo, Gornji Đuraševići, Mažina, Gornji Kalimanj i Župa-Češljar	Opština Tivat
3.1.3.1.4 Priroda za	1. Pojačana saradnja i umreženost	2011-2013. Ukupna	78.761	ostvareno u skladu sa	78.761	Projekat je u potpunosti realizovan	JP "Nacionalni	

	<i>budućnost</i> <i>(Prekogranič na saradnja Hrvatska – Crna Gora)</i>	prekograničnih institucija koje se bave zaštitom prirode 2. Zajednička analiza o regionalnom potencijalu završena 3. Zaštićeni prirodni lokaliteti u Hrvatskoj i Crnoj Gori valorizovani i označeni	vrijednost projekta CG 189,669.65 EU grant 149.023,45 kofinansiranje 40.646,21		planom za 2012. god.			parkovi" Crne Gore
--	---	---	---	--	-------------------------	--	--	-----------------------

3.2. Nisko karbonski razvoj

U cilju razvoja koji podrazumijeva nisku emisiju ugljenika u Crnoj Gori u 2012. godini je realizovano 2,5 miliona EUR.

O alokaciji sredstava po regionima moguće je govoriti ukoliko se iz ukupnog iznosa utrošenih sredstava isključe sredstva u okviru projekta MONTESOL – beskamtna kreditna linija za ugradnju solarnih sistema za pripremu tople vode u domaćinstvima i Programa energetske efikasnosti u javnim zgradama po osnovu zajma KfW banke. U tom slučaju, dakle isključujući sredstva ova dva projekta, iznos ostalih sredstava utrošenih u 2012. godini je 1.938.269 EUR, od čega je najviše, odnosno 52,9% utrošeno za realizaciju aktivnosti u Središnjem regionu, zatim 34,7% u Sjevernom regionu i najmanje 12,4% u Primorskom regionu. Takođe isključujući pomenuta dva projekta, planom je bila predviđena realizacija još tri projekta, u svakom regionu po jedan, od kojih su dva u potpunosti realizovana, dok je jedan realizovan djelimično u odnosu na planiranu dinamiku realizacije i planirana sredstva. Tačnije, planirana sredstva za realizaciju ova tri projekta iznosila su 5.796.847 EUR, od kojih je realizovano 33,44% sredstava, što je najvećim dijelom pripisuje niskom stepenu realizacije planiranih sredstava za rekonstrukciju objekta JU OŠ „Boško Strugar“ u Ulcinju, što je pomenuto u prethodnom pasusu.

3.2.1 Mjere u okviru prioriteta 2 za Sjeverni region

U okviru ovog prioriteta konkretno na Sjeverni region odnosi se jedan projekat koji je u potpunosti realizovan u skladu sa planom i iznos sredstava utrošen za realizaciju istog u 2012. godini je 672.006 EUR. Pored toga, aktivnosti realizovane u Sjevernom regionu uključene su u okviru prethodno pomenuta dva projekta za koje ne postoji alokacija sredstava po regionima, ali moguće je izdvojiti jednu aktivnost koja se konkretno odnosi na ovaj

region - Raspisan javni poziv za izbor izvođača radova na rekonstrukciji objekata iz fast track-a JU OŠ „Salko Aljković“ iz Pljevalja, što je jedna od aktivnosti Programa energetske efikasnosti u javnim zgradama po osnovu zajma KfW banke.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ izvori	Komentari	Nosioci
3.2.1.1 Inicirati (sa lokalnog/ međuopštinskog nivoa) mjere i projekte za povećanje energetske efikasnosti i obnovljive izvore energije	3.2.1.1.1 <i>Finansijski podsticaji za poboljšanja EE i korišćenja OIE, namijenjene građanima</i>	Projekat MONTESOL – beskamatna kreditna linija za ugradnju solarnih sistema za pripremu tople vode u domaćinstvima Ugradnja solarnih sistema za pripremu tople vode u oko 1500 domaćinstava	2011-2013. 550.000 ⁷⁴ donacija IMELS	538.000	djelimično ostvaren	32.000 (donacija IMELS) <i>Napomena: Utrošena sredstva se odnose na sve regione</i>	Projekat traje dok se ne utroše sva sredstva. U 2012. godini je utrošeno 32.000 EUR za subvencioniranje kamata	ME / UNEP, IMELS
3.2.1.2 Razvijati sposobnosti za pristup tekućim i budućim fondovima za finansiranje nisko karbonskog razvoja (CDM, Kopenhagenski zeleni klimatski fond, bilateralni izvori)	3.2.1.2.1 <i>Sadržano u mjeri 3.1.1.1.1</i>							
3.2.1.3 Smanjiti emisije kroz	3.2.1.3.1 <i>Realizacija investicija za</i>	Projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori" po osnovu	2009-2012. 6.500.000 ⁷⁵ kredit	672.006	ostvareno u skladu sa planom za	672.006	Rekonstruisan objekat: JU OŠ „Radimir Mitrović“ u Beranama.	ME, MPS, MZD / WB

⁷⁴ Sredstva su namijenjena za sva tri regiona

⁷⁵ Sredstva su namijenjena za sva tri regiona

mjere energetske efikasnosti u rezidencijalnom i javnom sektoru i primjenu energetske efikasnosti tehnologija u industriji; koristiti energiju sunca.	<i>poboljšanje EE i uvođenje šema grantova za zgrade šireg javnog sektora</i>	zajma Svjetske banke WB: EE sanacija 15 javnih objekata (8 škola, 6 bolnica, 1 studentski dom)	Svjetske banke		2012. god.		Napomena: Podaci se odnose na ulaganja u zdravstvene i obrazovne ustanove tokom 2012. godine. Bolnica: -OB Bijelo Polje (386.584 EUR-a) Škole: -OŠ Radomir Mitrović, Berane (285.422 EUR-a)	
		Program energetske efikasnosti u javnim zgradama" po osnovu zajma KfW banke KfW: EE sanacija oko 30 obrazovnih objekata	2011-2013. 13.000.000 ⁷⁶ krediti	6.500.000	Djelimično ostvareno	500.000 (iz donacije) <i>Utrošena sredstva se odnose na Sjeverni i Središnji region</i>	Raspisan javni poziv za izbor izvođača radova na rekonstrukciji objekata iz fast track-a -JU OŠ „Salko Aljković“ iz Pljevalja, JU OŠ „Vlado Milić“ iz Podgorice, JU OŠ „Vuk Karadžić“ iz Podgorice, JU OŠ „Maksim Gorki“ iz Podgorice i JU OŠ „Njegoš“ iz Danilovgrada. U toku 2012. godine pripremljena je projektna dokumentacija za 5 objekata koji će biti rekonstruisani u 2013. godini.	ME, MPS / KfW
3.2.2.3.2 <i>Sadržano u aktivnosti 1.1.4.3.2</i>								

3.2.2.Mjere u okviru prioriteta 2 za Središnji region

U okviru nisko karbonskog razvoja u toku 2012. godine planirana sredstva za realizaciju konkretno jednog projekta u Središnjem regionu iznosila su 1,024 miliona EUR i isti je u potpunosti realizovan u skladu sa planom. Projekat je obuhvatio rekonstrukciju objekta jedne bolnice i tri obrazovne ustanove u ovom regionu i aktivnosti su finalizovane u planskom periodu. Slično kao i za Sjeverni region, projektom MONTESOL i Programom energetske efikasnosti u javnim zgradama po osnovu zajma KfW banke, obuhvaćene i realizovane aktivnosti u Središnjem regionu, međutim alokacija sredstava nije podijeljena po regionima. U tabelarnom prikazu u nastavku navedene su aktivnosti koje su u okviru Programa energetske efikasnosti realizovane u Središnjem regionu.

⁷⁶ Sredstva su namijenjena za sva tri regiona

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. €/ Izvori	Komentari	Nosioci
3.2.2.1 Inicirati (sa lokalnog/ međuopštinskog nivoa) mjere i projekte za povećanje energetske efikasnosti i obnovljive izvore energije	3.2.2.1.1 <i>Finansijski podsticaji za poboljšanja EE i korišćenja OIE, namijenjene građanima</i>	Projekat MONTESOL – beskamatna kreditna linija za ugradnju solarnih sistema za pripremu tople vode u domaćinstvima Ugradnja solarnih sistema za pripremu tople vode u oko 1500 domaćinstava	2011-2013. 550.000 donacija IMELS	538.000	djelimično ostvareno	32.000 (donacija IMELS) <i>Napomen: Utrošena sredstva se odnose na sve regione</i>	Projekat traje dok se ne utroše sva sredstva. U 2012. godini je utrošeno 32.000 eura za subvencioniranje kamata.	ME / UNEP, IMELS
3.2.2.2 Razvijati sposobnosti za pristup tekućim i budućim fondovima za finansiranje nisko karbonskog razvoja (CDM, Kopenhagenski zeleni klimatski fond, bilateralni izvori)	3.2.2.2.1 <i>Sadržano u mjeri 3.1.1.1.1</i>							
3.2.2.3 Smanjiti emisije kroz mjere energetske efikasnosti u rezidencijalno	3.2.2.3.1 <i>Realizacija investicija za poboljšanje EE i uvođenje šema</i>	Projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori" po osnovu zajma Svjetske banke WB: EE sanacija 15 javnih objekata (8 škola, 6 bolnica, 1	2009-2012. 6.500.000 kredit Svjetske banke	1.024.841	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	1.024.841	Napomena: Podaci se odnose na ulaganja u zdravstvene i obrazovne ustanove tokom 2012. godine. Bolnica: -SB Brezovik (192.916 EUR) Škole: -OŠ Luka Simonović, Nikšić (279.341	ME, MPS, MZD / WB

m i javnom sektoru i primjenu energetske efikasnosti tehnologija u industriji; koristiti energiju sunca.	grantova za zgrade šireg javnog sektora	studentski dom)					EUR) -SŠ Ivan Uskoković, Podgorica (370.734 EUR) -Srednja stručna škola Cetinje (181.850 EUR)	
		Program energetske efikasnosti u javnim zgradama" po osnovu zajma KfW banke KfW: EE sanacija oko 30 obrazovnih objekata	2011-2013. 13.000.000 krediti	6.500.000	djelimično ostvareno	500.000 (iz donacije) <i>Utrošena sredstva se odnose na Sjeverni i Središnji region</i>	Raspisan javni poziv za izbor izvođača radova na rekonstrukciji objekata iz fast track-a -JU OŠ „Salko Aljković“ iz Pljevalja, JU OŠ „Vlado Milić“ iz Podgorice, JU OŠ „Vuk Karadžić“ iz Podgorice, JU OŠ „Maksim Gorki“ iz Podgorice i JU OŠ „Njegoš“ iz Danilovgrada. U toku 2012. godine pripremljena je projektna dokumentacija za 5 objekata koji će biti rekonstruisani u 2013. godini.	ME, MPS / KfW

3.2.3 Mjere u okviru prioriteta 2 za Primorski region

U toku 2012. godine u Primorskom regionu u sklopu ovog prioriteta izdvaja se jedan projekat koji je djelimično realizovan u odnosu na planiranu dinamiku realizacije i sredstva predviđena za realizaciju u posmatranoj godini. U pitanju je rekonstrukcija objekta JU OŠ „Boško Strugar“ u Ulcinju u sklopu projekta - Energetska efikasnost u Crnoj Gori po osnovu zajma Svjetske banke, u vrijednosti od 4,1 milion EUR, od čega je u 2012. godini utrošeno svega 241.422 EUR ili 2,7%. Isto kao u slučaju Središnjeg i Sjevernog regiona, tako su aktivnosti realizovane u Primorskom regionu djelimično pokrivena i aktivnostima u sklopu projekta MONTESOL, dok u okviru Programa energetske efikasnosti u javnim zgradama po osnovu zajma KfW banke nije bilo aktivnosti u ovom regionu u toku 2012. godine.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati*	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ Izvori	Komentari**	Nosioci
3.2.3.1 Inicirati (sa lokalnog/ međuopštinskog nivoa) mjere	3.2.3.1.1 <i>Finansijski podsticaji za poboljšanja EE i</i>	Projekat MONTESOL – beskamatna kreditna linija za ugradnju solarnih sistema za pripremu tople vode u	2011-2013. 550.000 donacija IMELS	538.000	djelimično ostvareno	32.000 (donacija IMELS) <i>Napomena:</i>	Projekat traje dok se ne utroše sva sredstva. U 2012. godini je utrošeno 32.000 eura za subvencioniranje kamata.	ME / UNEP, IMELS

i projekte za povećanje energetske efikasnosti i obnovljive izvore energije	<i>korišćenja OIE, namijenjene građanima</i>	domaćinstvima Ugradnja solarnih sistema za pripremu tople vode u oko 1500 domaćinstava				<i>Utrošena sredstva se odnose na sve regione</i>		
	3.2.3.1.2 Realizacija investicija za poboljšanje EE i uvođenje šema grantova za zgrade šireg javnog sektora	Projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori" po osnovu zajma Svjetske banke WB: EE sanacija 15 javnih objekata (8 škola, 6 bolnica, 1 studentski dom)	2009-2012. 6.500.000 kredit Svjetske banke	4.100.000	djelimično ostvareno	241.422,23	Rekonstruisan objekat: JU OŠ „Boško Strugar“ u Ulcinju	ME, MPS, MZ / WB
		Program energetske efikasnosti u javnim zgradama" po osnovu zajma KfW banke KfW: EE sanacija oko 30 obrazovnih objekata	2011-2013. 13.000.000 krediti	6.500.000	djelimično ostvareno	500.000 (iz donacije) <i>Utrošena sredstva se odnose na Sjeverni i Središnji region</i>	Raspisan javni poziv za izbor izvođača radova na rekonstrukciji objekata iz fast track-a -JU OŠ „Salko Aljković“ iz Pljevalja, JU OŠ „Vlado Milić“ iz Podgorice, JU OŠ „Vuk Karadžić“ iz Podgorice, JU OŠ „Maksim Gorki“ iz Podgorice i JU OŠ „Njegoš“ iz Danilovgrada. U toku 2012. godine pripremljena je projektna dokumentacija za 5 objekata koji će biti rekonstruisani u 2013. godini.	ME, MPS / KfW

3.3 Komunalna infrastruktura i zaštita životne sredine

U cilju unapređenja komunalne infrastrukture i zaštite životne sredine u Crnoj Gori je u 2012. godini uloženo ukupno 24,8 miliona EUR kroz realizaciju aktivnosti na 23 projekta koji su u različitim fazama. Tačnije, 5 projekata realizovano je u skladu sa planiranom dinamikom realizacije i sredstvima predviđenim za tu namjenu u 2012. godini, dok veći broj projekata, tj. 18 je djelimično realizovano.

Posmatrano po regionima, najviše sredstava u okviru ovog prioriteta utrošeno je za realizaciju aktivnosti u Primorskom regionu, 19,02 miliona EUR, odnosno 76,7% od ukupno uložених sredstava na nivou Crne Gore, zatim u Središnjem regionu 4,41 milion EUR, odnosno 17,8% i najmanje u Sjevernom regionu 1,39 miliona EUR, tj. 5,5% od ukupno uložених sredstava u okviru ovog prioriteta za sva tri regiona.

3.3.1 Mjere u okviru prioriteta 3 za Sjeverni region

U okviru ovog prioriteta za aktivnosti u Sjevernom regionu planirano realizovano je 1,39 miliona EUR ili 24,9% plana. Glavni razlog niže stope realizacije jeste nedovoljno pripremljena projektna dokumentacija. Prema raspoloživim informacijama jedan dio projekata će biti finalizovan u 2013. godini, dok se već u 2014. godini očekuje finalizacija svih projekata koji su planirani. Svih 7 planiranih projekata djelimično je realizovano u odnosu na planiranu dinamiku realizacije i sredstva predviđena za 2012. godinu.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ izvori	Komentari	Nosioci
3.3.1.3 Do isteka strateškog perioda otpočeti sa izgradnjom prioriternih postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i Regionalnih centara za obradu otpada u čijem sastavu su sanitarnih deponija	3.3.1.3.1 Projekti Regionalnih sanitarnih deponija	Izgradnja regionalnog centra za obradu otpada za opštine: Berane, Andrijevića, Rožaje i Plav Izveštaj o realizaciji projekta	2012. i dalje 10.300.000 javno-privatno partnerstvo	40.000	djelimično ostvareno	30 000	Urađena tehnička, prostorno planska dokumentacija, riješeni imovinsko pravni odnosi Opština Berane sopstvenim sredstvima finansirala izradu Elaborata ekspertize, kojim je potvrđeno da lokacija Vasove vode ispunjava uslove za izgradnju deponije.	MORIT, opštine: Berane, Andrijevića, Rožaje i Plav
		Centar za obradu otpada u Pljevljima i transfer stanica na Žabljaku Izveštaj o realizaciji projekta	2012. i dalje Vrijednost projekta biće utvrđena nakon izrade projektne dokumentacije	263.800	djelimično ostvareno		Urađen dio tehničke dokumentacije. Lokacija ovog centra je prostorno-planski definisana. Zemljište predviđeno za ovaj centar je u državnom vlasništvu. Kroz podršku EU - WBIF 2010 obezbijeden je konsultant koji izrađuje Studiju izvodljivosti sa idejnim rješenjem i Elaboratom procjene uticaja na životnu sredinu. Urađen je Nacrt elaborata i Nacrt studije sa idejnim rješenjem. Ugovorena je izrada Glavnog projekta i njegova revizija i očekuje se početak izrade ovog dokumenta.	MORIT, opštine Pljevlja i Žabljak
	3.3.1.3.2. Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama-	Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže u Pljevljima i uređenje korita rijeke Čehotine	2012 -2015. 14.550.000 EIB kredit IPA 2010 donacija WBIF	2.366.000	djelimično ostvareno	500.000	Navedeni period za realizaciju projekta odnosi se na period potreban za izradu dokumentacije i period izgradnje PPOV i kanalizacione mreže i regulaciju korita Čehotine. U dosadašnjem periodu rađena je	MORIT, Opština Pljevlja

<p><i>izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacionih mreža</i></p>		donacija kapitalni budžet				projektna dokumentacija. U toku je tenderski postupak za izbor izvođača radova po principu „projektuj i izgradi“ za kanalizacionu mrežu i PPOV. Radovi na izgradnji kanalizacione mreže mogli bi početi krajem 2013, odnosno početkom 2014. godine	
	Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže u opštini Bijelo Polje. Izvještaj o realizaciji projekta	2012-2016. 17.663.000 EIB kredit IPA 2011 donacija WBIF donacija kapitalni budžet	1.750.000	djelimično ostvareno	163.000	U dosadašnjem periodu rađena je projektna dokumentacija. Pri kraju je revizija Idejnog projekta na osnovu kojeg će se uraditi tenderska dokumentacija za izbor izvođača radova.	MORIT, Opština Bijelo Polje
	Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže u opštini Plav. Izvještaj o realizaciji projekta.	2012-2016 10.040.000 EIB kredit IPA OPRR donacija WBIF donacija IPA 2009 tehnička podrška kapitalni budžet		djelimično ostvareno	300.000	U dosadašnjem periodu rađena je projektna dokumentacija. Pri kraju je revizija Idejnog projekta. Sredstva iz IPA će biti iskorišćenja do kraja 2016. godine, po prelasku na DM sistem upravljanja sredstvima iz EU fondova	MORIT, Opština Plav
	Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Žabljak. Izvještaj o realizaciji projekta.	2012-2013 960.000 donacija budžet	900.000	djelimično ostvareno	25.000	Zaključen ugovor o projektovanju i izvođenju radova. Projekat treba da se završi u 2013. godini	MORIT, Opština Žabljak
	Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Rožaje	2012-2016. 7.620.000 IPA 2012-13. WBIF tehnička podrška kapitalni	232.000	Ostvareno	370.000	U dosadašnjem periodu rađena je projektna dokumentacija. Urađena je Studija izvodljivosti „Izgradnja sistema za tretman otpadnih voda i vodosnabdijevanje u opštini Rožaje“. Sredstva iz IPA će biti iskorišćenja do kraja 2016. godine, po prelasku na DM sistem upravljanja	MORIT, Opština Rožaje

			budžet kredit EIB				sredstvima iz EU fondova	
--	--	--	----------------------	--	--	--	--------------------------	--

3.3.2 Mjere u okviru prioriteta 3 za Središnji region

U Središnjem regionu u toku 2012. godine realizovano je ukupno 7 projekata, od kojih je realizacija dva projekta tekla po predviđenoj dinamici, a kod ostalih pet aktivnosti nisu u potpunosti realizovane. Iznos utrošenih sredstava u 2012. godini u okviru ovog prioriteta za Središnji su 4,41 milion EUR. Razlog nižeg realizacije projekata, samim tim i planiranih sredstava, jesu zastoji u izradi planske dokumentacije. Česti su slučajevi da se naknadno javi potreba za dodatnim analizama i vršenjem revizije dokumentacije, što otežava realizaciju aktivnosti u skladu sa planiranom dinamikom. Na osnovu informacija nadležnih institucija većina projekata će biti realizovano u 2013. godini, dok se zbog složenosti pojedinih projekata (npr. sanacija odlagališta otpada „Vrtijeljka“ na Cetinju i izgradnja PPOV u Nikšiću) završetak radova očekuje tokom 2014. godine.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ izvori	Komentari	Nosioci
3.3.2.1 Osigurati selektivno sakupljanje za 40% komunalnog otpada koji se sada organizovano sakuplja	3.3.2.1.1 Projekti za unapređen je prikupljanja otpada	Do kraja 2013. izgrađen sistem ocjednih voda na deponiji „Livade“ u Podgorici	2012-2013. 2.130.000 krediti	212.000	djelimično ostvareno	70.000	Pripremljena je tenderska dokumentacija (70.000) i odabran je projektant i zvođača radova. U aprilu 2012. godine objavljen je tender za izbor nadzora nad izvođenjem radova. Ovaj tender je poništen i ponovo raspisan u oktobru 2012. godine. Evaluacija ponuda je u toku. Projekat neće biti realizovan u 2013. godini.	MORIT, Glavni grad
		Do kraja 2013. sanirano odlagalište otpada „Vrtijeljka“ - Cetinje	2012-2013. Vrijednost projekta biće utvrđena nakon izrade projektne dokumentacije krediti	195.000	djelimično ostvareno		Kroz podršku WBIF 2010 uradjena je Analiza načina sakupljanja, transporta i odvoženja otpada iz Prijestonice Cetinje. Takođe je urađen i Nacrt analize postojećeg stanja neuređenog odlagališta „Vrtijeljka“ i idejnog rješenja za sanaciju neuređenog odlagališta „Vrtijeljka“, na osnovu čega će biti pripremljena tenderska dokumentacije za izradu Glavnog projekta	MORIT, Prijestonica Cetinje

							i izbor izvođača radova, kao i tenderska dokumentacija za nadzor nad radovima.	
3.3.2.2 Do isteka strateškog perioda otpočeti sa izgradnjom postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda	3.3.2.2.1 Projekti za izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda	Izgradnja uređaja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV) i kanalizacione mreže u opštini Nikšić Izvještaj o realizaciji projekta.	2011-2014. 17.410.000 krediti IPA 2008 kapitalni budžet EIB kredit	9.570.000	djelimično ostvareno	4.170.000	Završen je dio projekta koji se odnosi na izgradnju I faze kanalizacione mreže koji je finansiran iz IPA 2008 programa. Započeli su radovi na izgradnji PPOV i očekuje se da isti budu završeni tokom 2014. godine	MORIT, Opština Nikšić
		Izgradnja kanalizacione mreže i postrojenja za tretman otpadnih voda u Prijestonici Cetinje	2012 - 2016. 12.940.000 kapitalni budžet kredit EIBa IPA 2011 donacija WBIF donacija	1.910.000	djelimično ostvareno	150.000	- Navedeni period za realizaciju projekta odnosi se na period potreban za izradu dokumentacije i period izgradnje PPOV i kanalizacione mreže. - U dosadašnjem periodu rađena je projektna dokumentacija. U toku je revizija Idejnog projekta na osnovu kojeg će se izraditi tenderska dokumentacija za izbor izvođača radova po sistemu „projektuj i izgradi“. Radovi na izgradnji kanalizacione mreže mogli bi početi tokom 2013. godine	MORIT, Prijestonica Cetinje
		Aktivnosti vezane za izgradnju uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i segmenata kanalizacione mreže u opštini Danilovgrad. Izvještaj o realizaciji projekta.	2012 - 2016. 5.687.000 krediti EU fondovi donacije	1.708.000	djelimično ostvareno	20.000	U toku je izrada projektne dokumentacije za kanalizacionu mrežu i PPOV. Za vodovodnu mrežu urađena tenderska dokumentacija za izbor izvođača radova.	MORIT, Opština Danilovgrad

3.3.3 Mjere u okviru prioriteta 3 za Primorski region

Za unapređenje komunalne infrastrukture i zaštitu životne sredine u Primorskom regionu na realizaciji 9 projekata u toku 2012. godine utrošeno je 19,02 miliona EUR. Aktivnosti na 3 projekta realizovane su po predviđenoj dinamici, dok je 6 projekata djelimično realizovano u odnosu na planirani period realizacije i predviđena za tu namjenu.

Mjera	Aktivnosti i projekti	Naziv projekta/ Indikatori	Vremenski okvir/ Planirana sredstva €/ Izvori	Okvirno planirani budžet za 2012. god. €	Ostvareni rezultati	Utrošena sredstva u 2012. god. €/ izvori	Komentari	Nosioci
3.3.1.3 Do isteka strateškog perioda otpočeti sa izgradnjom prioriternih postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i Regionalnih centara za obradu otpada u čijem sastavu su sanitarnih deponija	3.3.1.3.1 Projekti Regionalnih sanitarnih deponija	Održivo upravljanje otpadom u prekograničnom regionu BiH i Crne Gore (Prekogranična saradnja BiH – Crna Gora)	Početak realizacije 01.01.2011. Završetak realizacije 01.07.2012. 133.000 EU grant 109.671 kofinansiranje 23.328	59.797	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	59.797		Opština Kotor
3.3.3.2 Regionalni centri za obradu otpada u čijem sastavu su sanitarne deponije	3.3.3.2.1 Projekti za sanaciju i izgradnju regionalnih deponija	Izgradnja regionalnog centra za obradu otpada za opštine Bar i Ulcinj Izvještaj o realizaciji projekta.	2012. i dalje 13.144.000 kredit EU fondovi	5.285.000	ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	5.285.000	- Građevinska dozvola br. 05-3528/2 od 01.07.2011. godine, izdata od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma; Upotrebna dozvola br.0504-1741/7-20102 od 21.03.2013. godine, , izdata od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma.	MORIT, opštine Bar i Ulcinj
		Do kraja 2013. god. izgrađen centar za obradu otpada u Herceg Novom	2012-2013. državni i opštinski budžet	50.000	djelimično ostvareno	15.000	Urađena je Studija izbora lokacije, kojom je kao najpovoljnija odabrana lokacija Duboki do. Takođe je urađena i revidovana Studija izvodljivosti i donesen	MORIT, Opština Herceg Novi

							prostorno - planski dokument za prostor na kojem je predviđena izgradnja deponije. Zemljište je u državnom vlasništvu. Izrada Glavnog projekta je u završnoj fazi, a predstoji izrada Elaborata procjene uticaja deponije na životnu sredinu.	
3.3.3.3 Prioritetna postrojenja za tretman otpadnih voda (Ulcinj, Boka Kotorska)	3.3.3.3.1 Projekti izgradnje i održavanja sistema za prečišćavanje otpadnih voda	Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i nastavak izgradnje pojedinih segmenata kanalizacione infrastrukture na teritoriji opštine Herceg Novi.	2011-2015. 29.740.000 državni i opštinski budžet krediti donacija	14.384.000	djelimično ostvareno	3.770.000	- Projekat obuhvata izgradnju 33 km vodovodne i kanalizacione mreže, 13 pumpnih stanica i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV). - Počeli su radovi na izgradnji kanalizacione mreže i završeno je između 10 i 15% ugovoreni radova. U toku je revizija Glavnog projekta za izgradnju PPOV	MORIT, Opština Herceg Novi.
		Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za opštine Kotor i Tivat Izvještaj o realizaciji projekta	2012 - 2016 13.500.000 opštinski budžet krediti donacije	3.884.000	djelimično ostvareno	50.000	Navedeni period za realizaciju projekta odnosi se na period potreban za izradu dokumentacije i period izgradnje PPOV i kanalizacione mreže. U dosadašnjem periodu rađena je projektna dokumentacija i u tom smislu projekat je djelimično ostvaren. Početak radova planiran je u prvoj polovini 2013. godine	MORIT, opštine Kotor i Tivat
		Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i pojedinih segmenata kanalizacione infrastrukture na teritoriji opštine Bar. Izvještaj o realizaciji projekta	2012 - 2016. 38.583.000 krediti državni i opštinski budžet donacija	11.929.000	djelimično ostvareno	600.000	Navedeni period za realizaciju projekta odnosi se na period potreban za izradu dokumentacije i period izgradnje PPOV i kanalizacione mreže. U dosadašnjem periodu rađena je projektna dokumentacija. U toku postupak odabira najpovoljnijeg ponuđača za izvođenje radova na izgradnji vodovodne i kanalizacione mreže i PPOV.	MORIT, Opština Bar
		Izgradnja kanalizacione mreže u 4 naselja u Ulcinju. Izvještaj o realizaciji projekta	2012 - 2014. 5.300.000 državni i opštinski budžet krediti EU fondovi	500.000	djelimično ostvareno	30.000	Navedeni period za realizaciju projekta odnosi se na period potreban za izradu dokumentacije i period izgradnje kanalizacione mreže. U dosadašnjem periodu urađena je Studija izvodljivosti. U toku postupak izrade Glavnog projekta. Izgradnja bi mogla početi krajem 2013. godine	MORIT, Opština Ulcinj

		Nastavlak izgradnje pojedinih segmenata kanalizacione infrastrukture na teritoriji opštine Kotor.	2011-2013 7.815.000 kredit opštinski budžet		ostvareno u skladu sa planom za 2012. god.	5.357.000	Završena je I faza projekta, u okviru II faze završeno je oko 60% ugovorenih radova. Ugovoreni završetak radova - 15. jun 2013. godine.	MORIT, Opština Kotor
		Izgradnja I faze kanalizacionog sistema na Luštici i unapređenje vodosnabdijevanja	2011-2013 9.870.000 kredit opštinski budžet	6.020.000	djelimično ostvareno	3.850.000	Završeno je oko 65% ugovorenih radova	MORIT, Opština Tivat

Zaključak i preporuke

Na osnovu prethodno iskazane realizacije ključnih mjera i projekata u ostvarivanju tri strateška cilja Strategije regionalnog razvoja, može se zaključiti da je najveći broj projekata, naročito u okviru prvog i drugog strateškog cilja potpuno realizovan u skladu sa planom za 2012. godinu.

U narednom periodu je potrebno sprovesti aktivnosti na blagovremenom završetku višegodišnjih projekata. Takođe, radi mjerenja efekata realizovanih projekata, a time i mjera i prioriteta u okviru strategije regionalnog razvoja, u narednom periodu je potrebno raditi na unapređenju statistike u pogledu sagledavanja mogućnosti obračuna BDP-a na regionalnom nivou, kao najboljeg indikatora praćenja efekata sprovođenja ukupne politike regionalnog razvoja.

Pored navedenog, neophodno je dalje jačati proces koordinacije i upravljanja regionalnim razvojem, čemu značajno treba doprinijeti i upotreba Elektronske baze o razvojnim projektima, koja treba da obuhvati projekte, na sektorskom i regionalnom nivou svih organa i organizacija u oblasti politike regionalnog razvoja, a u cilju adekvatnog planiranja projekata i naročito njihovog finansiranja

ANEKSI

ANEKS 1: Prihodi lokalnih samouprava

Tabela br. 1: Prihodi JSL po glavi stanovnika u 2012. godini

	Sopstveni prihodi JLS (€)	Sopstveni prihod i prihodi iz Egalizacionog fonda (€)	Broj stanovnika	Prihod po glavi stanovnika (€)	Prihod JLS po glavi stanovnika kada se uključi Egalizacioni fond (€)
Andrijevića	324.512,73	1.035.577	5071	63,99	204,21
Berane	1.614.328,72	4.321.619	33970	47,52	127,21
Bijelo Polje	2.922.297,79	6.632.192	46051	63,46	144,01
Kolašin	1.536.948,61	2.282.171	8380	183,41	272,33
Mojkovac	983.595,28	1.728.325	8622	114,08	200,45
Plav	950.867,02	1.913.761	13108	72,54	145,99
Plužine	2.349.192,94	2.349.193	3246	723,72	723,72
Pljevlja	5.036.441,37	6.354.096	30786	163,60	206,39
Rožaje	1.452.124,07	3.318.170	22964	63,23	144,49
Šavnik	89.913,67	644.618	2070	43,44	311,40
Žabljak	642.265,81	642.266	3569	179,95	179,95
Sjeverni region	17.902.488,01	31.221.988	177837	100,67	175,56
Cetinje	2.271.974,00	4.328.023	16657	136,40	259,83
Danilovgrad	1.532.937,79	2.719.747	18472	82,99	147,23
Nikšić	8.627.686,81	12.172.471	72443	119,10	168,02
Podgorica	29.153.282,70	29.153.283	185937	156,79	156,79
Središnji region	41.585.881,30	48.373.524	293509	141,69	164,81
Bar	13.399.169,73	13.399.169,73	42048	318,66	318,66
Budva	36.599.436,35	36.599.436,35	19218	1904,44	1904,44
Herceg Novi	9.953.645,87	9.953.645,87	30864	322,50	322,50
Kotor	12.164.776,51	12.164.776,51	22601	538,24	538,24
Tivat	6.780.547,15	6.780.547,15	14031	483,25	483,25
Ulcinj	2.713.712	3.480.258	19921	136,22	174,70
Primorski region	81.611.287,59	82.377.833	148683	548,89	554,05
Crna Gora	141.099.656,90	161.973.345	620029	227,57	261,23

izvor: Ministarstvo finansija

Egalizacioni fond

Opštinama koje su koristile sredstva Egalizacionog fonda za 2012. godinu (13 opština) je u toku 2012. godine iz ovog fonda **akontativno raspoređeno 20.873.687,00EUR**, i to:

Tabela br.2: Egalizacioni fond

	Egalizacioni fond, EUR			
	2011. god.	%	2012. god.	
Sjeverni region	16.837.298	74	13.319.499	63,8
Središnji region	5.422.074	23,8	6.787.642	32,5
Primorski region	501.954	2,2	766.546	3,7
Ukupno	22.761.326		20.873.830	

Izvor: Ministarstvo finansija

U skladu sa podacima iz prethodne tabele, najveći dio sredstava iz Egalizacionog fonda (63,8%) se u 2012. kao i u prethodnim godinama, odnosio na Sjeverni region Crne Gore.

Uslovne dotacije

Dodijeljena sredstva iz uslovnih dotacija u 2012. su iznosila 750.000,00EUR, i raspoređena su, pojedinim opštinama na ime kofinansiranja manjih infrastrukturnih projekata koje većim dijelom finansira Evropska unija. Korisnici ovih sredstava bili su Prijestonica Cetinje i opštine: Berane, Bijelo Polje, Kolašin, Mojkovac, Rožaje, Plav, Pljevlja, Danilovgrad, Nikšić i Ulcinj.

ANEKS 2: Nezaposlenost

Posmatrano po regionima, najveću stopu nezaposlenosti u posmatranom periodu bilježi Sjeverni region, dok je najmanja stopa nezaposlenosti u Primorskom regionu.

Tabela br. 3: Stopa nezaposlenosti po regionima Crne Gore

Region	Stopa nezaposlenosti %
	2012.
Sjeverni	20,57
Središnji	11,43
Primorski	10,55

Izvor: Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Prosječna stopa nezaposlenosti na nivou države u 2012. godini je iznosila 13,46%.

ANEKS 3: Zarade

Prosječna bruto zarada u Crnoj Gori se povećavala u periodu od 2010. do 2012. godine. U 2011. godini, prosječna bruto zarada je porasla za 1,04 % u odnosu na 2010. godinu dok se u 2012. godini neznatno povećala za 0,5 % u odnosu na 2011. godinu. Najveće prosječne bruto zarade u Crnoj Gori u 2012. godini su bile u Pljevljima 811 EUR, u Tivtu 801 EUR i u Podgorici 791 EUR, a najmanje u Andrijevici 583 EUR, u Danilovgradu 581 EUR i u Ulcinju 541 EUR.

Najveće prosječne neto zarade u 2012. godini su bile u Pljevljima 543 EUR, u Tivtu 537 EUR i u Podgorici 530 EUR a najmanje u Andrijevici 391 EUR, u Danilovgradu 390 EUR i u Ulcinju 363 EUR.

Tabela br 4: Prosječne neto zarade u Crnoj Gori za 2009, 2010, 2011 i 2012. godinu

	ø 2009	ø 2010	ø 2011	ø 2012
Andrijevica	382	420	404	391
Berane	404	400	386	424
Bijelo Polje	383	392	386	401
Kolašin	435	432	426	434
Mojkovac	411	422	416	430
Plav	386	397	401	427
Pljevlja	479	536	540	543
Plužine	469	531	523	528
Rožaje	436	440	442	452
Šavnik	393	413	393	434
Žabljak	420	432	435	439
Sjeverni region	-	439.13 €	434.48 €	450.59 €

	ø 2009	ø 2010	ø 2011	ø 2012
Cetinje	413	415	437	443
Danilovgrad	384	382	387	390
Nikšić	448	476	462	472
Podgorica	522	530	535	530
Središnji region	-	509.88 €	513.11 €	512.38 €

	ø 2009	ø 2010	ø 2011	ø 2012
Bar	405	417	434	442
Budva	451	487	483	469
Herceg Novi	364	382	411	407
Kotor	484	466	472	475
Tivat	460	517	508	537
Ulcinj	353	371	375	363
Primorski region	-	434.77 €	445.58 €	445.11 €

Crna Gora - 476.42 € 481.47 € 483.72 €

Izvor: Monstat

ANEKS 4: Preduzetnici, mikro, mala i srednja preduzeća

Tabela br. 5: Broj MMS preduzeća i preduzetnika po opštinama 2011 i 2012. godine

Opština	2011. godina				2012. godina			
	MMS	Br. zap.	Preduzetnici	Br. zap.	MMS	Br. zap.	Preduzetnici	Br. zap.
Andrijevića	57	303	106	42	57	345	108	44
Berane	427	2871	854	463	439	2900	875	427
Bijelo Polje	793	4830	773	382	823	5028	791	345
Kolašin	152	860	321	77	163	955	329	74
Mojkovac	125	869	211	143	125	930	216	132
Plav	93	604	254	138	96	640	263	154
Plužine	34	323	32	15	33	337	34	16
Pljevlja	441	3199	758	489	479	2803	784	461
Rožaje	452	2113	337	177	461	2202	343	175
Šavnik	28	157	24	8	33	164	24	8
Žabljak	90	486	82	65	97	496	90	65
Sjeverni region	2692	16615	3752	1999	2806	16800	3857	1901
Cetinje	415	2674	373	236	448	2919	390	227
Danilovgrad	337	2387	231	179	358	2584	245	178
Nikšić	1298	9559	1224	801	1374	9861	1304	781
Podgorica	6212	39100	2903	1613	6585	40634	3376	1615
Središnji region	8262	53720	4731	2829	8765	55998	5315	2801
Bar	1664	8264	1506	1046	1862	8423	1633	1152
Budva	1800	8710	1201	1005	1982	9851	1282	1019
Herceg Novi	1496	7687	902	555	1607	8508	974	640
Kotor	779	5058	758	492	812	5492	786	520
Tivat	693	3288	320	181	780	3522	343	194
Ulcinj	671	3237	655	411	734	3571	725	561
Primorski region	7103	36244	5342	3690	7777	39367	5743	4086
Crna Gora	18.057	106.579	13.825	8.518	19348	112.165	14.915	8.788

Izvor: Poreska uprava

U Crnoj Gori na kraju 2012. godine broj mikro, malih i srednjih preduzeća je iznosio 19,348 što je 7,14% više u odnosu na 2011. godinu. Mikro, mala i srednja preduzeća generirali su 112.165 zaposlenih osoba što je za 5.586 više u odnosu na 2011. godinu (5,24%). Broj preduzetnika u Crnoj Gori na kraju 2012. godine je iznosio 14.915 i oni su generirali još 8.788 zaposlenih lica.

Posmatrano po regionima, u Sjevernom regionu je povećan broj mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP) za 4,23% u 2012. u odnosu na 2011. godinu, dok se broj preduzetnika povećao za 2,8%.

U Središnjem regionu je broj MMSP i preduzetnika povećan za 6,08% i 12,34% respektivno u 2012. u odnosu na 2011. godinu. U Primorskom regionu je broj MMSP i preduzetnika u 2012. u odnosu na 2011. godinu povećan za 9,5% i 7,5% respektivno.

Broj zaposlenih u MMSP u 2012. godini je povećan za 1,11% u Sjevernom regionu, za 4,24% u Središnjem i 8,61% u Primorskom regionu u odnosu na 2011. godinu.

ANEKS 5: Agrobudžet i MIDAS projekat

Značajni podsticaj manje razvijenih područja se ostvaruje kroz realizaciju Agrobudžeta čije je sprovođenje u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Agrobudžet za 2012. godinu je planiran na iznos od 14.579.500 EUR od čega za:

1. razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo 13.206.000 EUR
2. sprovođenje mjera zdravstvene zaštite životinja 1.100.000 EUR i
3. sprovođenje fitosanitarnih mjera 273.500 EUR

Realizacija Agrobudžeta odvija se kroz:

A. Mjere tržišno-cjenovne politike koje obuhvataju: **1. direktna plaćanja** (za podršku stočarskoj proizvodnji, podršku razvoju tržišne proizvodnje mlijeka, podršku jačanju otkupne mreže mlijeka, podršku za otkup i klanje goveda, direktnu podršku ratarskoj proizvodnji i podršku proizvodnji duvana), **2. program unapređenja pčelarstva** i **3. mjere za stabilizaciju tržišta** (program intervencija na tržištu i upravljanje rizicima u poljoprivredi).

B. Mjere ruralnog razvoja koje obuhvataju: **1. mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane** (podrška investicijama u poljoprivrednim gazdinstvima (MIDAS), podrška podizanju višegodišnjih zasada, podrška investicijama u preradu na porodičnim gazdinstvima, podrška organizacijama proizvođača, unapređivanje kvaliteta proizvoda i podrška šemama kvaliteta i promocija poljoprivrede i poljoprivrednih proizvoda), **2. mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima** (očuvanje genetičkih resursa u poljoprivredi, organska poljoprivreda, održivo korišćenje planinskih pašnjaka) i **3. mjere za poboljšanje kvaliteta života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima** (obnova i razvoj sela i izgradnja seoske infrastrukture, diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim sredinama).

C. Mjera za podršku opštim servisima u poljoprivredi koje obuhvataju: obrazovanje, istraživanja, razvoj i analize, program unapređivanja stočarstva, program stručnih i savjetodavnih poslova u stočarstvu, program savjetodavnih poslova u biljnoj proizvodnji i program mjera kontrole kvaliteta proizvoda.

D. Socijalne transvere seoskom stanovništvu

E. Mjere podrške za ribarstvo kroz: podršku razvoju sektora slatkovodnog ribarstva i akvakulture, održivo upravljanje i očuvanje resursa ribe i drugih morskih organizama i podršku razvoju sektora morskog ribarstva i marikulture.

Tabela br. 6: Pregled isplaćenih sredstava Agrobudžeta za 2012. godinu po opštinama

Opština	Sredstva isplaćena iz Agrobudžeta	%
Andrijevića	198.329	1.5
Bijelo Polje	2.009730	15.2
Berane	1.137.085	8.6
Kolašin	211.550	1.6
Mojkovac	145.440	1.1
Plav	330.547	2.5
Pljevlja	1.110.640	804
Plužine	211.500	1.6
Rožaje	436.323	3.3
Šavnik	198.328	1.5
Žabljak	185.106	1.4
Sjeverni region	6.174.628	46.7
Podgorica	1.586.629	12.0
Cetinje	581.	4.4
Danilovgrad	1758.514	13.3
Nikšić	2.393.166	18.1
Središnji region	6.320.072	47.8
Ulcinj	528.877	4.0
Bar	92.554	0.7
Budva	39.665	0.3
Kotor	26.444	0.2
Tivat	13.221	0.1
Herceg Novi	26.444	0.2
Primorski region	727.205	5.5
UK. Crna Gora	13.221.906	100

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

MIDAS projekat

Cilj ovog projekta grant podrške Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, u ukupnom iznosu od 17.1 mil USD (2009-2014), je pružanje bespovratne podrške investicijama u registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima u cilju uvođenja i implementacije mjera ruralnog razvoja, povećanja njihove konkurentnosti na tržištu i uvođenja i jačanja evropskih standarda bezbjednosti hrane. Podrška se realizuje kreditnim i bespovratnim (grant) sredstvima Svjetske banke (SB), namijenjenim za Reformu i jačanje crnogorske poljoprivrede (MIDAS projekat), te su stoga sve procedure nabavki i kriterijumi podobnosti investicija usaglašeni prethodno sa njima.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je u aprilu 2011. godine raspisalo prvi Javni poziv za MIDAS grantove za dodjelu sredstava za realizaciju investicija u poljoprivredna gazdinstva, iznos granta je 50% vrijednosti ukupne investicije. Drugi Javni poziv raspisan je 30. juna 2012. godine, takođe sa iznosom granta od 50% vrijednosti projekta, a treći Javni poziv objavljen je 4. oktobra 2012. godine, po ovom pozivu grant iznosi 60% vrijednosti investicije.

Isplate grant sredstava tokom 2012. godine

Ukupno 138 uspješnih poljoprivrednih proizvođača je primilo grant podršku tokom 2012. godine. Iznos (isplaćene) grant podrške iznosio je 1.381.333,42 EUR (50% od uloženi investicija), što znači da je ukupna vrijednost ovih investicija za 2012. godinu iznosila 2.762.667,82 EUR.

U tabeli u nastavku prikazan je broj i vrijednost odobrenih aplikacija po I i II pozivu, kao i vrijednost isplaćenih sredstava u 2012. godini, po jedinicama lokalnih samouprava.

Tabela br. 7: Grant sredstva

MIDAS projekat	Odobrene investicije po I i II Javnom pozivu zakljucno sa martom 2013.			Isplacena sredstva u toku 2012. godine		
	Broj ugovora	Vrijed. Invest.	Vrijed. granta	Broj ugovora	Vrijed. Invest.	Iznos Isplac. granta
Andrijevisa	7	51.669	26.790	2	26.734	13.367
Berane	50	470.446	245.826	13	160.131	80.065
Bijelo Polje	38	917.710	461.765	20	478.796	239.398
Kolašin	7	157.855	79.641	3	38.367	19.183
Mojkovac	6	81.602	40.801	2	29.309	14.654
Plav	16	270.857	138.944	7	143.561	71.780
Pljevlja	32	680.855	343.252	11	216.682	108.341
Plužine	15	216.874	109.817	3	39.912	19.956
Rožaje	14	328.179	165.229	3	53.122	26.561
Šavnik	18	223.072	114.401	6	100.826	50.413
Žabljak	12	226.402	114.364	3	66.054	33.027
Sjeverni region	215	3.625.521	1.840.830	73	1.353.491	676.746
Podgorica	57	1.567.351	784.097	23	459.733	229.866
Cetinje	6	187.005	93.503	2	77.994	38.997
Nikšić	66	1.278.481	647.278	25	517.270	258.635
Danilovgrad	21	427.852	217.973	7	248.122	124.061
Središnji region	150	3.460.689	1.742.851	57	1.303.119	651.559
Kotor	1	21.396	10.697	1	14.159	7.079
Herceg Novi	3	93.086	46.543	2	22.280	11.140
Budva	1	47.000	23.500			
Bar	2	13.030	6.515	2	12.999	6.499
Ulcinj	5	83.137	43.127	3	56.620	28.310
Primorski region	12	257.649	130.382	8	106.058	53.029
Ukupno Crna Gora	377	7.343.859	3.714.063	138	2.762.668	1.381.334

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja

Realizacijom MIDAS projekta u 2012. godini od ukupnog broja podržanih aplikacija 52.9% je iz Sjevernog regiona, 41.3% iz Središnjeg regiona a 5.8% iz Primorskog regiona. Kad je u pitanju vrijednost podržanih investicija, 49% se odnosi na Sjeverni region, 47.2% na Središnji i 3.8% na Primorski region.

ANEKS 6: Kreditna aktivnost Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. (IRF)

Odbor Direktora IRF-a je u toku 2012. godine usvojio Odluke o odobrenju ukupno 146 projekata malih i srednjih preduzeća, preduzetnika i poljoprivrednika. Od pomenutog broja uspješno je realizovano 145 Odluka o odobrenim kreditima u iznosu od 16,8 miliona EUR. Sredstva IRF-a

opredijeljena u ove svrhe iznose 14,46 miliona EUR, dok su Banke realizaciju onih projekata koji su realizovani uz njihove garancije i učešće dodatno kreditno podržale sa 2,34 miliona EUR.

Nastojeći da kreditnom podrškom da svoj doprinos realizovanju ciljeva Strategije regionalnog razvoja, a imajući u vidu restriktivnu kreditnu politiku bankarskog sektora, od ukupnog broja odobrenih kredita 32.41% ili 47 projekata realizovano je u opštinama Sjevernog regiona, 53.79% ili 78 projekat realizovan je u opštinama Središnjeg regiona, dok je 13.79% ili 20 projekata realizovano u opštinama Primorskog regiona Crne Gore.

IRF je u 2012. godini dodatno stimulisao aplikante za direktne dugoročne kredite koji svoje projekte realizuju u opštinama Sjevernog regiona i u manje razvijenim opštinama (Cetinje i Ulcinj) i subjekte koji realizacijom projekta zaposle 5 ili više novih lica. Stimulacija se odobravala korisnicima kreditnih linija IRF-a i odnosila se na smanjenje kamatne stope za 1%.

Najveći broj kredita u 2012. godini se odnosio na finansiranje projekata iz poljoprivredne djelatnosti i proizvodnje hrane (54.48%) i usluga (24.14%), dok se ostatak kreditiranih projekata odnosio na turizam i ugostiteljstvo (11.72%), kao i na proizvodnu djelatnost (9.66%).

Direktnom kreditnom ponudom u 2012. godini nastojale su se podržati i posebne ciljne grupe korisnika kredita - kreditna linija za žene nosioce investicije, kreditna linija za mlade u biznisu i kreditna linija za poljoprivredne proizvođače - MIDAS grantovi.

Sektor MSP-a je od strane IRF-a takođe dodatno podržan i kroz faktoring aranžmane, na način da je u 2012. godini godine sklopljeno 15 novih ugovora i odobreni kreditni limiti u iznosu od 10,42 miliona EUR, i otkupljeno faktura u vrijednosti od 11,86 miliona EUR.

Takođe, potpisivanjem Ugovora o kreditnom aranžmanu sa EIB-om u ukupnom iznosu od 50 miliona EUR, obezbijeđen je veći kreditni potencijal IRF-a, koji će u narednom periodu biti iskorišten u svrhu finansiranja i jačanja mikro, malog i srednjeg biznisa. Sama odluka Evropske investicione banke da kreditno podrži IRF predstavlja potvrdu uspješnosti Vlade Crne Gore i Investiciono-razvojnog fonda u obezbjeđivanju preduslova i stvaranje povoljne ekonomske klime za nesmetan i brz rast i razvoj malog i srednjeg biznisa.

Broj realizovanih projekata finansiranih od strane IRF-a predstavlja ohrabrujući znak oporavka sektora mikro, malih i srednjih preduzeća uprkos negativnim posljedicama globalne ekonomske krize i aktuelnim nezadovoljavajućim trendovima u Evropi i šire.

ANEKS 7: Programi podsticanja razvoja klastera i preduzetništva

I Program podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore za 2012-2016. godinu

Cilj Programa podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore (Cetinje i Ulcinj) za 2012-2016. godinu je finansijska podrška za preduzetnike, mikro, mala i

srednja privredna društva koji su dio klastera radi prevazilaženja „uskih grla“ u poslovanju kroz nabavku proizvodne opreme, zasnovano na principu refundacije dijela troškova, kao državnoj pomoći za regionalni razvoj. U okviru ovog Programa uspješno su realizovana dva Javna poziva za učešće zainteresovanih. Očekivani efekti realizovanih aktivnosti su povećanje kvaliteta proizvoda, asortimana proizvoda, povećanje prihoda, smanjenje troškova, supstitucija uvoza, povećanje izvoznih performansi, povećanje mogućnost za uvođenje standarda i kvaliteta.

II Program podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama za 2012. godinu

Cilj ovog programa koji se takodje odnosi na državnu pomoć za regionalni razvoj je obezbjeđivanje povoljnijih uslova finansiranja kroz subvencionisanje kamatne stope na direktne kredite Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. iz sredstava obezbijeđenih budžetom Crne Gore za 2012. godinu na poziciji Ministarstva ekonomije za 2012. godinu. Subvencionisanje kamatne stope, vršilo se na direktne kredite Fonda preduzetnicima, mikro, malim i srednjim preduzećima s tim da su prioritet imala preduzeća koja su dio klastera. Sredstva su dodijeljena u cilju podsticanja razvoja manje razvijenih opština, a podrška se odobrava za početne investicije, za investicije i zapošljavanje koji su u vezi sa početnom investicijom i za novoformirana mala preduzeća.

III Finansijska podrška kroz „Vaučerske šeme za inovativna mala i srednja preduzeća“

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća je u 2012. godini raspisala Javni poziv za učešće u projektu „Vaučerske šeme za inovativna mala i srednja preduzeća“ koji ima za cilj razvoj kulture investiranja malih i srednjih preduzeća u inovativnost radi povećanja konkurentnosti. U okviru Javnog poziva odabrano je 16 preduzeća kojima su se sufinansirale konsultantske usluge u vrijednosti od 20.351 EUR u cilju implementacije inovativnih aktivnosti u dijelu proizvoda, proizvodnog procesa, organizacije i marketinga. Posmatrano sa regionalnog aspekta, sredstva su opredijeljena preduzećima iz Središnjeg regiona 52,2% od ukupnih sredstava, iz Sjevernog regiona 37,8% a iz Primorskog regiona 9,97%.

IV Program Ekološki izazov

Takođe, i Program Ekološki izazov, kao zajednička inicijativa UNDP-ja i USAID-a, u saradnji sa Ministrstvom ekonomije je projektovan za podsticanje biznisa na područjima Nacionalnog parka Durmitor, Bjelasice i Komova, čiji su se nosioci udružili radi razvoja novog proizvoda ili usluge, ili poboljšanja postojećih proizvoda ili usluga koje nude. Na ovaj način, cilj je da se prepoznaju i nagrade utvrđene dobre prakse i dalje podstakne saradnja između preduzetnika. Naime, teži se podstaći saradnja preduzeća i preduzetnika u bilo kojem aspektu poslovnog procesa, zbog prednosti koje se postižu kroz ekonomiju obima, zajednički pristup tržištima i resursima, inovacije, marketing i sl. U Crnoj Gori, ova inicijativa je jedan konkretan korak u sprovođenju Strategije za održivi ekonomski rast kroz uvođenje klastera i nastojanju da se smanje nejednakosti regionalnog razvoja.

Dvije donatorske organizacije su potpisale Memorandum o saradnji udružujući sredstva u iznosu od po 25.000 US\$/ukupno 50.000 US\$. Nakon sprovedene procedure konsultacija i prikupljanja aplikacija kroz javni konkurs, Komisija za ocjenu, koju su sačinjavali predstavnici UNDP-ja, USAID-a i Direkcije za mala i srednja preduzeća je izabrala 6 najboljih inicijativa, od ukupno 12 prijavljenih, kojima su dodijeljeni grantovi za podršku integrisanim biznis inicijativama.